

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

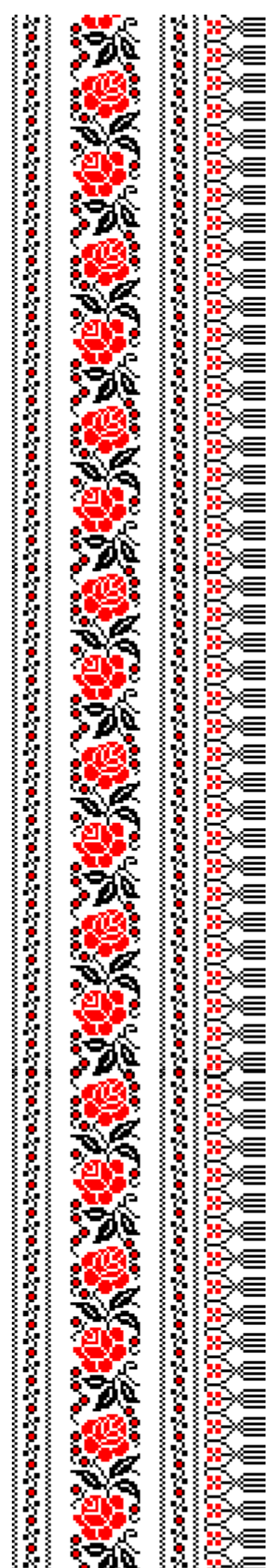
Спілка молодих науковців

ПОЛІЛОГ КУЛЬТУР:
ОСВІТНІЙ
І КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ
АСПЕКТИ

Всеукраїнська
науково-практична конференція
молодих науковців та студентів
(31 березня 2020 р., м. Чернігів)

Чернігів
2020

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка**

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спілка молодих науковців

**ПОЛІЛОГ КУЛЬТУР:
ОСВІТНІЙ І КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ**

**Всеукраїнська
науково-практична конференція
молодих науковців та студентів
(31 березня 2020 р., м. Чернігів)**

**Чернігів
2020**

УДК 008:37.016.811.111:821
П 50
ББК Ш 10 я 43
DOI: 10.5281/zenodo.3733512

Відповідальний редактор – канд. пед. наук *Шевкопляс Л.В.*

Редакційна колегія:

канд. пед. наук, доц. *Стеченко Т.О.*, докт. філол. наук, проф. *Борисов О.О.*,
докт. культурології, проф. *Колесник О.С.*, докт. філос. наук, проф. *Столяр М.Б.*,
канд. пед. наук, доц. *Андронік Н.П.*, канд. пед. наук, доц. *Бирюк О.В.*,
канд. пед. наук, доц. *Бобир С.Л.*, канд. пед. наук, доц. *Гергуль С.М.*,
канд. філол. наук, доц. *Держак Н.В.*, канд. філос. наук, доц. *Каранда М.В.*,
канд. філос. наук, доц. *Ольховик М.В.*, канд. філос. наук, доц. *Пуліна В.І.*,
канд. пед. наук, доц. *Сазонова О.В.*, канд. пед. наук, доц. *Смоліна С.В.*,
канд. пед. наук, доц. *Торудара О.А.*, канд. філол. наук, доц. *Хомич Т.Л.*

Упорядник: канд. пед. наук, ст. викл. *Шевкопляс Л.В.*

П 50 ПОЛЛОГ КУЛЬТУР: ОСВІТНІЙ І КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ //
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців
(31 березня 2020 р.). – Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2020. – 104 с.

ББК Ш 10 я 43
УДК 008:37.016.811.111:821

У збірнику представлені результати досліджень семантичних, структурних, прагматичних і лінгвокогнітивних особливостей одиниць різних підсистем англійської мови, висвітлено актуальні питання філософського, культурологічного та літературознавчого аналізу тексту, а також методики викладання рідної та іноземних мов і літератур у контексті нової парадигми освіти.

У збірнику збережено автентичність авторських текстів.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради філологічного факультету
(Протокол № 8 від 19.03.2020)

© Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка, 2020
© Автори, 2020

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

Ващенко А. С.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Цанро Г. Ю.

АНАЛІЗ КОМУНІКАТИВНИХ АСПЕКТІВ СТРАТЕГІЙ ВВІЧЛИВОСТІ У АНГЛОМОВНОМУ СЕРІАЛІ «ЕММА»

Ввічливість, як основна частина суспільного життя і людської співпраці, складна і важлива тема. Спілкуючись, люди іноді вживають дії, які можуть загрожувати іміджу людини, тому використання стратегій ввічливості необхідно для зменшення можливості подібних загроз.

Серед теорій ввічливості, важливою та впливовою є теорія ввічливості Браун та Левінсона про типи ввічливості, а також про фактори, що впливають на їх використання. Згідно цієї теорії ввічливість поділяється на позитивну та негативну, для того щоб врятувати імідж («обличчя») слухача та забезпечити гармонійні міжособистісні стосунки у спілкуванні [1].

Метою дослідження є виявлення та аналіз типів стратегій ввічливості, які використовуються героями серіалу «Емма», та визначення факторів, що впливають на використання певного типу стратегій ввічливості частіше за інші.

Матеріалом дослідження слугували фрагменти діалогів між героями серіалу «Емма» (екранізація 2009 року), у яких реалізувалися стратегії ввічливості.

Після аналізу зібраних висловлювань з матеріалу дослідження, а також на основі теорії стратегій ввічливості, запропонованої Браун та Левінсоном, можна виокремити певні тактики позитивної та негативної стратегій ввічливості, що використовуються головними героями серіалу «Емма». До тактик позитивної стратегії ввічливості відносяться: тактика прохання, тактика схвалення, тактика прагнення згоди, тактика уникнення незгоди, тактика пропонувань і обіцянок, тактика турботи, тактика поваги, тактика уникнення незручних ситуацій. Натомість тактиками негативної стратегії ввічливості є: тактика саркастичності (іронічності) /жартування, тактика ненав'язливості, тактика зарозумілості/нав'язливості.

З висловлювань головних героїв серіалу виявлено 113 випадків використання стратегій ввічливості, включаючи 96 висловлювань, що належать до стратегії позитивної ввічливості, та 17 висловлювання негативної стратегії ввічливості. Відповідний поділ на тактики наведений нижче (мал. 1).

Результати показують, що герої серіалу використовували як позитивні, так і негативні стратегії ввічливості. Дані аналізу висловлювань в серіалі доводять, що тактики позитивної стратегії ввічливості використовуються найбільше, оскільки це показує близькість героїв у соціальній відстані, незначний рівень нав'язування та виявлення поваги.

Мал. 1. Результати тактик стратегій ввічливості, використаних у серіалі «Емма»

Література

1. Brown P., Levinson S. Politeness: Some Universals in Language Usage. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 345 p.

Вишпольська І. С.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Грищенко О. В.

СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ЛЮБОВІ У РЕЛІГІЙНОМУ ДИСКУРСІ НОВОГО ЗАВІТУ

Серед дискурсивних моделей релігійний дискурс є окремим типом, унікальною рисою якого є участь Бога у якості суперагента, ключовим учасником й одночасно творцем, джерелом постулатів [1, с. 58]. Когнітивність релігійного дискурсу полягає у утворенні ціннісних орієнтацій, певних поглядів, переконань, що впливають на домінуючу поведінку індивідуума.

Диференціюючи комунікаційні змістовні концепту *Love*, виявлено, що у Новому Завіті простежуються три типи любові:

1) Любов божественна (любов Бога, любов між Богом та Ісусом, любов Ісуса), що знаходить своє відображення у наданні характеристики поняттю, тлумаченні шляхів відображення проявів любові;

2) Любов між божественним та земним (любов Бога й Ісуса до людей й навпаки), де є два суб'єкти божественне та людське;

3) Любов земна, де суб'єктами є люди, а предметом взаємодія між собою.

Базовий естетичний принцип побудови Християнської віри виражений шляхом співставлення: *God is love* [2, Ін.3:16].

В Біблії надається уніфіковане визначення поняття любові [2, 13.4-8].

Вектор божественної любові спрямований від Бога до Ісуса та людей, від Ісуса до людей, від людей до Бога, однак, відсутній вектор від Ісуса до Бога. Любов Бога до Ісуса не є звичайною, про що свідчить паралельне використання лексем *Servant* та *Beloved*.

Ключовою трійкою важливих понять у взаємодії божественного та земного є любов, страх та досконалість: *There is no fear in love; but perfect love casts out fear, because fear involves torment. But he who fears has not been made perfect in love* [2, 1Ін.4:18].

Якщо любов до Бога трактується шляхом використання значної кількості лексем на позначення заборони й наказу, то любов земна є добровільною, що вражається через наступні лексеми: *not by commandment, testing, let*.

Порівняння видів любові за позитивною та негативною лексику надало наступні результати: найбільша концентрація негативної лексики у визначенні любові, а найбільша кількість позитивної лексики у заповідях, що стосуються земної любові.

Отже, любов у Новому завіті це об'єкт комунікації між двома ключовими комунікантами: божественним та земним. Предметом є правила поведінки, які одночасно обумовлені, сформовані поняттям любові й спрямовані на те, як досягти любові. Система цінностей крізь призму любові представлена у якості своєрідних опозицій, протиставлень: *suffers long – kind* (страждає, але залишається доброю), *does not rejoice in iniquity, but rejoices in the truth* (не радіє у нерівності, але радіє у правді). Тексту характерно застосування такого стилістичного прийому, як рефрени: анафори (*love does not envy; love does not parade itself*), епіфори (*bears all things, believes all things, hopes all things, endures all things*). Римованість, милозвучність, інтонаційна виразність та емоційне поглиблення у зміст досягаються завдяки значній кількості повторів: 1) повтори слів; 2) звукові повтори: алітерація, консонанс та асонанс.

Грамаітичні особливості відіграють важливу роль у розумінні та трактуванні змісту біблейських текстів.

Література

1. Федішин М. І. Релігійний дискурс як об'єкт мовознавчих досліджень / М. І. Федішин // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Перекладознавство та міжкультурна комунікація. 2018. – Вип. 2. – С. 58–61. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvxdupmk_2018_2_13
2. Bible, Authorized Version. The New Cambridge Paragraph Bible, with the Apocrypha, King James Version, ed. by David Norton. Cambridge, Eng.: Cambridge University Press, 2005.

Вознюк Б. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Деркач Н. В.

LINGUISTIC FEATURES OF ENGLISH MUSICAL STAND-UP

The phenomenon of humour is an integral part of human life. Obviously, its linguistic aspect is of utmost importance, even though it not always easy to correlate the language means and humorous effect caused by them. Research of this discrepancy, as well as studies of language peculiarities related to a humorous text and, in particular, its stand-up variety, become essentially topical nowadays as a lot of various new subgenres of stand-up come into existence and flourish in mass media. Hence a number of linguists embark on stand-up comedy research, but as of today

few studies of musical stand-up are available, providing sufficient description of its linguistic and other features.

Nowadays stand-up comedy has already evolved into a serious challenge for anyone willing to excel in it [4]. That is why it is fundamental for a comedian to create an original stage persona and, ultimately, to present jokes in a specific way to ensure their uniqueness.

Considering the definitions of stand-up comedy provided by O. Double and E.L. Mintz [1, 2], we hold that stand-up comedy is a solo, less commonly a paired, interactive performance which is planned in advance and presented in front of the audience in order to bring people aesthetic pleasure and make them laugh. Such performances usually consist of jokes, humorous monologues, true-to-life stories related in a certain manner, short puns, one-liners and, which is specifically interesting, musical gigs.

Still, there is no wonder that stand-up comedy has eventually evolved into a musical performance as one of its subgenres. Due to the fact that stand-up comedy originated from music halls (later known as variety shows) of the 19th century, naturally some features of humorous songs performed there were adopted by modern comedians [3]. The most vivid examples here are Bo Burnham with his satire comedy accompanied by the digital piano, Demetri Martin using his acoustic guitar as an instrumental accompaniment to his sketches and others, and it is obvious that musical comedians have secured a certain niche in modern stand-up comedy.

Now let us consider the specificities of musical stand-up as compared with a regular stand-up comedy. Thus, in stand-up comedy (just like in plays) incidental music in is supposed to add “flavor” to the joke, make it volumetric to the audience and draw attention to the punchline (e.g., the works of Demetri Martin, George Salazar). Contrary to this, songs created as jokes (e.g. the ones written by Bo Burnham, John Mulaney, Steve Martin, etc.) make use of numerous stylistic devices which can be neglected in regular stand-up comedy, including anadiplosis, hypophora, inversion, parenthesis, repetition (chorus), as well as other features that make up a song (with possible variations): rhyme, rhythm, alliteration, onomatopoeia, assonance.

Considering the amount of creativity and knowledge a comedian has to possess to create a gig focused not only on presenting jokes, but also on creating music that fits the atmosphere of a music hall or a TV studio, musical stand-up can justly be considered a sophisticated comedy. For example, Bo Burnham – one of the most famous musical stand-up comedians – masterly combines observational comedy, typical for stand-up, with catchy melodies to create a unique piece of entertainment with undertones for a more proficient viewer (e.g. in “Lower Your Expectations”, “We Think We Know You”, “art is dead.”).

To sum up, adding musical component to a comedian’s interactive performance can be explained as a means of fair competition for the viewers’ attention due to their high expectations. Thereby, in their jokes, comedians make broad use of a variety of linguistic features, create curious stage personas and employ musical accompaniment. It is expedient to point out here that the problem of stand-up comedy in general, and its musical variety in particular is still in need of further investigation, specifically the issues of the language means of comedians’ stage personas actualization and ways of creating them, stand-up comedy types, etc.

References

1. Double O. Getting the Joke. The inner workings of stand-up comedy. – London: Methuen, 2005. – 320 p.
2. Mintz E. L. Stand-up Comedy // Charney Maurice Comedy: a Geographic and Historical Guide. – Westport: Greenwood Publishing Group, 2005. – V. 2. – P. 575–585.
3. Stempel L. The Musical Play Expands // American Music. – Vol. 10. – No. 2 (Summer, 1992). – P. 136–169.
4. Wong A. Dear Girls: Intimate Tales, Untold Secrets, and Advice for Living Your Best Life. – Random House, 2019. – 216 p.

Науковий керівник – канд. філол. наук, проф. Чеснокова Г. В.

АНГЛОМОВНИЙ ІНТЕРНЕТ-МЕМ ЯК ВИД КОМУНІКАЦІЇ

Термін «мем», вперше введений американським вченим Р. Докінзом, використовується для визначення механізму передачі і зберігання культурної інформації. У поданні вченого мем – це ідеї, прикладами яких можуть служити мелодії, сучасні слова і вирази, що поширюються методом переходу з одного мозку в інший за допомогою процесу, названого Р. Докінзом «імітацією» [2, с. 189].

Характерною властивістю мема Р. Докінз називає здатність до реплікації, редуплікації: *We need a name for the new replicator, a noun which conveys the idea of a unit of cultural transmission, or a unit of imitation* [1, с. 21]. (Ми потребували назву для нового реплікатора, іменника який би висловлював ідею одиниці культурної передачі або одиниці «наслідування»)

Стрімкий розвиток такого комунікативного простору, як Інтернет створив безпрецедентну базу для поширення мемів, поклавши початок появи нового виду мемів, а саме інтернет-мемів. Інтернет-мемом може стати все що завгодно: починаючи від гумористичної фрази персонажу з улюбленого фільму, закінчуючи оригінальним відео. Як правило, інтернет-меми зароджуються спонтанно. Незаперечним є той факт, що поширюються тільки ті одиниці інформації, які тим чи іншим чином привернули увагу користувачів Інтернету. У соціальних мережах нові інтернет-меми з'являються практично щодня.

У текстових мемах (слова та фрази), набирають популярності вислови безпосередньо користувачів інтернету, відомих політиків, фрази з фільмів: *IMHO* (англ. *In my humble opinion*) – на мою скромну думку (укр. НМСД). *What if I told you...* (А якщо я скажу тобі.) – слова головного героя фільму «*The Matrix*». *I will build a wall to keep Mexicans out* (Я побудую стіну щоб не пускати Мексиканців) – популярний інтернет-мем про вислів президента Д. Трампа. Креолізовані Інтернет-меми (текстові та візуальні частини), мають смислову однорідну систему, в якій виділяються різні структурні рівні – вербальний, візуальний і музично-звуковий і відіграють роль диспенсера мовного матеріалу в соціальній мережі. «*Когда сильно тяжело нужно сжать зубы в кулак*» – вислів мера м. Києва В. Кличка. Креолізація надає мему експресивності та несе в собі приховану інформацію. Наприклад, якби мем «*Next time you'll follow me back on Twitter*» був лише текстовим а не креолізованим, то був би звичайним стверджувальним реченням, незрозумілим в плані смислового наповнення. Проте креолізація мему дає можливість зрозуміти прихований підтекст, отже можна здогадатись про агресивний емоційний стан автора, який є дуже обурений тим, що інший користувач не підписався на його оновлення. Емоційна насиченість мемів – це майже головний чинник їхнього поширення.

Таким чином, сучасні інтернет – меми стали способом соціальної взаємодії та комунікації. Поєднуючи візуальні та вербальні компоненти створюють легкі для сприйняття повідомлення, які зазвичай, не вимагають складної інтерпретації.

Література

1. Dawkins R. *The Selfish Gene* / Richard Dawkins. – Oxford University Press, 2006. – 21 p.

Денисова Н. Б.
Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Цанро Г. Ю.

MEDIA REPRESENTATION OF TEACHERS' WELL-BEING AND MENTAL HEALTH

Social and cultural phenomenon of Education is closely associated with a teacher, teaching system and results of educational procedure [1, p. 20].

The discourse analysis of 50 The Guardian issues (2017-2020) has demonstrated problems that teachers experience because of workloads, tension at work to get high results in tests, gender pay inequality, overcrowded classes, short-term contracts, which result in stress, anxiety and depression.

Teachers' well-being and mental health have been of particular interest in the media revealing problems which teachers may face at their working places. The teacher is still a key factor in the educational process. It is worth pointing out that the role of the teacher is crucial in building emotionally strong and healthy children, molding the new generation of leaders, scientists and doctors. *Within schools, we know teachers make the biggest difference to how well pupils do in their education* (Sept. 18, 2019). It is great that the issue of well-being and mental health is addressed and discussed in society. It is better to prevent the difficulties those the teachers might suffering. As educators' responsibilities continue to grow, it is necessary to support their mental well-being.

Articles in the national newspaper stress upon the fact that the pace of live is enormous and the duties, responsibilities of teachers are becoming higher. *Excessive teacher workload is a persistent problem because governments constantly raise the bar on what they expect schools to do* (Sept. 18, 2019). For the majority of teachers it is impossible to manage their workloads, with demands to work long hours, write and publish more, teach more students. It is considered that long hours do not necessarily lead to an unmanageable workload if a teacher is well supported and their work feels meaningful. However, the survey of The Guardian discourse devoted to the problem of teachers' in the UK demonstrates that many state schools teachers say much of their work being insignificant with too much time spending on marking, lesson planning, and administration.

The teaching profession in England is in the midst of a crisis and one reason is due to the pressures of the job. *With pupil numbers rising and an increasing proportion of teachers leaving the profession, the report found that one in five felt tense about their job most or all of the time, compared with 13% of those in similar occupations* (Feb. 25, 2019). Teachers in England's school are under enormous pressure to get good test results. This has led to a widespread «teach to the test» culture. In such cases schools are killing curiosity and developing communicative skills.

Another problematic issue raised in the newspaper discourse is gender pay inequality. Women spend fewer hours in paid work than men on average but more hours in unpaid work. In total, women have more work hours per week than man. In some cases, women earn less than men doing jobs of equal value. Such discrimination leads to stress and depression.

Overcrowded classes can make the job of teaching even more challenging than it already is. It becomes difficult to use a lot of approaches and methods. Teachers need to do their best to be sure that what they show or write can be seen and that what they say or play to the whole class. A major issue when dealing with large groups is how to attract the students' attention, get them interacting with each other and quieten everyone down. The teachers should be well organized and do all preparations before the lesson starts in order to reduce stress and anxiety.

The increase of reported problems connected with mental health in the media discourse mirrors the social problem of short-term contracts and their impact on teachers. *It has long been known that teaching is a stressful and challenging career and we wanted to see if the mental health and wellbeing of teachers had improved or declined, especially in light of government promises to ease the burden upon the teaching profession* (Jan. 28, 2020).

Thus, the analysis of the newspaper discourse of The Guardian articles presenting educational issues unveiled social problems the British society deals with nowadays, among which the most urgent and highly discussed are issues related to teachers' well-being, mental health and possible ways to improve the current situation.

References

1. Бондар І. Концепт ОСВІТА як фрагмент мовної картини світу носіїв англійської мови: Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2015 (4). – 16-21 с.

Sources of Illustration

Feb. 25, 2019 – Teachers experience more stress than other workers, study shows. Access at <https://www.theguardian.com/education/2019/feb/25/teachers-experience-more-stress-than-other-workers-study-shows>

Sept. 18, 2019 – The Guardian view on teacher workloads: big lessons to learn. Access at <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/sep/18/the-guardian-view-on-teacher-workloads-big-lessons-to-learn>

Sept. 18, 2019 – 25% of teachers in England work more than 60 hours a week study. Access at <https://www.theguardian.com/education/2019/sep/18/25-of-teachers-in-england-work-more-than-60-hours-a-week-study>

Jan. 28, 2020 – One in 20 teachers have ‘mental health problem lasting more than a year’. Access at <https://www.theguardian.com/education/2020/jan/28/one-in-20-teachers-have-mental-health-problem-lasting-more-than-a-year>

Іванченко О. М.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Цанро Г. Ю.

ВИСВІТЛЕННЯ ПОНЯТТЯ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ У АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ КОНФЕРЕНЦІЇ TED

У сучасних умовах дискурс виходить за рамки як тексту, так й ситуативних особливостей комунікаційної ситуації [1-3]. Саме вивчення дискурсу дозволяє зрозуміти певне поняття з урахуванням багатогранності форматів й змістовних елементів, що зумовлює актуальність визначення поняття навчання у дискурсі конференції TED.

На основі аналізу 642 виступів встановлено, що поняття навчання це: обмін та передача досвіду (5,1%); інструкція (19%); бажання, що стає метою (6%); менторство (7,7%); процес (2,2%); нові знання (29%); виклик (9,2%); аналіз (8,6%); виявлення потреби або проблеми й шляхів вирішення (13%); цінності (0,5%).

У тлумаченнях поняття навчання найбільшою є кількість дієслів, що свідчить про сприйняття освіти як комплексу дій, основними з яких є: 1) створення (make, build, design), 2) покращення (fix, lead, outsmart), 3) уникнення (kill, disagree, get rid, escape), 4) допомога

(give, support, help), 5) реновації (reengage, resolve, restore, revive), 6) розумова активність у освітньому процесі (educate, matter, practice, use), 7) мотивація (outsmart, raise, inspire).

Тлумачення поняття навчання можна представити як діяльність, що спрямована на: 1) виявлення потреб у діях або предметах й пошук шляхів задоволення цих потреб (The boost students need to overcome obstacles, Every kid needs a champion); 2) виявлення проблемних ситуацій, які негативним чином впливають на будь-який аспект функціонування суспільства й пошук механізмів, інструментів та шляхів врегулювання вказаної ситуації або зниження негативних наслідків (What's wrong with school lunches, Global priorities bigger than climate change); 3) покращення, вдосконалення й здобуття позитивних змін у будь-якій сфері функціонування (How diversity makes teams more innovative, How economic inequality harms societies).

Таким чином, можна зробити наступні висновки: 1) конференція TED демонструє не тільки напрямок, а й формат мислення сучасності, 2) новий формат навчання передбачає прямий зв'язок з конкретизованою метою, для досягнення якої потрібні рішучі дії й пошук нових інструментів, 3) незважаючи на зміни формату, ключовим у процесі навчання залишається здобуття нових знань.

Література

1. Балабан О. О. Дискурс-теорії і дискурс-аналіз: історія і перспективи. [Електронний ресурс] / О. О. Балабан. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/apif/2010_5/balaban.pdf
2. Каменская Т. Н. Понятие дискурса в лингвистике [Электронный ресурс] / Т.Н. Каменская. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Philologia/60574.doc.htm
3. Карасик В. И. О типах дискурса / В. И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: сб. науч. тр. – Волгоград: Перемена, 2000 (а). – С. 5–20.

Ісаченко Ю. Ю.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Деркач Н. В.

LEXICAL AND GRAMMATICAL MEANS OF WARNING ABOUT THE THREAT TO THE STATE IN J.F. KENNEDY'S SPEECH OF OCTOBER 22, 1962

The ability of politicians to convey their agenda to the audience and influence people in some way has always been an integral part of their mission. Therefore identification of the specificity of the effective use of language means and their complexes in political texts, in particular in the speeches of high-ranking officials, remains essential nowadays. Thus, it is expedient to consider the linguistic features of J.F. Kennedy's Cuban Missile Crisis Address to the Nation of October 22, 1962 which was delivered at the time of an acute military threat to the country.

In the speech, the U.S. president demonstrates his deep awareness of the crisis and his willingness to take personal responsibility for the actions of the American government and resolve the conflict peacefully, e.g., *in the absence of some vital challenge, never upsetting the precarious status quo, as evidence of this rapid offensive buildup, in my hand, with great care.*

Words and expressions relevant to the sphere of politics, e.g., *this Government feels obliged to report, the repeated assurances of Soviet spokesmen*, are plentiful in the speech.

Lexical units reflecting President's negative assessment of the situation are ubiquitous in the address, e.g. the word *threat* is repeated 13 times (*Soviet threat, provocative threat, the threat to the hemisphere, definite threat to peace, offensive threats*, etc.). The antagonistic Soviet government is labelled as *a selfish aggressor, an unmotivated aggressor, a life-stealer*. On the contrary, American citizens receive the following nominations: *peaceful, peace loving, responsible, conscious, brave*.

Widespread in the speech are also words with broad semantics and positive connotation (*freedom, peace, hope, trust, human rights, pride, renewal, change, revolution, order*) and a modal verb *must* (e.g., *must make their fateful choice, must convince them*).

In order to deliver the message properly some phrases of utter importance containing specific keywords, are reiterated in the speech and are therefore made prominent, e.g., *dismantling and withdrawal of all offensive weapons, permanent solutions, a standby alert basis, military buildup, irritants and fanatics, station strategic weapons, ballistic missiles, rapid offensive buildup, defensive anti-aircraft missiles, urgent transformation*. This way certain images are etched indelibly in the addressees' memory and become essential to them in assessing the crisis.

On the syntactical level simple unextended sentences are employed in the speech making it easier for the general public to perceive: *This Government has maintained the closest surveillance...*, *...Several of them include medium range ballistic missiles...*, *That statement also was false*. Parentheses, e.g., *as you can see, as you know*, etc. make the text coherent and perform the function of appealing to the public and maintaining dialogue with the addressees. Means of establishing solidarity include imperatives starting with *let us...*, or negative interrogative requests *why not we...*. Constructions with explanatory subordinate clauses give the speech an additional tinge of subjective modality indicating the speaker's attitude to the content of the utterance (e.g., *more clearly, that; we know that*).

Stylistic devices which are used in the speech to provide it with a certain rhythm and make it linger in listeners' minds comprise bicolon (*I have watched and the American people have watched; Nuclear weapons are so destructive and ballistic missiles are so swift*), tricolon (*in the OAS, in the United Nations, or in any other meeting; We have in the past... We have proposed... We are prepared ...*), isocolon (e.g., *free to choose their own leaders, free to select their own system, free to choose their own land, free to speak and write*).

Thus, in the speech under analysis, the use of expressive means including stylistically marked vocabulary, political and military terms, specific keywords, parentheses, as well as stylistic devices, especially syntactical ones, such as isocolon and its varieties, facilitate the delivery of J.F. Kennedy's address to the nation explaining the political agenda of the U.S. President and his Government at the time of Cuban Missile Crisis. Considering the above mentioned, we believe that further investigation of the invariant features of language means actualization in the speeches of high-ranking English and American officials holds promise for researchers.

COMPLIMENT RESPONSES STRATEGIES: GENDER-BASED DIFFERENCES

Compliment responses can be defined as additional considerations that are external to complimentary behavior [2, p.137]. This definition was suggested by the first researcher of responses to compliments from pragmatics perspective, professor A. Pomerantz. Pomerantz revealed the two main principles of responding to compliments: agreement with the compliment and avoiding self-praise [3].

Herbert detailed Pomerantz's findings by creating a taxonomy of compliment responses, which includes three basic categories: agreement, non-agreement and other interpretations. The category of agreement consists of acceptance (appreciation taken, comment acceptance, praise upgrade) and non-acceptance (comment history, reassignment, return); the category of non-agreement includes 5 sub-types of responses (scale down, question, disagreement, qualification, no acknowledgement); the third category of other interpretations consists of only requests. [1].

Applying Herbert's taxonomy, compliment responses in the BBC series «Sherlock» (seasons 1-4, 2010 – 2017) have been studied and classified into two strategies of agreement and non-agreement.

Both males' and females' use responses of agreement category more: 17 responses of acceptance and 14 of non-acceptance were produced by females; 59 responses of acceptance and 44 of non-acceptance were produced by males. These findings revealed that males and females prefer to agree with the compliments, but avoid boasting.

Table 1

Agreement strategy of males' and females' responses in series «Sherlock»: sub-strategies

	Acceptance			Non-acceptance		
	Appreciation taken	Comment acceptance	Praise upgrade	Comment history	Reassignment	Return
Male	16	30	13	27	8	9
Female	5	4	8	7	2	5

The non-agreement category data relies on the fact that women rarely disagree with compliments (7 responses only) and avoid qualifying themselves lower and ignoring the interlocutor. As for males', they tend to non-agreement more (25 responses).

Therefore, both categories of response to compliments are inherent in both women and men, although with specific gender differences.

References

1. Herbert, R.K. (1990). Sex-based Differences in Compliment Behaviour. *Language in Society*. 19, 201 – 224.
2. Furko B. Gender differences in complimenting strategies with special references to the compliment response patterns of Hungarian undergraduate students / B. Furko, E. Dudas // *Argumentum*. – 2012. – №8. – С. 136 – 157.
3. Pomerantz A. (1978). Compliment Responses: Notes on the Co-operation of Multiple Constraints. In J. Schenkein (Ed.) *Studies in the Organisation of Conversational Interaction* (pp. 79 – 112). New York: Academic Press.

LANGUAGE MEANS OF ATTRACTING COMSUMERS IN ENGLISH AUDIOVISUAL COMPUTER COMMERCIALS

Nowadays advertising is an integral part of communication in various spheres of human activity, so the linguists have been increasingly interested in the study of language means of influencing consumers within the framework of advertising discourse. The relevance of these studies lies in that in modern conditions the information environment, and therefore, its advertising component are extremely dynamic due to the growing share of the phenomena of globalization, increased competition and a considerable variability in the trends of mass culture. However, despite the existence of a significant number of studies discussing this issue, the problem of establishing the nomenclature of linguistic features of audiovisual commercials, in particular those ones advertising computers, remains open.

Audiovisual commercials, broadcast mainly on television and the Internet, are one of the most effective ways of spreading commercial information and influencing potential consumers. Since important features of the language of advertising include its conciseness and easy retention in memory, the authors of advertising texts actively use relevant lexical units and grammatical constructions as well as various stylistic devices for their actualization and attracting the attention of the target audience [1, p. 64].

It should be noted that informational and reminding varieties of computer commercials were the most frequent ones among the samples that were considered by us. Persuasive promotional videos are much less common. This specificity of the analyzed advertising products can be satisfactorily explained by the necessity to remind consumers about a certain brand and inform them about the arrival of new models on the market or the improvement of the functions of already existing ones.

Although the text of a computer commercial is not very emotional, it has a certain emphasis, for example, represented by inversion and emphatic auxiliaries: *Honestly, no way did I think a tablet was gonna be a good deal*. Usually, with the help of imperative sentences and questions, often rhetorical, consumers are convinced of the need to buy a certain product or give preference to a certain type of product over others, e.g., *Life's changed. Why not PC?; Compared to an iPad – way more value*.

Slang and colloquial expressions are often used in computer commercials. Advertising texts are written in such a way that their wording resembles real spoken language [3, p. 128], e.g., *But you gotta understand, I've been so busy*. A wide use of positively colored epithets makes the texts of computer commercials more expressive, e.g., *attractive, magical, mighty, brilliant*. Sometimes persuasion is implemented by means of words hinting at products' novelty, emphasizing the absence of similar ones on the market: *new, crisp, innovative, creative* and so on. The use of antithesis allows emphasizing novelty of the product even further: *With an Ultrabook everything else seems old-fashioned*.

One of the most frequent tropes found in the analyzed type of commercial is metaphor, e.g., *strong hearts and an unbreakable spirit*. Its use is not only a means of poetic expression, but also a method of psychological influence, facilitating effective perception of information [4, p. 3–4]. Advertisers also use simile to emphasize special characteristics of products: *It shines like Excalibur and is thinner than a wizard's wand*.

Sometimes pun is used, for example in Asus laptop commercial: *«We are huge fans of asses. We definitely like asses.» «Well, do you wanna see our asses? Our asses swivel.» «You, ladies, are into A'sus... You like A'sus products.» «Yeah! A'sus. Aren't they the best?»* This technique is quite effective as generally humorous messages attract more attention, they make potential consumers feel positive and the effect of persuasion is enhanced [5, p. 23].

Repetitions are used in commercials for better memorization of important information by spectators. Thus, in Samsung ATIV commercial the name of the laptop is repeated several times focusing the recipients' attention on the brand and encouraging them to purchase the product: *It's something more creative ... ATIV, originative ... ATIV, innovative ... ATIV. ATIV, ATIV*. This technique is intensified by the use of graphon, which also affects the pronunciation of words [2, p. 19]: *Well, anyway, now you can expect more creATIV, originATIV and innovATIV from Samsung ATIV*.

In computer commercials, important information is often marked with logical stress, e.g., *So crisp, **four** times 1080p – so many Ks. Intel core i7 – so many cores*. Against a background of variable tempo accelerating to increase the dynamics of the video or slowing down to emphasize important information, pauses of different duration become important. In addition, the timbre of the voice emphasizes the semantics of a commercial – in particular, the low register of speaker's voice gives an impression of confidence and reliability, typicality of the situation.

So, the texts of computer commercials contain the whole set of stylistically marked language means contributing to the actualization of its communicative function. In particular, it concerns slang words and colloquial utterances, a wide use of adjectives, stylistic devices, intonation means, etc. Taking into account the above mentioned, we believe that further consideration of linguostylistic and communicative and pragmatic features of audio-visual computer commercials featuring goods and services related to the field of high tech holds promise for researchers.

References

1. Кубаева О. В., Байрамова К. В. Языковые особенности рекламных слоганов // Наука и образование сегодня. – 2017. – №. 12 (23). – С. 63–65.
2. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 272 с.
3. Полякова Г.М. Лингвокультурологический анализ языка рекламы в американском варианте английского языка // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика. – 2015. – №. 2. – С. 125–130.
4. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. – Chicago: University of Chicago press, 2008. – 242 p.
5. Madden T. J., Weinberger M. G. Humor in advertising: A practitioner view // Journal of advertising research. – 1984. – Т. 24. – №. 4. – P. 23–29.

Лукіна Ю. О.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викл. Палійчук Е. О.

EXPRESSIVE MEANS OF CREATING HUMOR IN TED TALKS

This research reports an empirical study of expressive means of creating humor in TED Talks. It focuses on revealing stylistic potential of texts: whether a text itself is enough to evoke laughter or whether the audience's response depends on the video presentation of TED talks rather than on reading the texts. The value is that if the difference between the respondents' reaction to the text and the video is slight, it means that the text is pre-conceived with a certain audience response due to specific combination of stylistic means.

This research is based on the methodology of empirical studies [3] and stylistic analysis, and is in line with the latest developments of the reader's response paradigm [1, 2], with the data processed in SPSS program. The objective of the research is to establish the difference between the respondents' reaction to the text and the video and, if so, to what extent. This research includes the following steps: (a) selection of the texts for the survey; (b) evaluation of the emotional potential of the text and the video, i.e. analysis of the positive/negative valency of

verbal units; (c) questionnaire design; (d) data collection and processing, and (e) an explanation of the results.

Hypotheses: (H0) a text contains enough stylistic potential to evoke laughter; (H1) a TED video contains more pragmatic potential to evoke laughter as compared to text. Participants include forty randomly chosen humanities students of Borys Grinchenko Kyiv University aged 21-37. They were divided into two groups: text (transcript) reading and video watching ones. The material was chosen according to the measure of availability of stylistic devices.

Procedure. Both groups were given the same questions, grouped into three sections: personal information, pre-reading questions and post-reading questions. All of the participants are female (100%) and are 22.3 years old on the average. We used 8 questions for both groups, mainly, asking them whether they found the text/ video witty, ironic, sarcastic, and whether they were emotionally affected by the text/ video? The collected data showed abnormal distribution, therefore we applied non-parametric test: namely Mann-Whitney('U-Test') for independent samples.

Results. The results are statistically significant only for the following variables: a) find the text/ video witty (Mann-Whitney $U = 114,000$, Wilcoxon $W = 304,000$, $Z = -3,052$, Asymp. Sig. (2-tailed) = ,002); b) find the text/ video sarcastic (Mann-Whitney $U = 126,500$, Wilcoxon $W = 316,500$, $Z = -2,060$, Asymp. Sig. (2-tailed) = ,039); c) emotionally affected after having read a text/ watched a video (Mann-Whitney $U = 116,500$, Wilcoxon $W = 306,500$, $Z = -2,391$, Asymp. Sig. (2-tailed) = ,017). Thus, the difference between participants' reaction to the text and to the video is statistically significant, which proves the hypothesis that a text contains enough stylistic potential to evoke laughter.

To sum up, we may ascertain that stylistic devices influence on participants' reaction. The empirical study showed the presence of statistical significance which confirmed our hypotheses.

References

1. Chesnokova A. Literariness in Readers' Experience. Further Development in Empirical Research and Theory / Anna Chesnokova, Willie van Peer. – 2017.
2. Paliichuk E. Human Trafficking and Media: is Language That Powerful? / E. Paliichuk. – 2007.
3. W. Van Peer. Scientific methods for the humanities / W Van Peer, J Hakemulder, S Zyngier, 2012. – 350 p.

Миклин І. А.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Редька І. А.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПИТАЛЬНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ТЕЛЕДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ ШОУ ЕЛЛЕН ДЕДЖЕНЕРЕС)

Вивчення функціональних властивостей питальних висловлень як складника організації мови телевізійного дискурсу є, безумовно, **актуальним** проблемним аспектом мовознавчої науки, оскільки, існують численні студії, які займаються вивченням структурно-семантичних (Д. М. Ахундов), та комунікативних (С. Ф. Гедз [2]) аспектів такого типу висловлень.

Мета цієї розвідки – дослідити функціональні властивості питальних висловлень у сучасному англomовному теледискурсі (на прикладі шоу Еллен ДеДженерес).

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**: уточнити зміст поняття «телевізійний дискурс»; дослідити функціональні властивості питальних висловлень у сучасному англomовному теледискурсі, а саме, на прикладі шоу Еллен ДеДженерес.

Матеріалом дослідження слугують промови Еллен ДеДженерес у її шоу «The Ellen DeGeneres Show» [3].

Телевізійний дискурс – зв'язний, вербальний (на рівні звукового ряду) та невербальний (на рівні відеоряду), усний та письмовий (титри, текстові вставки) текст у поєднанні з лінгвальними та позалінгвальними факторами; текст у контексті події; мовлення як цілеспрямована соціальна дія [1].

Розглядаючи теледискурс, ми можемо проаналізувати функціональні властивості питальних висловлень як засобу впливу у телесфері на сучасне суспільство.

Питальні висловлення розглядаються в комунікативному аспекті як інтенційний засіб мовленнєвого спілкування, що використовуються мовцем з метою здійснення своїх комунікативних функцій. Прагматичні властивості питальних висловлень, як правило, визначається комунікативним наміром адресанта. Комунікативний намір адресанта визначає значення питального висловлення та впливає на можливу очікувану відповідь.

Питальні висловлення за своєю формою та змістом мають певні ознаки: питальна інтонація; наявність питальних займенників та обставинних фраз; позначення на письмі спеціальним пунктуаційним знаком – знаком питання. Функціями таких питальних висловлень є:

- 1) передача та отримання інформації;
- 2) спонукання до дій, чи розмірковувань;
- 3) вираження: прохання, іронії, роздратування, радості, здивування, сумніву;
- 4) намір отримати щось натомість (послугу, реакцію).

Функціональний аспект питального висловлення у мовленні Еллен ДеДженерес реалізує передусім кілька задач. По-перше, інтенцію мовця спонукати до дій «*And you'll stay for today's giveaways, OK?*» [3], розмірковувань-пересвідчень «*I want to talk about a survey that I read recently. It's a company called SurveyMonkey. And my first thought was SurveyMonkey sounds like a great place to work. Am I right?*» [3] та емоційної реакції адресатів (глядачів шоу) «*Somehow our campaign slogans have gone from I Like to Vote for Bernie or Eat an Eggplant Emoji, you know what I mean? It's like extreme*» [3], при цьому показати спільні погляди адресанта та адресатів, наприклад, «*But it's good to have discussions, you know?*» [3].

Отже, основними функціями питальних висловлень, якими користується Еллен ДеДженерес у своєму шоу, є передача та отримання інформації, спонукання до дій та отримання емоційної реакції глядачів шоу, але такі питальні висловлення виконують й інші функції, які розкриваються завдяки наміру адресанта і контексту його висловлення.

Література

1. Денискіна Г. О. Телевізійне мовлення в світлі лінгвістики тексту і аналізу [Електронний ресурс] // Бібліотека українських авторефератів.
2. Гедз С. Ф. Комунікативно-прагматичні особливості висловлювань з інтерогативним значенням у сучасній англійській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / С. Ф. Гедз. – К.: КДЛУ, 1998. – 18 с.
3. The Ellen DeGeneres Show [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.ellentube.com/>

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Грищенко О. В.

**MODERN ENGLISH GLUTTONY DISCOURSE
(MEANING OF THE COLOURED NAMES IN THE MENU
OF THE AMERICAN RESTAURANTS)**

Today food as lingo- and socio-cultural phenomenon acquires outstanding reality. A new concept of gluttony becomes the main aspect of scientists` research now. The lingo-culture of Gluttony is one of the sizable and most promising topics for the study in modern linguistics.

The first attempts of analysis of gastronomic culture were carried out by the Annales School. Fernand Braudel and other representatives of the school were succeeded to investigate a gastronomic culture including economic, political and social factors [3].

Afterwards, a meal as a discursive phenomenon was examined in works of K. Levi-Stross and his conception was based on the statement, that the cuisine helps to find out and understand any culture much better [1, p.211].

In the first time the concept of «glutonic discourse» was used by Olianych in his work «Presentational theory of discourse» in 2003 [2].

Glutonic discourse was collected and analyzed from the on-line menus of American restaurants. There are 296 examples of dishes and among those, there are 90 examples of foods that have a colour in the name. The main colours are 9. They are: blue, red, green, yellow, black, white, brown, purple and rainbow. They have a direct and a figurative meaning.

Table 1

The classification of the names with a colour due to their meaning

Meaning	Colours								
	red	black	blue	green	white	yellow	brown	rainbow	purple
Direct	17	16	10	10	9	-	1	-	1
Figurative	5	2	5	4	1	6	1	2	-

The names with a colour that have a figurative meaning convey the juiciness of the fruit/vegetables, its rich colour, thus attracting our attention (*Ruby grapefruit*); show the fried sides of dish (*Ruby red shrimp*); emphasize the homemade and fresh meat used in the sandwich (*Red barn turkey burger*); matter scorched particles and slightly roasted dish (*Blackened Gulf Swordfish*); mean charred meat of fish and used exactly for a contrast, comparatively with white noodles and green salad (*Miso marinated black cod and ramen noodles*). Sometimes we choose a dish by its name, which is very popular. Colour plays an important role in our life and choice. The presence of colours in the names of dishes helps establish associations and choose what is interesting, familiar, and has a positive effect.

Therefore, colours can have a subconscious impact on our perceptions and this can be applied to the names of menu in restaurants.

Література

1. Леви-Стросс К. Мифологии: сырое и приготовленное (перевод с фр. А. З. Акоюна и З. А. Сокулер) / К. Леви-Стросс. – Москва: FreelyFly, 2006. – 399 с.
2. Олянич А. В. Презентационная теория дискурса: [монография] / А. В. Олянич. – Волгоград: Парадигма, 2004. – 507 с.
3. Ундріцова М. В. Глюттонічний дискурс: лінгвокультурні, когнітивно-прагматическіє і перекладческіє аспекти : дис. канд. філ. наук / Ундріцова М. В. – Москва, 2015. – 204 с.

LEXICO-SEMANTIC MANIPULATIVE TECHNIQUES IN THE BRITISH TABLOID «THE SUN» TITLES

Titles play an important role in the informational presenting. They largely determine the effectiveness of the entire text. Headlines generalize the main features of the newspaper-journalistic style since many lexical and grammatical features are concentrated in them. Like all journalistic texts, texts of the informational genre which also act as an influence, are aimed at creating a certain attitude of the audience towards the transmitted information, and often reflect the position of the news agency [2].

As a result of a critical analysis of the British tabloid «The Sun» titles, which was done to identify the typical lexicosemantic means of language manipulation, the following manipulation techniques were commonly observed:

1. The use of conversions (words describing the same situation from different, often diametrically opposite, points of view). For example:

Disney slammed for selling plastic Frozen 2 toys when bragging about being green and trashing the environment

'Eco-warriors' Meghan Markle and Prince Harry fly on private jet again to France after gas-guzzling Ibiza trip».

The underlined examples of conversion represent the contrasting notions that provoke certain ideas in the minds of readers.

2. The use of lexical units of secondary nomination. An idiom captures a certain stereotypical attitude towards its referent, sets the direction of its conceptualization and stimulates a certain attitude to its referent [1]. For example:

ON THIN ICE What is global warming and what effect is it having on the earth? From rising sea levels to flooding (the meaning of idiom Precariously close to getting into trouble [3]).

FINAL STRAW Plastic straws, coffee stirrers and cotton buds to be banned from April to protect the environment (the meaning of idiom The last in a series of negative actions or events that makes the situation no longer tolerable [3]).

Using the author's metaphors represented as quotes. The use of such an intriguing formulation that stimulates further reading could confuse the reader.

Earth has 'now reached 9 climate change tipping points' as top scientists warn of 'domino effect' catastrophe.

Insect 'apocalypse' underway that could 'impact all life on Earth' with around half of species already wiped out.

In the example above, we can see how the idiomatic expressions can emphasise the sides that are more favourable for the newspaper in the way of highlighting the fact.

3. Allusion is a stylistic figure containing an explicit indication or a clear allusion to a certain literary, historical, mythological or political fact, embodied in textual culture or colloquial speech [1].

EMISSIONS IMPOSSIBLE Total ban on petrol and diesel cars could be brought forward by five years under new Tory plans.

FOREST SLUMP Boris Johnson pledges £10million to protect fire-ravaged Amazon rainforest and calls on world leaders to step up efforts.

Allusions that are shown above are used to infuse certain imagery into the minds of readers.

4. Using comparisons

Boris Johnson vows to save Sumatran Tiger, saying there are less of them left than we have peers in the Lords.

Air pollution near busy roads is as bad as smoking 20 cigarettes a day, study finds.

The comparisons are used here to give the signal that the issue can be tackled or addressed as something of more or less important than it appears to be.

The most effective tool for language manipulation is lexical means. The study of linguistic mechanisms of influence on public consciousness stimulates increasing the level of self-awareness of modern society. Knowledge of the influencing methods on mass reader will allow developing protective reactions at the level of individual and public consciousness, as well as achieving «media» literacy.

Література

1. Żrałka E. Manipulation in Translating British and American Press Articles in the People's Republic of Poland, – Cambridge Scholars Publishing., 2019 – 354 p.
2. Johnson O. The Art of Manipulation: How to Get Anybody to Do What You Want, – Createspace Independent Pub, 2013 – 80 p.
3. Largest Idioms Dictionary / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theidioms.com/>

Сідлецька Ю. І.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Якуба В. В.

SEMANTICS OF DONALD TRUMP'S ABUSIVES BASED ON HIS TWEETS

Political discourse, as a communicative phenomenon, is of particular interest to scholars in the context of the changes that took place in the XIX century. In 2004, E. I. Sheigal was already talking about virtual and real political discourse [1].

Twitter has gained particular prominence as a political communication tool, thanks to the active use of Donald Trump, whose style is characterized by a considerable amount of reduced vocabulary and contains all the features of political discourse that are distinguished by contemporary scholars such as disruptiveness, entertainment and shock value.

Interest in the content of Trump's Twitter account is so significant that the information company DataCamp even launched an open draft analysis of his tweets, where already 1195 people participate [3]. Linguists D. Caldwell and A. Ross note that it was precisely the negative character of D. Trump's Twitter account that secured him a place in the White House [2].

The object of our study is the reduced vocabulary and abusiveness in the texts of D. Trump's tweets. The collected tweets for the period 2018-2019 have been distributed on the basis of internal linguistic goals (main and minor communicative targets and verbal platform), depending on the object of the negative into key groups: individuals, organizations, political aspects and more.

The main group is made up of politicians, who make up 35% of negative messages that are directly or indirectly related to political activities: congressmen: Frederica Wilson is accused of killing a Democratic Party: «killing the Democrat Party!» (Maxine Waters); officials: «wasted a lot of time and money» (Marty Walsh);

In abusive tweets aimed at politicians the following techniques are used: lexemes usage: negative lexemes – lexemes in the negative meaning: weak (first of all neurotic, crazy);

comparison with the fraction as: dumb as a rock; nicknames: «Pocahontas» (Elizabeth Warren); usage of exclamation marks as stylistic means – «Sad!»; capitalization of words: «SECRETLY on a very personal call» (Frederica Wilson).

As a result of the research, a classification was established according to the criterion of communication targets, as well as examples of verbal techniques and means of their creation. Moreover, it can be argued that the manner of D. Trump`s communicating is a great macro model of political polarization, indicating that simply through abrasive wording and sentence structure, a leader is able to minimize the middle ground in the American political system.

Література

1. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Елена Иосифовна Шейгал. – Москва: ИТДГК «Гнозис», 2004. – 326 с.
2. «‘Going negative’: An APPRAISAL analysis of the rhetoric of Donald Trump on Twitter» by Andrew S.Ross and David Caldwell; 9 October 2019, Language & Communication
3. PREMIUM PROJECT A Text Analysis of Trump's Tweets [Електронний ресурс]. – (Режим доступу: <https://www.datacamp.com/projects/511>)

Слєпушова А. І.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Цанро Г. Ю.

EGOCENTRISM IN HUSBAND-WIFE COMMUNICATION: A CORPUS ANALYSIS OF FAMILY GUY

The discourse of scripted interaction in animated series mirrors stereotyped everyday conversations. In this regard, an American animated television series *Family Guy* [1] can be used for discourse analysis in order to study family roles of main characters and social stereotypes. It features a dysfunctional Griffin family and their everyday dilemmas. Thus, we will investigate interpersonal communication between a husband Peter and his wife Lois to show how gender and family stereotypes influence their language. Corpus analysis has been applied to provide a quantitative approach as well as a qualitative one [1, p. 2].

The word list of Peter Griffin`s remarks to his wife Lois shows that the most frequent words in this corpus are *I, the, you* (see fig. 1). Remarkably, the personal pronoun *I* stands first in the list that is not typical because usually the definite article *the* is the most frequent word in any corpus. It can be regarded as considerable evidence that Peter puts himself first in the family reinforcing stereotypes about masculinity and family roles. In this way, he demonstrates his authority position within the family.

Figure 1. Peter-Lois word list

Rank	Freq	Word
1	150	i
2	100	the
3	82	you
4	80	to
5	62	a

On the contrary, the word list of Lois-Peter corpus (see fig. 2) leads to the assumption that she is described more altruistic than her husband in this way supporting the widespread stereotype that women, in general, are more unselfish than men. The most frequent words in her corpus are *you*, *the* and *Peter*. We found no personal pronoun *I* in the top 3 frequent words; instead, there are *you* and *Peter* that show the wife's self-giving attitude towards her husband. Her communication is not aimed at emphasizing her role in the family but the domination of her husband.

In addition to what has already been stated, we reveal that the most common clusters containing *Lois* in Peter-Lois corpus are *Lois*, *I* and *Lois I'll*. It proves that the husband concentrates more on his own desires, intentions and interests rather than on his wife's needs when talking to her.

Figure 2. Lois-Peter word list

Rank	Freq	Word
1	128	you
2	80	the
3	72	peter,
4	64	i
5	62	a

Overall, it may be said that the animated series reinforce gender and family stereotypes. The preference of personal pronoun *I* in the husband's corpus demonstrates that the head of the family is depicted as a self-centered person, which reflects social stereotypes that men are more egocentric as opposed to women. The wife in the Griffin family is determined to take care of her husband supporting the traditional image of the domestic goddess because her communication is directed more at her husband than at herself.

Література

1. McEnery T. Corpus linguistics. An introduction / T. McEnery, A. Wilson. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001. – 235 p.

ЕТИМОЛОГІЯ ПОХОДЖЕННЯ СЛОВА «THEATRE» ТА ЙОГО ВЕРБАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Театр, як суспільний інститут, спрямований на виховання, розвиток, соціалізацію, рух на новий рівень сприйняття і свідомості всіх тих, хто до нього дотикається. Він увібрав у себе соціальні та культурні функції, тож можна стверджувати, що він є соціокультурним феноменом [1, с. 82–85]. Він моделює суспільство і, запрошуючи глядача до співпереживання, формує в його свідомості певні ідеї, інтереси, потреби, художні критерії, смак та життєві орієнтації [2].

Таким чином, театр – це своєрідна лабораторія, в якій відбуваються всі можливі ситуації відношень, і люди отримують досвід спілкування з іншою людиною, розглядаючи всі варіанти поведінки у різних умовах [1, с. 82–85].

Театр завжди був джерелом дивовижних спектаклів, жахливих трагедій, веселих комедій та серйозних романсів. Спочатку греки створювали театралізовані постановки і театри зросли в популярності. Це був засіб уникнення цього світу і входження в інший містичний світ як втеча від реальності.

Слово «Theatre» почали використовувати в англійській мові в пізніх роках 14 століття і ним позначали відкрите місце для перегляду вистав і п'єс.

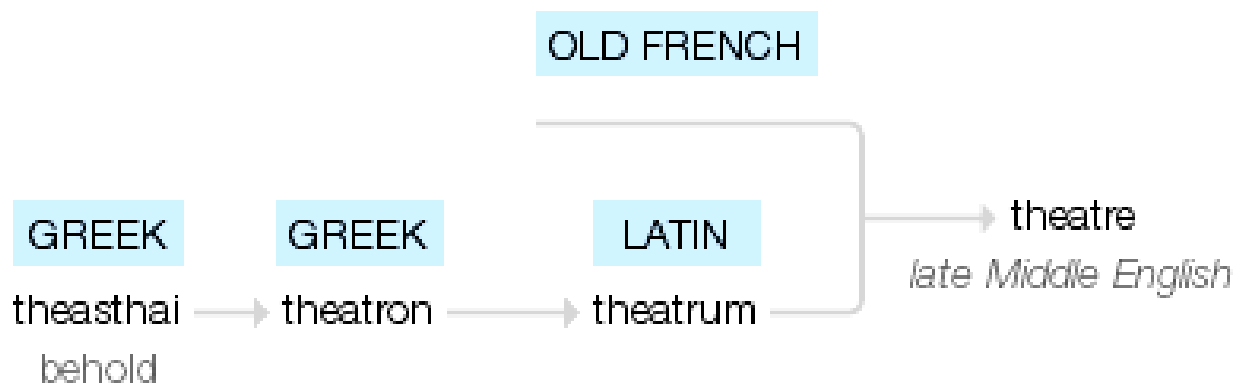

Рис. 1. Еволюція лексеми на позначення поняття «Theatre» у сучасній англійській мові

Як показано на малюнку спочатку слово з'явилося в грецькій мові у вигляді «theasthai», що означає «to behold» (related to thea «a view, a seeing; a seat in the theater» та «theatron» (theates «spectator» + - tron, suffix denoting place), в латинській мові воно набуло вигляду «theatrum». У 12 столітті у старій французькій мові його позначали «Theatre» і саме з неї слово потрапило в англійську мову. Всі слова позначали будівлю для спектаклів, місце для видовищ. В 1570 році театром у Англії називали місце, де показують п'єси. Орфографія з – ге виникла наприкінці 17 століття і панує у Великобританії до наших днів внаслідок французького впливу, але американський варіант англійської мови зберіг або відродив давній варіант написання з – er [3].

Ми опрацювали декілька лексикографічних джерел, щоб знайти загальну дефініцію лексеми «theatre». Синтез усіх лексико-семантичних варіантів дає змогу скласти синтетичну дефініцію лексеми «theatre»: a building with rows of seats and a stage where plays, shows and other dramatic performances are given.

Театр – будівля з рядами сидінь та сценою, на якій відбуваються п'єси, шоу та інші драматичні вистави.

Слово «Theatre» входить до синонімічного ряду, де він являється домінантою. Окреслюючи театр як будівлю, де відбуваються вистави, можна створити такий синонімічний ряд:

Theatre, playhouse, auditorium, amphitheatre, hippodrome, coliseum.

Розглядаючи театр як мистецтво можна запропонувати такий синонімічний ряд:

Theatre, acting, performing, drama, the dramatic arts, dramaturgy, the thespian art, stagecraft, the boards (informal).

Таким чином, синоніми слова «Theatre» входять до таких тематичних груп, як «Art», «Activity» та «Space».

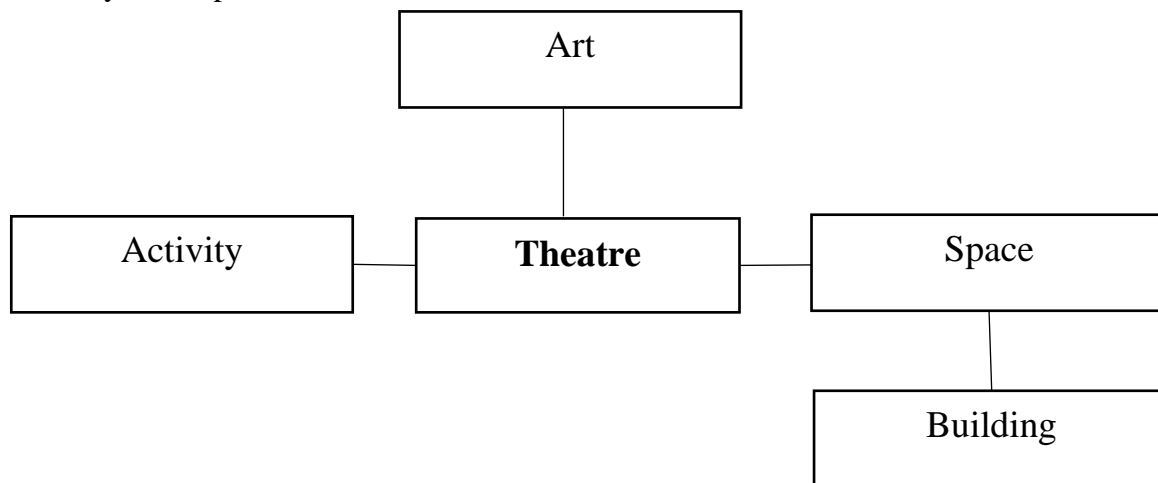

Рис. 2. Поняття «Theatre» у сучасній англійській картині світу (на матеріалі лексичних одиниць позначення «Theatre»)

Слово «Theatre» відноситься також до таких тематичних груп, як «Building», «People», «Kinds of a Theatre». В деяких тематичних групах є підгрупи.

Для максимально повного аналізу поняття «Theatre» недостатньо провести лише аналіз лексикографічних джерел, тому ми опрацювали повість Дж.К. Джерома «On the stage and off» та зазначили нові тематичні групи у схемі, а також слова, що вже входять до показаних груп.

Література

1. Адрианова Т. О. Театр как социокультурный феномен. Вестник ОГУ №7 (168) / июль 2014. – С. 82–85. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://vestnik.osu.ru/2014_7/14.pdf
2. Теленская Д. Ю. Влияние театрального искусства на формирование художественного вкуса у студенческой молодежи [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pspo_2012_37\(1\)_19.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pspo_2012_37(1)_19.pdf)
3. Online Etymology Dictionary / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.etymonline.com>

SPECIFICITY OF CONCEPTUAL SPACE ACTUALIZATION IN "WORD PROCESSOR OF THE GODS" BY STEPHEN KING

Nowadays the ubiquity of concepts in the cultural consciousness of humankind is beyond dispute. Linguists' increasing interest in the works of literature which play an important role in the development of conceptual spheres of national languages and contribute to the conceptual sphere of global culture is, therefore, legitimate. Therefore a description of the conceptual space of a piece of fiction appears relevant today, and we will consider the specificity of its actualization in «Word Processor of the Gods» [2], a short story by S. King who is rightfully termed 'the king of horror' in American fiction.

It is known that the introduction of word processors in the second half of the 20th century inspired S. King to create a short story «Word Processor of the Gods». The storyline narrates about Richard Hagstrom, a writer who, after his nephew's death, receives a word processor capable of changing reality. Consequently, the metaphor describing writers who are used to playing God becomes a literal one here.

Description of the conceptual space of a short story involves, among other things, the identification of its keywords and the basic concept [1, p. 59]. The keywords of the short story under analysis include the following ones, ranked by their frequency: *Richard* (69), *Jon* (44), *Seth* (31), *Roger* (23), *screen* (22), *word processor* (20), *son* (19), *execute* (10), *delete* (8), *murder* (6). A lexeme *execute* represents the text concept 'execution', which has several definitions, namely:

- 1) to kill someone, especially legally as a punishment;
- 2) to make the program or command happen or work [3].

Consequently, the concept of the short story is actualized on two levels simultaneously – in the objective reality (definition 1) and on the word processor screen (definition 2).

The nucleus of the conceptual sphere is a generalized cognitive propositional structure comprising the subject, the predicate *execute*, the objects, the means and the purpose of influence. The circumnuclear zone is formed by the main and typical lexical representations of the cognitive propositional structure of the concept 'execution'.

The subject is Richard Hagstrom, a protagonist, who is an English teacher at high school dreaming of becoming a world renowned writer. The predicate occurs in the short story in the only form – *execute* (*execute button*, *command 'execute'*). The objects can generally be divided into two groups: Richard Hagstrom's family (his wife Lina and son Seth) and the family of Richard Hagstrom's brother (his wife Belinda and son Jonathan).

The means of influence is a word processor capable of adding material objects to reality and removing them from it, which the protagonist receives as a birthday present from his nephew. Lexical representation of the means of influence is placed in the strong position of the text – its title, which adds to its conceptual value.

Since Richard Hagstrom sees the word processor as a means of preserving justice in the unjust world, creating order from chaos and love from hatred, the purpose of influence for him is restoring the order of things which is correct from his point of view.

The near periphery of the concept 'execution' is formed by figurative nominations (e.g., *it [execute] was a word he [Richard] associated with gas chambers and electric chairs... and, perhaps, with dusty old vans plunging off the sides of roads*) and refers to the first definition of *execute* represented by the keyword *murder* (6). The near periphery is actualized in the subject's thoughts.

The distant periphery is generated by the senses of subjective modality now representing the second definition of *execute*. Here *execute* is a technical term with no emotional colouring as opposed to the near periphery of the concept, where both the meaning and the form of the notion possess strong negative connotations. *Execute* changes its meaning from 'murder' into 'deletion' when passing from objective reality to digital one. Consequently, the substitution of notions takes place: *I'm not going to murder him. I'm going to... to delete him.*

The denouement of the short story is ambiguous as well. On the one hand, it is optimistic for Richard Hagstrom as justice is achieved and he obtains back the love once stolen by his brother Roger. On the other hand, the main character deletes two annoying but innocent people.

The keywords of the short story and its basic concept 'execution', represented by the lexeme *execute* in both digital and objective realities, were identified in order to construct the conceptual sphere of the story. The nucleus of the conceptual sphere is comprised of the subject, the predicate *execute*, the objects, the means of influence and the purpose of influence. Lexical representations of the concept 'execution' form its circumnuclear zone. The near periphery is made of figurative nominations which are associated with the first meaning of the word *execute* mentioned above, while the distant periphery – with the second one, enabling the substitution from 'murder' to 'deletion'. Prospective research in the field of describing conceptual space of S. King's literary works lies in the comparative analysis of the conceptual spheres of his short stories united by the same theme.

Література

1. Бабенко Л. Г., Казарин Ю. В. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика: Учебник; Практикум / Л. Г. Бабенко. – [3-е изд., испр.] – М.: Флинта: Наука, 2005. – 496 с.
2. King S. Word Processor of the Gods. – Режим доступа: https://stanfordkingdom.weebly.com/uploads/4/1/8/7/41876889/stephen_king_-_02._word_processor_of_the_gods.pdf
3. Longman Dictionary of Contemporary English [Электронный ресурс]: [<https://www.ldoceonline.com/>]. – Режим доступа: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/execute>.

Науковий керівник – докт. філол. наук, проф. Борисов О. О.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПОНЯТТЯ MONEY У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Установлено, що слово «**Money**» походить від латинської мови, де *moneta* – це «місце для випуску грошей, монетний двір, гроші, монети», а також давньофранцузького слова *monete* (у сучасному варіанті *monnaie*), що означає «гроші, монета, валюта; решта». На початку 19 ст. значення слова було розширено і означало папір, що визначався та приймався як заміна монеті [4].

Для того, щоб дати більш точне визначення поняття «**Money**», ми проаналізували дефініції, що пропонуються у різних словниках [1], [2], [3], [5] та сформувавши свою власну дефініцію:

Money is a medium of exchange in the form of coins or banknotes that is used to buy things; the coins and banknotes in their general meaning (засіб обміну у формі монет чи банкнот, що використовується для купівлі речей; монети та банкноти у їх загальному значенні). Основними семантиками у дефініції виступають: архісема 'засіб' (medium) обміну, яка відтворює функціональне призначення об'єкту дійсності, та диференціальні семи, головні з яких 'монети' (coins) та 'банкноти' (banknotes), які позначають вид грошей – металеві та паперові гроші відповідно.

Тепер можна створити *семантичне дерево значення*:

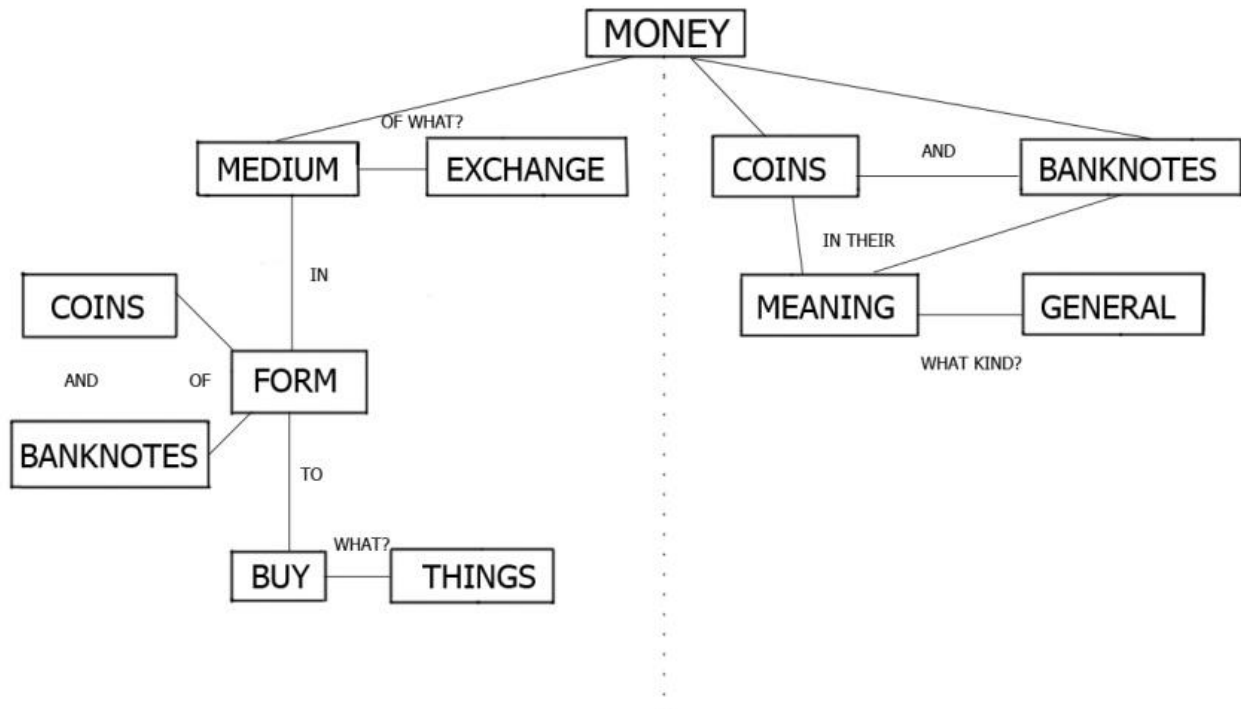

Рис. 1. Семантичне дерево значення 'money' у сучасній англійській мові

Денотативне значення лексеми сходиться з його лексичним значенням. **Конотативне значення** відображає експресивний стан мовця.

Також, зі слова «**money**» були сформовані спільнокореневі слова, що входять у дериваційне поле цього поняття. Наприклад:

1. Прикметники

- *Monetary* (adj.) – relating to money or currency (той, що відноситься до грошей чи валюти);
- *Moneyed* (adj.) – having much money; affluent (той, хто має багато грошей, багатий);
- *Monied* (adj.) – having money (багатий);
- *Moneyless* (adj.) – having no money (бідний);
- *Money-back* (adj.) – providing that the purchaser is entitled to a refund if the product is unsatisfactory (гарантія того, що покупець отримує повернення грошей, якщо продукт незадовільної якості);

2. Іменники

- *Monies* (n.) – plural form of money (гроші);
- *Money-lender* (n.) – a person or organization whose job is to lend money to people in return for payment (людина чи організація, чия робота позичати гроші людям в обмін на плату);
- *Monetization* (n.) – the act of making money from something (заробіток грошей з чогось);
- *Moneyer* (n.) – an authorized coiner of money (той, хто чеканить гроші);
- *Moneybags* (n.) – a wealthy person (багач);
- *Money-grubber* (n.) – a person bent on accumulating money (людина, яка збагачення першим пріоритетом);
- *Moneymaker* (n.) – one that accumulates wealth (той, хто володіє багатством);
- *Moneyage* (n.) – the same as minting (чеканка монет);

3. Дієслова

- *Monetize* (v.) – earn revenue from an asset, business, etc (отримувати дохід з вкладу, бізнесу тощо);
- *Monetize* (v.) – another form of «to monetize» (отримувати дохід з вкладу, бізнесу тощо);

Як можна переконатися зі списку, найбільшу кількість дериватів від слова **money** складають іменники (8 одиниць), прикметники (5 одиниць) та дієслова (2 одиниці).

Література

1. Cambridge Dictionary / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://dictionary.cambridge.org/ru/>
2. Collins Online Dictionary / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://www.collinsdictionary.com/>
3. Dictionary by Merriam-Webster / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://www.merriam-webster.com/>
4. Online Etymology Dictionary / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://www.etymonline.com/>
5. Oxford English Dictionary / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://www.lexico.com/>

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Грищенко О. В.

ПОНЯТТЯ КОНЦЕПТУ «КРАСА» В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Поняття краса та уявлення про неї змінюються рівно з такою швидкістю як і змінюється сучасний світ. Саме тому буде актуально розглянути сучасний концепт краси, базуючись на матеріалі журналу *Vogue*, який «диктує» майже всьому сучасному світу що є гарним, трендовим, стильним, а що ні.

В англійській мові присутні інші лексеми, що є близькими за значенням та входять до понятійного ядра концепту *beauty*, базуючись на статтях *American Vogue magazine* – це *celebrity beauty* (*celebrity hairstyles and new celebrity makeup, nail and haircut trends hair color ideas, style and trends etc.*), *health* (*self care tips, including skin care*). В нашій роботі ці лексеми розглядатимуться як віддалені синоніми ключового слова і кореневої системи *beauty*, а лексеми через які пояснюється значення *beauty*, *celebrities*, *health* – периферією концепту *beauty* [1, с. 81-87].

Поруч із класичним визначенням краси дуже часто лексема *beauty* вживається у поєднанні з іншими лексемами та має значення *beauty industry*. Також ця лексема позначає людей, які працюють в цій сфері. На початку кожного журналу зазначено посади та імена команди, яка працює над журналом. Серед них найчастіше використовуються такі: *beauty director*, *beauty editor*, *beauty associate*, *beauty writer*.

Приклади *beauty industry*, *beauty world*, *beauty company*, *beauty lab*, *beauty shop* демонструють вживання лексеми *beauty* не для позначення стандартного уявлення краси, а саме як бізнес сфери: «*Lil Miquela has upended the fashion-influencer game. She just might shake up the beauty industry*». [4, с. 336]; «*As the beauty world embraces curls, kinks, and frizz, heat-styled hair has become fringe*» [3, с. 270].

Отже, можемо зробити висновок, що поняття краси змінилося в сучасному світі. Зараз концепт «*beauty*» сприймають не як «*a quality or combination of qualities that gives pleasure to the mind or senses and is often associated with properties such as harmony of form or color, proportion, authenticity, and originality*» [2], а як сферу бізнесу, яка займається в основному косметичними засобами, засобами для догляду, салонами краси тощо, обслуговуванням клієнтів задля вдосконалення їх природних фізичних даних.

Література

1. Довганюк Е. В. Історичні трансформації концепту КРАСА, вербалізованого лексичними засобами англійської мови / Е. В. Довганюк // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2017. – Вип. 85. – С. 81–87. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPG_2017_85_13.
2. The American Heritage Dictionary of the English Language [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ahdictionary.com/>.
3. *Vogue* March 2018 / [W. Anna, S. David, G. Tonne та ін.] // *Vogue*. – 2018. – №3. – С. 270.
4. *Vogue* September 2018 / [W. Anna, S. David, G. Tonne та ін.] // *Vogue*. – 2018. – №9. – С. 336.

**СИНОНІМІЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЛЕКСЕМИ
НА ПОЗНАЧЕННЯ «CRIME» У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ
(НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)**

У сучасній лінгвістиці значна увага надається вивченню вербалізованих засобами національних мов різноматематичних понять, так досліджуються як конкретні, так і абстрактні поняття, які є вагомими для лінгвістики з погляду значущості того чи іншого феномену для життя соціуму. Злочин є однією з корінних проблем будь-якого соціуму, зокрема англосмовного. Тому дослідження одиниць вербалізації поняття «crime» є вельми актуальним сьогодні.

Інтерес до найменування різновидів злочинів зумовлений тим, що назви, які розглядаються, включають в себе значущу лексику, за допомогою якої відбувається співвіднесення і відокремлення різних видів правопорушень.

До лексеми «crime» можна підібрати значну кількість синонімів, де лексема «crime» буде синонімічною домінантою, оскільки вона є носієм основних ознак, властивих усім членам ряду.

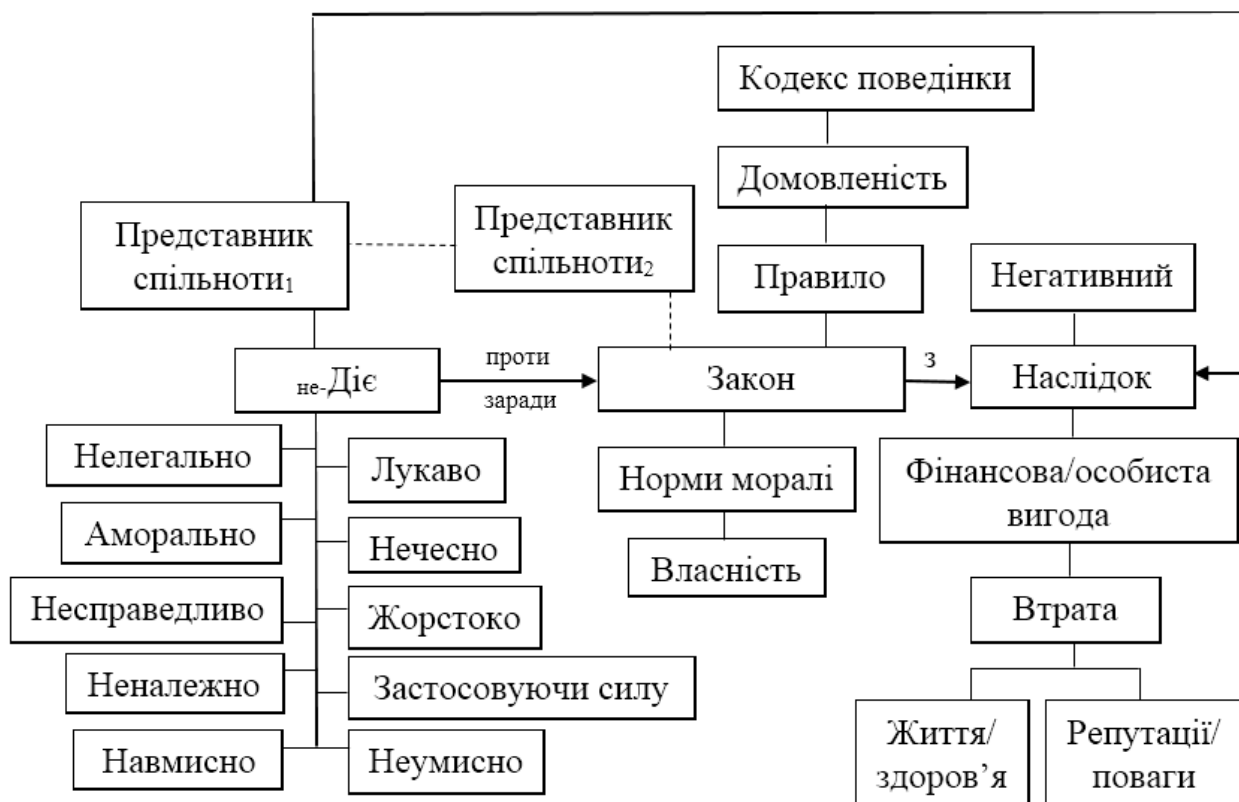

Рис. 1. Поняття «crime» у сучасній англосмовній свідомості (на матеріалі синонімічних рядів слів)

Загалом для синонімічного ряду лексеми «*crime*» ми відібрали 48 номінативних одиниць іменникової частини мови, з якого можливо виділити вторинні синонімічні ряди CP₁: *offence* – breach, misdeed, transgression, misdemeanor, felony, violation, illegal act, infraction, delinquency, infringement, blackmail, atrocity, abuse, injustice, wrongdoing, assault (ЛСВ 1, 2, 3); CP₂: *trespass* – invasion, burglary, encroachment, infringement, break-in (ЛСВ 2); CP₃: *fraud* – deception, fraudulence, trickery, corruption, swindling, duplicity, cheating (ЛСВ2); CP₄: *theft* – larceny, burglary, robbery, pilferage, thievery (ЛСВ 2); CP₅: *wrongdoing* – misdeed, misdemeanor, delinquency, misconduct, corruption, sin, evil, immoral act, wrong, atrocity, abuse, injustice, disgrace (ЛСВ 3, 4); CP₆: *killling* – murder, assassination, homicide, manslaughter, execution, dispatch (ЛСВ 1, 2, 4) [1].

Базуючись на вторинних синонімічних рядах, можливим вдається представити схематично поняття «*crime*», яке функціонує в англomовній свідомості:

Прокоментувати дану схему можемо так: представник спільноти, який діє нелегально/ лукаво/ аморально/ нечесно/ застосовуючи силу/ жорстоко/ неналежно/ несправедливо/ навмисно/ неумисно проти/ задля закону/ правила/ норм моралі/ кодексу поведінки/ домовленості/ власності, тобто проти представника спільноти₂, що тягне за собою неприємний/негативний наслідок, який може включати втрату життя/ здоров'я/ репутації/ поваги/ або ж фінансову/особисту вигоду.

Література

1. Oxford Living Dictionaries Online / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lexico.com>

Шута Л. В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Якуба В. В.

ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ЗАГАДОК

Загадки є окремим фольклорним жанром, що вживається самостійно. Текст загадок є цілісним та зв'язаним, що виражається через композиційну, структурну та семантичну організацію тексту [3, с. 67]. Ядром комунікаційної природи загадки є саме характер взаємодії між комунікантами, яка існує у двох основних форматах: question й quest. Загадки-запитання відповідно до структурних особливостей розділили на три групи: statement, statement+question, question.

Англomовним загадкам властиві звукові повтори – стилістичні прийоми, що застосовуються для підвищення інтонаційної виразності, милозвучності, музичності та емоційного поглиблення у зміст [1, с. 148]. Для аналізу нами обрані наступні звукові повтори: алітерація, консонанс та асонанс.

У загадках-квестах, що представлені виключно віршованою формою, ми спостерігаємо високий рівень повторів. Повторення звуків [l], комбінації [r], [i]: «If you'll tell me this riddle, I'll give you a ring» [4, с. 214]. Повторення звуків [b], [z], [w], [i:]: «Two brothers we are, great burdens we bear» [4, с. 356]. Алітерація в даній групі найбільше представлена звуками: губний приголосний [b], альвеолярний глухий [t], [w], [k], сонорний

[n]. Найбільш часто у віршованих загадках зустрічається асонанс (голосний об'ємний [æ], монофонг [i], дифтонг [ei]), що свідчить про роль голосних у створенні мелодичності. Популярними у консонансі є звуки сонорні [l] та [n], ретрофлексний спірант [ʒ], корональний [t].

У загадках-запитаннях групи statements алітерація звуків [b], [k], [h], [f], [n], [m]. Найбільш яскраво виражена алітерація у наступному прикладі: «All about, but cannot be seen, can be captured, cannot be held, no throat, but can be heard» [2, с. 43]. Консонанс представлений звуками: [d], [t], [l], [p], [z], [n]. Щодо асонансу, то найбільш поширеними звуками є: [i:], [i], [ei].

Найбільша кількість повторів у загадках категорії statement+question наступна: 1) алітерація звуків [b], [d], [n], [h], [s], [f], [w]; 2) консонанс – [d], [t], [f], [m], [n]; 3) асонанс – [i:], [æ], [o], [i], [e], [ei], [ai], [ɔ:]. Яскравими прикладами є: «If I drink, I die. If I eat, I am fine. What am I?» [2, с. 78], «I get wet while drying. What am I?» [2, с. 181], «I am black when you buy me, red when you use me and gray when you throw me away. What am I?» [2, с. 183].

У категорії «question» найбільша концентрація алітерації ([k], [w], [s], [d]). Асонанс та консонанс представлений лише у декількох загадках й виражений відповідно звуками: [i], [ei], [v] та [n], [m].

На окрему увагу заслуговує ономаітопєя, що широко використовується в англійських загадках, в яких пропонується відгадати об'єкт, для якого є характерним певний звук: «We buzz, buzz, buzz», «What says: ding-dong», «I have a little sister, they call her реер, реер».

Фонетична організація англійських загадок характеризується наявністю ономаітопєї та звукових повторів, включаючи алітерацію, консонанс та асонанс. Кількість звукових повторів безпосередньо пов'язана з типом тексту загадки. Найбільша кількість звукових повторів властива загадкам-квестам у поетичній формі, забезпечуючи милозвучність.

Література

1. Николаев А. И. Грамматические, словообразовательные и фонетические особенности художественной речи // Николаев А. И. Основы литературоведения: учебное пособие для студентов филологических специальностей. – Иваново: ЛИСТОС, 2011. – С. 147–152.
2. Bryant, M. Dictionary of Riddles / Mark Bryant. – L. : Orion Publishing Co, 1994. – 384 p.
3. Olaosun I. A Cognitive Semantic Study of Some English Riddles and Their Answers in Amidst a Tangled Web / I. Olaosun – Asian Journal of Social Sciences & Humanities Vol. 4(2) May 2015. С. 62–71.
4. The Oxford Dictionary of Nursery Rhymes / Edited by Opie I. and P. – London: Oxford University Press, 1951. – 467 p.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дудоладова А. В.

*доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

BYOD APPROACH IN ESL CLASSROOMS

The new generation of students, that are extremely prone to using modern technology in everyday life, proves to be a standard phenomenon in today's ESL classrooms. These students are equally open to the idea of using digital tools and resources in their education, going far beyond the simple replacement of a conventional book.

Nowadays learners are accustomed to fully functioning in a digitalized environment while teachers sometimes try to cope with perpetually growing variety of digital tools. With this imbalance taken into perspective, the issue of digital literacy arises as crucial in maintaining the successful implementation of technology into education.

The most common tool of this kind is any hand-held device that is in possession of modern students in educational settings. Using such devices has led to the advent of the BYOD (Bring Your Own Device) approach in language teaching and learning. That, in turn, has caused a dramatic transformation of a traditional classroom's equipment and boundaries.

Smart phones, tablets and other hand-held devices can be successfully exploited in various domains of foreign language acquisition and create a more comfortable learning space. A simple act of looking up a certain lexical unit online can contribute to vocabulary building and better word collocations as in contrast to the limited content of a printed textbook. Idiomatic usage can be explained and visualized through a myriad of examples on Internet platforms. Cross-cultural reference is often possible only through a hand-held device when classroom time is of the essence and the moment for exploring the corresponding cultural fact is optimal.

The BYOD concept does not mean radical refusal from traditional forms and means of learning process, but another outlook on accommodating modern students' needs. This idea helps teachers better understand learners' perception and channels of information acquisition.

Дудоладова О. В.
*доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

AUTONOMY IN LANGUAGE LEARNING

As lifelong learning is getting more and more prioritized, language education today is in need of promoting independent learning skills and activities. Self-education being a growing tendency, learner autonomy becomes a crucial notion in sustaining effective language learning.

Independent learning skills are not just a step to a successful self-education, they provide a necessary foundation for future professional growth and an ability to adapt to changes in career paths. Language learning and learner autonomy are interrelated as one can explore various learning strategies only through the framework of foreign languages.

According to D. Little, «language learner autonomy in which the development of learner autonomy and the growth of target language proficiency are not only mutually supporting but fully integrated with each other...it is only on the basis of such an understanding that we can implicate learner autonomy in a theory of language teaching: a set of general pedagogical principles that enable us to elaborate specific language teaching and learning procedures» [1, p. 15]. As we can see, language education within the autonomous learning context requires its own structure and procedural setting.

Autonomy in language learning presupposes a set of skills such as decision making skills and being responsible for them, as well as freedom to make these decisions; a skill of incorporating one's personal experience into their learning strategy and initiate learning activity; a skill to choose forms of activity and being able to evaluate it, etc.

It is beyond doubt that learner autonomy starts with teacher autonomy which is constructed on the same basis and principles, and requires the ability to program one's professional growth and development, as well as to assess one's own accomplishments.

Іванчук А. П.
*канд. пед. наук, доцент кафедри іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

Шумаєва С. П.
*канд. пед. наук, доцент кафедри іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

СПІЛЬНОТА ДОСЛІДНИКІВ ЯК МЕТОД ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна школа поступово відходить від цих позицій, переорієнтовується на визнання особистості дитини найвищою цінністю, спрямування вчителя на гуманні, демократичні принципи спільної з учнем життєдіяльності, посилення значущості пізнання особистості школяра і дій з розвитку його здібностей і природних задатків. Одне з провідних місць серед засобів вирішення цього завдання належить особистісно орієнтованій педагогіці, яка засновується на гуманістичній спрямованості й психотерапевтичному характері діяльності педагога і має за мету вільний, творчий розвиток особистості дитини. Її основним методологічним принципом виступає діяльнісний підхід до розв'язання питань засвоєння теорії і набуття практичних умінь і навичок.

Спільнота дослідників. Це словосполучення вперше було вжите Ч.Пірсом і означало практичні дії учасників наукового дослідження, які пов'язувалися з використанням «подібних процедур у досягненні ідентичних цілей». У Ліпмана йдеться про перетворення класу на дослідницьку спільноту, в якій учні слухають один одного з повагою, висувають ідеї з урахуванням ідей інших, наводять аргументи в разі непідкріплених думок, допомагають один одному робити висновки із сказаного й ідентифікувати посилання. Даючи характеристику цього феномену, Ліпман зазначає, що спільнота дослідників прагне йти за логікою дослідження, не заганняючи себе в межі, створені суміжними дисциплінами.

Основним методом пізнання в спільноті дослідників є діалог, залучаючись до якого учні прямують до навчальної мети не прямо, а «ніби човен, зигзагами». Це дає змогу кожному його учаснику організувати та реалізувати свою розумову діяльність відповідно до індивідуальних можливостей. При цьому, що на нашу думку, є особливо цінним, жоден з них не сприймає своє незнання як принизливу рису, а намагається в процесі спілкування з іншими набутти необхідних знань, сприймаючи їх як власне досягнення. Цьому сприяє й те, що запропонована школярам програма не є чіткою й жорстко структурованою, щоб не паралізувати їхню думку.

Досить повну характеристику цього феномену подає Е.М. Шарп у статті «Сообщество исследователей»: образование для демократии» [1]. Основною його характеристикою вона вважає діалог, який формується колективно з усіх розумних розмірковувань, що висловлюються його учасниками. Долучаючись до роботи у спільноті дослідників, привносячи у дискусії логічні, епістемологічні, естетичні, етичні, соціальні й політичні розмірковування, школярі вчать критикувати слабку аргументацію, вибудовувати обґрунтовані судження, брати на себе відповідальність за свій внесок у загальний контекст дискусії, слідувати шляхом пошуку, усвідомлювати свою залежність від інших, поважати їхні погляди, а коли необхідно – спільно долучатися до самокорегування. У процесі діалогу вони оволодівають практичними навичками вироблення гарних суджень.

Спільнота дослідників має певні когнітивні, соціальні й соціально-психологічні характеристики.

Поряд із когнітивними, спільноті дослідників притаманні кілька типів соціальної поведінки: вислуховування іншого, підтримка один одного шляхом посилення і підтвердження його позиції, критичне дослідження поглядів інших, висунення аргументів на захист тієї чи іншої точки зору навіть за умови непогодження з нею, серйозне прийняття ідей інших людей, що виявляється у реакції на них та заохоченні співрозмовника до більш повного вияву своєї думки. Соціальна поведінка передбачає прояв турботи, і не лише щодо дотримання логічних норм, а й щодо всебічного розвитку кожного з членів спільноти.

Учасники спільноти ніколи не виступають у позиції тих, хто обороняється. Обговорення ідей інших передбачає відкритість до істини, яка зароджується, присвячення себе їй у найширшому розумінні цього слова. А щоб навчитися цьому, діти мають розуміти, що вони багато чого не знають, якщо взагалі щось знають.

Рефлексія з приводу власного мислення відбувається одночасно з аналізом і корегуванням методів і процедур, які використовуються. «Засвоєння методології самокорекції у спільноті робить його членів людьми, що вміють критично мислити критично мислячими, тобто індивідами, відкритими для самовдосконалення, сприйнятливими до контексту і свідомо використовуючими критерії у виробленні практичних суджень».

Формування «Я» дитини відбувається, коли вона вивчає мову, здійснює самоконтроль і обґрунтовує свої судження, базуючись на ідеалах, критеріях і нормах, які вважає вартими уваги. Вдаючись до філософських розмірковувань, дитина має можливість «критично оцінювати ці рамки й реконструювати їх відповідно до того, що вважається доцільним у даній ситуації» [1, с. 44]. Засобом реалізації таких ідей на практиці пропонується створення в класі учнівської спільноти (classroom community of inquiry), яка

надає кожній дитині можливість розповісти свою історію. Такі історії розкривають погляди дітей, їхні спроби самокорекції та імпровізації, вибір правильних реакцій на непередбачувані обставини; вони демонструють здатність учня змінювати свої погляди, наявність у нього умінь розуміти не тільки інших людей, а й інші погляди, дають змогу набувати нових навичок та звичок, тобто забезпечують його зростання. Жити в спільноті допитливих, «це більше, ніж думати про життя. Це – жити, залучаючи весь свій інтелект, уяву та емоції до формування творчих взаємин з іншими людьми і світом природи, перетворюючи таким чином повсякденний досвід у мистецтво пошуку ідеалу» [3].

Залучаючись до обговорення в спільноті допитливих, діти набувають умінь уважно слухати, інтерпретувати, розуміти слова інших, ілюструвати їх прикладами з власного життя. Такі процеси відбуваються завдяки тому, що самостійне мислення в спільноті потребує оригінального підходу до моральних цінностей, передбачає вміння робити критичний аналіз вихідних посилянь про світ, що нас оточує, культуру, відмовлятися від умовностей, які уявляються деструктивними.

Учнів завжди дивує, що їхні однокласники можуть думати про ті самі речі інакше. Це відкриття і стає початком філософського пошуку. У такий спосіб у них розвивається здатність входити у світ один одного і бачити його з позицій інших, формується інтелектуальне співчуття (Дж. Дьюї), що виступає передумовою серйозних пошуків у сфері моралі. Усвідомлюючи такі важливі поняття, як «людина», «свобода», «істина», «дружба», «колектив», «правило», «мова», «краса», «любов», «добročинність», визначаючи їх значення для самих себе, діти поступово змінюються самі. Відбувається «зміщення у свідомості, у вимогах до себе стосовно свободи, здатності думати самостійно й діяти відповідно до своїх рішень, прийнятих у результаті колективного обговорення» [1, с. 45].

Спільнота дослідників – цілісна соціальна організація, яка створює у своїх членів позитивне відчуття приналежності. Перебуваючи в ній, діти мають можливість «реалізувати ту розумність, яку рідко можна практикувати поза нею – у хвилюваннях життя. Лише тут вони набувають спроможності оцінювати свої сили, що зросли, наслідком чого стає підвищення їхньої самооцінки» [2, с. 25].

Література

1. ШарпЕнн Маргарет. Навчання демократії / ШарпЕнн Маргарет // Рідна школа. – 2001. – № 4. – С. 43–47.
2. Lipman M. Thinking and the School Curriculum // Lipman M, Sharp M., Oscanyan F. Philosophy in the Classroom. Sec/ Ed./Lipman M. – Philadelphia, 1980. – P. 12–31.
3. Sharp Ann Margaret. Philosophy for Children: The Missing Link between Philosophy and Education /SharpAnnMargaret. – MontclairStateUniversity, 2000. – 45 p.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО

Розвиток сучасної сфери освіти зумовлює пошук методів та технологій, які б підвищували рівень ефективності процесу навчання, та активували зацікавленість студентів і допомагали організувати активну роботу на заняттях. На сьогодні ведеться активна розробка та впровадження інноваційних технологій у процес навчання, про що свідчить велика кількість конференцій та праці багатьох учених. Однією з таких технологій є ігрова, використання якої у процесі навчання англійської мови ми й розглянемо.

Серед ігрових методів виокремлюють численні види, деякі з них розглянемо на прикладі навчання курсу «Практика усного та писемного мовлення». Так, під час вивчення теми «Education» використовується гра-вправа «What's my word?». У процесі використання цієї гри студенти працюють в парах. Завдання полягає в тому, щоб за одну хвилину пояснити своєму партнеру слово на картці, не називаючи саме слово, а партнер має його вгадати. Якщо студенти вгадують слово, то залишають картку собі, якщо ні – повертають її та беруть іншу. Виграє та пара, у якої буде найбільше вгаданих слів. Така вправа може бути використана для перевірки та закріплення лексичного матеріалу з теми. Вона сприяє розвитку усного мовлення та аналітичного мислення.

Крім того, під час опанування студентами курсу «Практика усного та писемного мовлення» доцільно використовувати рольову гру. Ця гра може бути застосована упродовж вивчення будь-якої теми, так як дає змогу відтворювати різноманітні ситуації. Кожен студент отримує свою роль, відповідно до якої він мусить брати участь в обговоренні проблеми, приймати рішення та використовувати вивчені лексичні одиниці з певної теми. Ця гра дозволяє швидко та якісно засвоїти навчальний матеріал, розвивати усне, не підготовлене заздалегідь, мовлення.

Також у процесі навчання англійської мови ефективним є використання ділової навчальної гри, яка моделює діяльність фахівців певної професії і дає змогу студентам дистанціюватися та легше засвоїти навчальний матеріал з теми. Наприклад, під час вивчення теми «Advertising» може бути застосований такий сценарій ділової гри: студенти виступають у ролі працівників рекламної агенції і їхнє завдання полягатиме в обговоренні та презентації ідей для рекламної кампанії нового продукту (вони мають обговорити слоган, дизайн пакування, спосіб реклами та рекламні ходи тощо). Така гра надає можливість розвитку аналітичного та креативного мислення, навичок ведення дискусії та презентації власних ідей перед групою.

Отже, використання ігрових технологій у процесі навчання англійської мови допомагає урізноманітнити навчальний процес, зацікавити студентів у вивченні англійської мови та розвивати їхні індивідуальні здібності. Такі ігрові технології у ЗВО не мають бути основними методами засвоєння навчального матеріалу, але значно розширяють можливості не тільки студентів, а й викладачів.

Література

1. Cotton D., Falvey D., Kent S. New Language Leader Intermediate. – Pearson Education, 2016. – 176 p.

НОВІТНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ГОВОРІННЮ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Традиційно розрізняють три компонента змісту навчання говорінню: лінгвістичний, психологічний і методологічний. Лінгвістичний компонент полягає у відтворенні мовних і мовленнєвих одиниць, які засвоюються в певних навчальних ситуаціях в рамках конкретних тем; психологічний – в оволодінні навичками і вміннями експресивної мови; методологічний – в умінні користуватися опорами, усвідомлено виконувати дії, необхідні для здійснення говоріння, створювати свої опори для оволодіння монологічним мовленням.

Залежно від змісту монологічне мовлення ділиться: на опис, розповідь, роздум; від ступеня самостійності – на репродуктивне, репродуктивно-продуктивне, продуктивне; від ступеня підготовленості – на підготовлене, частково-підготовлене, непідготовлене мовлення.

У шкільній програмі передбачені такі типи діалогічної єдності: діалог – одностороннє опитування, двостороннє опитування, діалог – обмін думками, діалог – власне висловлення. Структурно діалоги бувають мікродіалог (в основі однотипні діалогічні єдності, пов'язані логічно та за змістом) і тематичними макродіалогами (включають в себе кілька мікродіалогів). Окрім того, в методиці виділяють не стандартні та стандартні діалоги з чітко закріпленими ролями, які передбачають використання стереотипного мовного матеріалу [1; 125].

Під час навчання діалогічного та монологічного мовлення важливо розуміти, які навички опановують учні. Найбільш проста дія – це репродукція – через неї учні засвоюють основні мовні структури і їх лексичне наповнення (чим молодша учні, тим легше їм дається репродукція (відтворення)).

Опори в розвитку навичок і умінь говоріння бувають мовні, мовленнєві і змістові. Останні підрозділяються на вербальні і невербальні. Їх кількість і вибір визначаються в залежності від конкретних умов навчання:

- вік і рівень загальної освіченості учнів;
- рівень володіння мовою;
- особливості мовленнєвої ситуації;
- характер мовного завдання / ступінь розуміння мовної завдання усіма учасниками спілкування;
- індивідуальні особливості особистості учнів.

Під час навчання монологічного мовлення використовуються різні види опор, наприклад:

- наочність (картина, розповідь в картинках, схематичний малюнок-кроки, фотографія, плакат, діафільм, реальний предмет);
- текст (будь-якого змісту, описовий, інформативний, зміст якого учні можуть передати, обговорити тощо);
- тема (сформульована на різному рівні і стосується різних сфер життя і навчальної діяльності);
- речення (прислів'я, афоризм або крилатий вислів, які можуть дати поштовх до написання монологічної розповіді);
- експозиція (невеликий за обсягом матеріал – газетне повідомлення, карикатура, театральна програма, оголошення, вираження різних точок зору – все, що містить проблематику, стимул до дискусії тощо);

- ситуація (короткий виклад реальних або уявних обставин і положень, що стимулює учнів до монологічного мовлення, розповіді, коментування, опису тощо);
- орієнтири (пункти плану або схеми висловлювання, ключові слова або фрази, що розкривають мікротеми тексту).

Подальша динаміка розвитку монологічних умінь йде в напрямку від опису картинок по темі до побудови розповіді по темі, близькою учню (моя сім'я, мій клас тощо).

Таким чином, вдосконалюючи методикау навчання говоріння, мова учнів набуває вигляд якісної інформативної мовленнєвої єдності, відбувається вдосконалення їх монологічних навичок та їх мова набуває справді комунікативний характер.

Література

1. Колкер Я.М. Практическая методика обучения иностранному языку : учеб.пособие / Я.М. Колкер, Е.С. Устинова. – М.: Академия, 2000. – 260 с.

Нестеренко І. Б.

канд. пед. наук, доцент кафедри іноземних мов

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

КОЛАБОРАТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ

Сьогодні науковці виділяють *традиційні* (сучасні підходи) та *нетрадиційні* підходи при підготовці фахівців філологічної сфери. Серед традиційних підходів найпоширенішими є: когнітивний, інформаційний, інноваційний, комунікативний, інтуїтивно свідомий, тематичний, прагматичний. До нетрадиційних підходів відносяться такі, як: проблемно-орієнтоване навчання (problem-based learning), «перевернутий клас» (flipped classroom), навчання з перервами (Space Learning), колаборативне навчання (collaborative learning), міждисциплінарне навчання (interdisciplinary learning) тощо.

Доцільно виокремити таку форму навчання як **Колаборативне** (або як його ще називають «навчання у співробітництві»), завдяки якому створюються умови для саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації особистості. Таке навчання у співробітництві визначається як спільна організація навчання, за якої студенти з різними здібностями та інтересами співпрацюють у малих групах із метою завершення проекту чи вирішення проблеми [1].

Урахування ідеї колаборативного навчання під час професійної підготовки майбутніх фахівців філологічної сфери акцентує увагу на системному підході до планування такого навчання з дотриманням певного алгоритму дій, а саме:

1. *Встановлення чітких групових цілей.* Застосування колаборативного навчання передбачає дотримання послідовності при виконанні таких дій, як встановлення групових цілей (одної мети), а також індивідуальної відповідальності кожного учасника навчального процесу. Варто також зазначити, що чітке визначення цілей та завдань дасть змогу заощадити час.

2. *Створення групи середнього розміру.* Ідеальною вважається група середнього розміру – п'ять студентів. Діяльність у невеликих групах (3, або менше студентів) не має достатньої різноманітності і, можливо, не дасть змоги мислити розбіжно (думки кожного

учасника навчального процесу різняться). Натомість, негативним моментом вважається те, що у занадто великих групах не всі учасники беруть участь.

3. *Побудова довіри та сприяння відкритому спілкуванню.* Відкрите спілкування є ключовим у реалізації даного виду навчання. Успішне міжособистісне спілкування та побудова довіри між студентами має важливе значення. Дослідження показали, що емоційні питання та вирішення будь-яких міжособистісних проблем заохочують членів команди ґрунтовно пояснювати поняття один одному, а отже й отримувати більше від спільного навчання, розвивати комунікативну компетентність.

4. *Використання реальних проблем.* Експерти вважають, що навчання на основі проектів з використанням питань, котрі стосуються реальних проблем є набагато цікавішими для учасників тієї чи іншої групи. Замість того, щоб витратити час на розробку штучного сценарію, варто звернутися до проблем реального світу, котрі є ближчими і цікавішими для студентів.

5. *Навчання навичок вирішувати проблеми і критично мислити.* Реалізація та вдосконалення таких навичок забезпечується при дотриманні наступної покрокової процедури для розв'язання проблем: визначення мети та цілей завдання; збір даних; генерація варіантів та напрямків дій; оцінка варіантів із використанням даних та цілей; отримання рішення; виконання рішення.

Таким чином, використання у навчальному процесі колаборативної форми навчання під час професійної підготовки майбутніх фахівців філологічної сфери у вищій школі є одним із засобів інноваційно-творчого вдосконалення освітнього простору, а отже і є доцільним. Методи та прийоми колаборативного навчання підвищують мотивацію до навчання, стимулюють самостійність та відповідальність в умовах вирішення певних завдань в групі, розвивають навички роботи в команді, відповідальність, прогностичність мислення та творчий підхід до вирішення завдань.

Література

1. Srinivas H. Collaborative Learning. Collaborative Learning Structures and Techniques. Texas: Teaching Resource Center. URL : <http://www.gdrc.org/kmgmt/c-learn/methods.html>.

Полулях Я. Ю.

викладач кафедри іноземних мов

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МЕЖАХ КУРСУ «ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА»

Поглиблення міжнародних ділових зв'язків України, інтеграція в світовий культурний, освітній і економічний простір вимагає якісної підготовки фахівців, здатних до успішної професійної діяльності. У цьому контексті володіння іноземною мовою, насамперед англійською, як засобом міжкультурного спілкування, стає необхідністю. У зв'язку з цим, у систему вищої освіти впроваджено курс «Ділова іноземна мова», метою якого є формування іншомовної комунікативної компетентності з ділового мовлення здобувачів.

У межах курсу «Ділова іноземна мова» відбувається формування професійно-спрямованих комунікативних навичок, які дозволяють успішно вести міжнародну діяльність, вільно спілкуючись іноземною мовою. Цей курс враховує специфіку оформлення необхідної документації та засвоєння базової ділової лексики й спеціальної термінології, покликаний ефективно поєднувати навички професійно-орієнтованого спілкування з конкретними діловими мовними ситуаціями [1, с. 63].

На практичних заняттях багато уваги приділяється розвитку діалогічного мовлення, що відповідає комунікативній спрямованості курсу. Основними типовими ситуаціями усного спілкування для студентів є прес-конференції, переговори, презентації, обговорення та укладання договорів, контрактів, вирішення ділових питань із партнером, професійні бесіди.

Формою ділової комунікації є також спілкування по телефону. Мова, що використовується по телефону, повинна бути офіційною, тому студентам слід володіти певним набором слів та словосполучень, які вживаються тільки під час спілкування по телефону.

Розвиток ділових та культурних зв'язків із зарубіжними країнами вимагає, щоб сучасні фахівці володіли навичками ділового листування. Зважаючи на різноманітність типів ділових листів (лист-запрошення; лист-замовлення білетів для подорожей; лист-замовлення місць у готелі; лист-прохання; лист-запит та ін.), укладач повинен не тільки використовувати відповідні мовленнєві кліше й розмовні формули для висловлювання комунікативних намірів на письмі, дотримуватися правил увічливості, але й влучно застосовувати професійно-спрямовану лексику для формування змісту листа.

Формування комунікативних навичок відбувається і під час розгляду тих сфер сервісу, без яких неможливо обійтися під час подорожі за кордон (подорож, митний контроль, готель, ресторан тощо).

Важливим завданням для майбутнього спеціаліста є також вміння правильно написати резюме та аплікаційну заяву, які необхідні для прийому на роботу. Грамотно та стилістично правильно написане іноземною мовою резюме значно підвищує шанси отримати гідну роботу та надає перевагу над конкурентами.

Отже, вивчення курсу «Ділова іноземна мова» є невід'ємним компонентом сучасної вищої освіти, без якої неможлива якісна підготовка фахівців, які б були конкурентоспроможними у нових умовах євроінтеграційної політики України. Зусилля викладача повинні бути спрямовані на формування у студентів комунікативної компетентності, у межах якої – комунікативні навички ділового спілкування, відтворення мовних ситуацій, які б сприяли ефективному засвоєнню лексичного матеріалу, навчання основам ділової кореспонденції.

Література

1. Дідо Н. Д. До проблеми викладання ділової англійської мови для студентів немовних факультетів ВНЗ / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2015. – Вип. 35. – С. 62–65.
2. Пасічник О. С. Англійська мова для ділового спілкування : навчальний посібник елективного курсу з англійської мови для учнів старших класів профільної школи – К. : Видавничий дім «Сам», 2017. – 96 с.

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗВО

Освітній процес у сучасному ЗВО має ґрунтуватися на системі комплексного навчання студента. Такий підхід до вивчення іноземних мов, зокрема, можливо реалізувати за рахунок органічного поєднання традиційних форм навчання в академічній групі з викладачем та залученням інформаційно-комунікаційних технологій і мультимедійних засобів.

Модель змішаного навчання або «перевернутого класу» за умови методично грамотного її застосування, відповідності навчальному плану, змістовому наповненню освітньої програми з дисципліни може значно підвищити ефективність навчального процесу, оптимізувати часові затрати викладача, створити комфортне освітнє середовище.

Дослідженням можливостей використання онлайн-ресурсів у системі освіти присвячені роботи К. Л. Бугайчук, В. М. Кухаренко, Л. В. Ноздріної, Ю. Л. Скоренького та ін. Проте, наукових доробків щодо використання цієї моделі у навчанні іноземної мови не так багато. Спираючись на власний досвід вивчення англійської мови з використанням масових відкритих онлайн-курсів, маємо на меті проаналізувати переваги та недоліки платформ Coursera [2], FutureLearn [4] та edX [3] в плані відповідності потребам і умовам навчання студентів нефілологічних спеціальностей ЗВО.

Враховуючи теоретичні основи формування іншомовних навичок та вмінь, до переваг використання онлайн-платформ в освітньому процесі відносимо: різноманітність завдань, відео-навчання та використання підтримки інших студентів для перевірки власного прогресу, що надає процесу навчання інноваційності та інтерактивності; можливість письмового спілкування студентів між собою на форумі, що забезпечує зворотній зв'язок; виклад навчального матеріалу носіями мови, що удосконалює навички розуміння живої іноземної мови; модульна структурованість курсів, облік виконаних завдань, що дає змогу індивідуального планування та здійснення контролю та самоконтролю; можливість доступу до курсів з різних пристроїв, як стаціонарних, так і мобільних, що забезпечує гнучкість та продуктивність процесу навчання.

Разом з тим, слід врахувати можливі труднощі. Серед них: наявність проблем з технічним забезпеченням; визначення оптимального місця відкритих онлайн-платформ у навчальному процесі; та найважливіше – відсутність можливості тренування навичок усного мовлення, що вказує на неможливість існування універсальної онлайн-платформи для навчання іноземної мови, яка б забезпечила розвиток як рецептивних, так і продуктивних навичок та вмінь іншомовного мовлення. Провідне місце в організації живого спілкування на занятті належить викладачеві, який виступає у ролі фасилітатора, організатора, консультанта, керівника та експерта самостійної роботи майбутнього фахівця [1]. Ми впевнились у цьому на власному досвіді, коли проходили курс «English for Media Literacy» на онлайн-платформі Coursera. Виконання завдань самостійно створювало базу для можливості спілкування, та лише робота в групах під керівництвом викладача, дала нам змогу розвивати навички усного мовлення.

Отже, у процесі аналізу вказаних відкритих навчальних онлайн-платформ для навчання іноземної мови ми дійшли висновку, що їх використання є доцільним лише за умови активної участі викладача, який слідкує за забезпеченням розвитку як рецептивних, так і продуктивних навичок та вмінь іншомовного мовлення.

Література

1. Аніщенко І. М. Використання електронної навчальної платформи «Lingua.Skills» при змішаному навчанні англійської мови студентів у педагогічному вищому навчальному закладі. – Режим доступу: <https://is.gd/ZnSpUG>
2. Онлайн-платформа Coursera // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coursera.org/>
3. Освітня Інтернет-платформа edX // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.edx.org/>
4. Платформа цифрової освіти Futurelearn // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.futurelearn.com/>

Ташлик С. В.

викладач кафедри іноземних мов

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ В МЕЖАХ КУРСУ «ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА»

Насамперед, варто зазначити, що курс «Ділова іноземна мова» запропоновано для вивчення студентам 2 курсу філологічного факультету спеціальності «Українська мова і література та редагування освітніх видань». У процесі викладання цієї дисципліни невід'ємним складником є навчання студентів відповідної лексики. Зважаючи на те, що лексичні одиниці цього курсу є не експресивними, а офіційно-діловими, то з'являється необхідність використовувати різноманітні засоби наочності для забезпечення кращого сприйняття та засвоєння студентами програмового матеріалу.

Під час підготовки до занять за основу беремо два джерела: навчальний посібник «Англійська мова для ділового спілкування» (за редакцією О. С. Пасічника) та підручник «Business Partner» (видавництво Pearson).

Наприклад, якщо говорити про опрацювання лексики за темою «The world of jobs», то можна скомпонувати безліч завдань із застосуванням ілюстрацій: *Look at the pictures and match them to professions/ Describe the working environments in the pictures/ Look at the photos. What do you think about the candidate's body language in each photo?* Для цього варто підготувати відповідні зображення або в друкованому вигляді, або в електронному форматі, але важливо забезпечити чіткість та якість демонстрованого матеріалу. Також зазначена вище тема насичена багатьма абстрактними лексемами (*qualifications, experience, to retire, salary, to work overtime...*), під час вивчення яких доцільно працювати з картками; це можуть бути вправи на переклад, на пояснення значень слів, на заповнення пропусків у невеликих фрагментах текстів тощо. Не менш доречною на заняттях буде й робота з відеоматеріалом. Так, до запропонованого в навчальному посібнику тексту «*10 top prestigious jobs in the US*» можна створити презентацію чи коротке відео з ілюстраціями та назвами професій, що допоможе студентам швидше їх запам'ятати [1, с. 14].

Цікавими в межах застосування наочності будуть і заняття за темою «Business». Зокрема, можна вдало поєднати роботу з діаграмою та аудіозаписом: *Look at the diagram. Listen to the lecture on business strategy and complete the headings of the diagram* [2, с. 40]. Також працюючи на занятті з текстом відповідної тематики (наприклад, «*Organizing an effective agenda*»), можна створити зі студентами порядок денний певного засідання, зобразивши це на ватмані або на фліпчаті (колективно чи в групах). Для активізації уваги студентів та з метою повторення вокабуляру варто систематично давати завдання на окремих аркушах або ж вивести це на екран та виконувати разом. Це можуть бути завдання на встановлення відповідності між словами та дефініціями або заповнення пропущених літер у словах. За темою «Business» добираємо, наприклад, такі: *brainstorming, decision-making, a chairperson, a memo, etc.*

Використання наочності в процесі вивчення лексики може втілюватися в межах будь-якої теми, а також під час демонстрації студентських проєктів, презентацій, вікторин, кросвордів, виступів із доповідями.

Отже, наочність на практичних заняттях із курсу «Ділова іноземна мова» є необхідним елементом для забезпечення засвоєння студентами-редакторами необхідного обсягу лексичних одиниць. Засоби наочності можуть урізноманітнити й зробити легшими для сприймання низку вправ та завдань.

Література

1. Англійська мова для ділового спілкування: навчальний посібник елективного курсу з англійської мови для учнів старших класів профільної школи / О.С. Пасічник. – К.: Видавничий дім «Сам». – 2017 – 96 с.
2. Dubicka I., O’Keeffe M., Dignen B., Hogan M., Wright L. *Business Partner B1+. Coursebook.* – England: Pearson Education Limited, 2018. – 160 p.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Божок С. В., Зайченко О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Науковий керівник – докт. пед. наук, проф. Бігич О.Б.

КОМІКСИ, ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ШКОЛЯРІВ ІСПАНОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Лексична компетентність є цільовою для вивчення іспанської мови у ЗЗСО протягом усіх років навчання. Згідно з вимогами до навчальних програм з іноземних мов розвивальна функція сприяє розвитку в учнів мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей [1, 5]. Формування лексичної компетентності полягає у засвоєнні учнями іншомовної лексики, володіння якою є міцним фундаментом не лише для базової комунікації з носіями виучуваної мови, а й для подальшого розвитку вмій у чотирьох видах іншомовної мовленнєвої діяльності: аудіюванні, читанні, говорінні та письмі. За М. Б. Ворошиловою, подана у текстовому форматі інформація засвоюється лише на 7%, у голосовому – на 38%, у той час як візуальний образ підвищує сприйняття до 55% [2, 89].

Комікс – послідовність малюнків, зазвичай з короткими текстами, які створюють певну зв'язну розповідь. Характерним для будь-якого коміксу є філактер, тобто «словесна бульбашка» (англ. *speech bubble*, ісп. *bocadillo*). З точки зору методики викладання іспанської мови комікс є полікодовим креолізованим текстом зі змішаною опорою, яка поєднує в собі ілюстративну та текстову наочності.

Ще у ХХ столітті комікс був нічим іншим, як розважальним засобом, доцільним лише під час дозвілля, а не навчального процесу. Причина такого ставлення до цього типу тексту полягає у сприйнятті його форми та змісту. На перший погляд, завдячуючи невеликому формату, більшість коміксів видаються примітивними, позбавленими сенсу. Таку точку зору можна вважати суб'єктивною, адже протягом останніх десятиліть комікси починають активно використовуватися в навчальному процесі. І саме їхня нестандартна форма привернула увагу вчителів іноземних мов, в особливості іспанської, як один з найефективніших засобів формування лексичної ІКК.

Вчителі вважають, що такий засіб навчання є більш доцільним для уроків іспанської мови в основній школі, так як саме в цьому віковому періоді учні здатні сприймати візуальну та текстову складову коміксу на одному рівні.

Згідно з підручниками [3] в 6-му класі передбачена тема «*La comida*». На етапі демонстрації нових ЛО можна застосовувати елементи коміксів, так, наприклад, з темою «*La comida*» тісно пов'язаний іспаномовний комікс американського художника Джима

Девіса «*Garfield, La Comida del Año (Spanish Edition)*». Гарфілд – канонічний впізнаваний персонаж масової культури, який зазвичай асоціюється з їжею. Саме тому цей комікс здатний привернути увагу учнів та вмотивувати їх на вивчення нових ЛО.

Таким чином, можна сказати, що візуально ілюстрований контент набагато простіше обробляти, розуміти та запам'ятовувати. Крім того використання коміксів є дієвим сучасним засобом для навчання ЛО а формування ЛК, так як це полегшує сприймання та розуміння за допомогою активної візуалізації.

Література

1. Навчальна програма з іноземних мов для 5-9-х класів для ЗНЗ і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов затверджена наказом МОН від 07.06.2017 № 804 – <https://gu.osvita.ua/school/program/program-5-9/56140/>
2. Максимова С. И. Комикс в образовании: есть ли польза от дела? Круглый стол / С. И. Максимов // Народное образование. – Вып. № 9. – 2002. – С. 131.
3. Редько В. Г. Іспанська мова (6-й рік навчання): підруч. для 6-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В. Г. Редько, В. І. Береславська. – К. : Генеза, 2014. – 240 с. : іл.

Бутєва О. О.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. *Дудолодова А. В.*

ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Серед завдань, що стоять перед викладачем під час роботи зі студентами, є встановлення контакту з аудиторією, вміння взаємодіяти із кожним студентом окремо та створювати атмосферу, яка спонукала б до продуктивної та активної роботи учасників заняття.

Іноді трапляється так, що блискучий у своїй сфері спеціаліст неспроможний встановити дисципліну з першого заняття, або навпаки утверджує занадто жорстку атмосферу, яка стає причиною відсутності у студентів наміру відвідувати заняття або зростання загального напруження між ними та педагогом. Ідеалом для ефективної праці є встановлення між обома сторонами відносин, які базуються на взаємоповазі та взаємній зацікавленості у процесі.

Активний матеріал, який має бути засвоєний, може не сприйматися через те, що недостатня увага була приділена саме невербальним засобам спілкування, які є чи не найважливішим чинником формування відносин між викладачем та студентами.

Проблему мовної поведінки досліджували В. Морозов, А. Бодаєв, В. Кан-Калік, І. Горелов, В. Лабунська, В. Біркенбіл. У свою чергу, проблема мовної та невербальної поведінки педагога розкривається у працях Р. Гоуера, Д. Макарової, С. Дарна, Р. Ледбері. При цьому актуальним залишається розгляд окремих ситуацій впливу невербальних засобів на хід заняття з іноземної мови.

Невід'ємними частинами процесу спілкування є жести та міміка, які створюють паралельний канал обміну інформацією, надаючи важливу інформацію для реципієнта щодо того, як до нього ставиться мовець, теми розмови і усвідомлення самого себе тощо. Окрім цього, одним із найкращих способів запам'ятовування інформації вважається засвоєння певних понять та явищ через певні асоціації. Зображення слова **жестами** може допомогти учням спочатку здогадатися про його лексичне значення і надалі запам'ятати та асоціювати його з цим жестом, який пізніше можна використувати, або нагадати учням це поняття або слово як таке. Такий спосіб вивчення слів є ефективним на початкових етапах

навчання у разі наміру викладача зменшити коефіцієнт використання рідної мови учнів і застосувати прямий метод засвоєння лексики та граматики.

Міміка також може допомогти у регуляції дій учнів під час усної практики або виконання вправ у класі, коли багато з них втрачають ентузіазм, почувши вербальне вираження незадоволення вчителя щодо їхньої неправильної відповіді. У свою чергу, підняття брів або імітування здивованого погляду вплине на студента значно краще, ніж фраза «Це невірно», а також дасть шанс на зрозуміння своєї помилки та виправлення її. Спеціалісти, зокрема, рекомендують викладачам на декількох початкових заняттях дещо гіперболізувати жести і міміку, аби студенти помічали та сприймали це не як випадкові знаки, а підсвідомо запам'ятовували невербальний набір викладача, де певний жест або елемент міміки неодмінно матиме своє значення.

Інший елемент невербальної поведінки – **зоровий контакт** – дозволяє викладачу оцінити настрій аудиторії, її налаштування на працю, або навпаки – помітити втому або відсутність зацікавленості у певному виді роботи. Сигналом неуваги студентів зазвичай є відведений «відсутній» погляд, який направлений будь-куди, окрім викладача або дошки.

Отже, підбиваючи підсумки, слід сказати, що намагання вплинути на групу студентів за допомогою певних фраз не єдиний чинник, який допоможе налаштувати контакт між викладачем та аудиторією. Для збільшення продуктивності занять та встановлення правильної атмосфери педагогу необхідно інтегрувати у свою поведінку невербальні елементи, які кардинальним чином здатні змінити хід роботи під час заняття та допомогти залучити студентів до виконання запланованих викладачем завдань.

Веприцька М. Р.

Київський національний лінгвістичний університет

Науковий керівник – докт. пед. наук, проф. Бігич О. Б.

ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНЕ НАПОВНЕННЯ РОЗДІЛУ 1 ПІДРУЧНИКА ІСПАНСЬКОЇ МОВИ «HOLA, ESPAÑOL – 5»

Формування у школярів лінгвосціокультурної компетентності, як здатності й готовності особистості до іншомовного міжкультурного спілкування, що забезпечує взаєморозуміння мовленнєвих партнерів, незважаючи на розбіжності їхніх культурно-мовних спільнот [1, с. 425], є однією з практичних цілей навчання іноземних мов у закладах середньої освіти.

Підручник іспанської мови (ІМ) для 5-го класу уможливує знайомство школярів з особливостями іспаномовного світу. Так, у розділі 1 «*Por el mundo hispánico*» [2, с. 4-28] подано 11 текстів для читання, які умовно охоплюють 4 тематичні блоки: 1) тексти, присвячені Іспанії; 2) тексти, присвячені Латинській Америці; 3) тексти, присвячені ІМ; 4) тексти, присвячені особливостям утворення прізвищ й імен в іспаномовному культурному середовищі. Так, у текстах «*Artem viaja a España*» [2, с. 11-12] і «*Madrid, capital de España*» [2, с. 24-25] учням пропонують ознайомитись із найвідомішими визначними місцями Мадриду (монумент Сервантесу, Площа Іспанії, Національний музей Прадо тощо). Текст «*Algo de España*» [2, с. 6-7] надає загальну інформацію про територію й населення Іспанії. Текст «*Por el mundo hispánico*» [2, с. 10] інформує учнів про країни Латинської Америки й Карибського басейну, зокрема Аргентину й Кубу; текст «*México*» [2, с. 28] – про столицю Мексики й її найвідоміші визначні місця. Текст «*¿Qué lenguas se hablan en España?*» [2, с. 18-19] знайомить учнів із різноманітністю мов Королівства Іспанії й автономними спільнотами, в яких розповсюджені ці мови. Текст «*El Español en el*

mundo hispánico» [2, с. 20] надає інформацію про розповсюдження ІМ у світі та певні розбіжності й особливості її вживання мешканцями різних країн. У тексті «*El Español*» [2, с. 27] розглядаються особливості розвитку й становлення ІМ, шляхи мовного запозичення. Текст «*El Español en la América Latina*» [2, с. 27-28] надає інформацію про особливості іспанської мови в країнах Латинської Америки. З текстів «*¿Cuál es tu nombre y tu apellido?*» [2, с. 14] і «*¿Cómo se llaman tus amigos españoles?*» [2, с. 18] учні мають можливість ознайомитись з особливостями формування подвійних імен і прізвищ в іспаномовних країнах і про скорочені й пестливі форми імен їхніх іспаномовних ровесників.

Також у розділі 1 «*Por el mundo hispánico*» подано 7 зразків діалогів і 5 вправ для розвитку компетентності в діалогічному мовленні. З-поміж поданих вправ виокремимо такі тематичні блоки: 1) знайомство й представлення себе; також подано вправи в утворенні прикметників від назв країн (*Argentina – argentino; Bolivia – boliviano* тощо) та 2) телефонна розмова. Вправи супроводжують необхідні лексичні одиниці й мовленнєві зразки, типові для використання в цих ситуаціях. Так, для теми «Знайомство» використовуються такі лексичні одиниці як *encantado(a), mucho gusto* тощо. Для теми «Телефонна розмова» використовуються такі мовленнєві зразки як *Diga; dejar un recado; espera un momento; ¿De parte de quién?; Diga / A ver / ¡Aló! / ¡Hola! / Bueno*.

Також представлено 3 приклади жартів (у формі діалогів) з метою кращого розуміння учнями лінгвосоціокультурних особливостей іспаномовного світу. Так, діалоги «*Ríete con nosotros*» [2, с. 22] мають на меті пояснити особливості вживання в ІМ зменшувально-пестливих суфіксів *ito/-ita; -illo/-illa*. Інший діалог [2, с. 15] обіграє особливості формування імен і прізвищ в іспаномовних країнах.

Література

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф. ... Черниш В.В. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів – Київ: Ленвіт, 2013. – 590 с.
2. Редько В. Г., Береславська В. І. Іспанська мова: підруч. для 5-го кл. загальноосвіт. навч. закл. (5 - й рік навчання). – Київ: Генеза, 2013. – 224 с.

Гончаренко Я. А.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Дудолодова А.В.

МЕТОДИ УТРИМАННЯ УВАГИ НА ЗАНЯТТІ

Під час навчання у вищому навчальному закладі виникають проблеми з розсіюванням уваги та відсутності мотивації до її утримання.

На сьогоднішній день ця проблема є актуальною для усіх студентів, тому що наявність мотивації до навчання є найкращим каталізатором для отримання бажаних знань, та навіть за умови достатньо високої мотивації вона не завжди використовується раціонально.

До загальних методів утримання уваги студентів на занятті відносяться [1]:

- зміна діяльності або зміна об'єкту уваги принаймні раз на 20 хвилин;
- необхідність проведення самопрезентації студентів на початку заняття заради розуміння їх інтересів, щоб потім при розсіюванні уваги пов'язати навчальний матеріал з інтересами студентів, аби сфокусувати увагу;

- знайти «точку дотику» та спільні інтереси зі студентами, щоб підвищити авторитет та викликати прихильність;
- використання гумору;
- зміна тону від низького до високого і навпаки, аби заняття не проходило монотонно;
- підтримання зорового контакту.

Для забезпечення утримання уваги студентів та їх успішного навчання, від педагога вимагається володіти не тільки принципами дидактики, але й психологічними аспектами утримання уваги та підвищення мотивації, постійно розвивати теоретичні знання у цій галузі та застосовувати їх у своїй педагогічній практиці. Як кажуть студенти, вчитель повинен «жити» своїм предметом і мотивувати студентів до вивчення своєї дисципліни власним прикладом.

Література

1. 15 Little Tricks to Get your Class' Attention (and Hold it) / [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <https://busyteacher.org/6047-15-tricks-get-your-class-attention-hold-it.html>

Каменева А. О.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Смоліна С. В.

РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВДОСКОНАЛЕННЯМ АНГЛОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ НАОЧНОСТІ В УЧНІВ 5 КЛАСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ № 2 м. ЧЕРНІГОВА

Формування граматичної компетентності, освоєння граматичних форм мови – невід’ємна частина у вивченні мови. Оволодіння граматичними конструкціями та часами є важливою основою для того, щоб співрозмовники розуміли один одного без труднощів.

Нами проводилось наукове спостереження за процесом вдосконалення англomовних граматичних навичок з використанням різних видів наочності у 5 класі загальноосвітньої школи № 2 міста Чернігів. Метою нашого спостереження було виявлення переваг наочних засобів у ході вивчення граматичних структур англійської мови. Спостереження проводилось на двох уроках англійської мови в 5 класі.

Перший урок був 4 грудня 2019 року в 5-А класі. Кількість учнів – 15. Тема – «Let’s have a rest». Ціль уроку полягала в ознайомленні учнів з новою граматичною структурою, активним граматичним мінімумом та навчити розуміти зміст речень із новою граматичною структурою при читанні/аудіюванні. Урок розпочався з привітання учнів, перевірки домашнього завдання. Наступний етап – ознайомлення учнів з новою граматичною структурою з використанням елементів наочності. Учитель обрав аудіозапис як навчальну наочність. Завдання школярів було прослухати розмову між трьома людьми та слідкувати за діалогом, який надрукований на картках. Учитель пояснив використання Present Perfect, а після вони перейшли до виконання вправ. Він запропонував некомунікативні та умовно-комунікативні вправи. У ході виконання вправ використовувалась наглядна наочність (малюнки з ситуаціями, які потрібно було розіграти). Послідовність та номенклатура вправ відповідала поставленій меті. Учитель використав експліцитний підхід, а саме дедуктивного типу, але спочатку учні намагались самі вивести правило.

Другий урок був 11 грудня 2019 року в 5-А класі. Кількість учнів – 15. Тема – «Places to go». Ціль урока полягала в ознайомленні учнів із утворенням заперечної та запитальної форм граматичної структури та навчити утворювати ці форми на рівні речення та у мікродіалозі для розпитування про дії співрозмовника. Урок розпочався з привітання учнів, перевірки домашнього завдання. Наступний етап – ознайомлення нової граматичної структури. Учитель знову скористався аудіозаписом та картками з діалогом. Учні одразу знайшли заперечні та питальні форми Present Perfect. Після чого, учитель запропонував вправи комунікативного та умовно-комунікативного типу. Послідовність та номенклатура вправ кожного етапу відповідає поставленій меті. Нова граматична структура також опрацьовується фонетично. Запропоновані вправи є посильними та коректними. Учитель користується експліцитним підходом, але індуктивного типу тому, що учні самостійно змогли вивести формулу заперечної та питальної форми граматичної структури.

Таким чином, у результаті проведення наукового спостереження за процесом вдосконалення англомовних граматичних навичків з використанням різних видів наочності, ми переконались, що були використані різні види наочності, а саме малюнки, картки, аудіозаписи, схеми, але кожна дитина є унікальною, тому важливо правильно підібрати наочність, яка могла б заохотити учнів до навчальної діяльності. Щоб зрозуміти яку саме наочність використовувати, потрібно враховувати психологічні особливості учнів, а саме який вид запам'ятовування домінує, як добре розвинена увага тощо.

Отже, можна зробити висновок, що наочність посідає важливе місце у вивченні іноземної мови. Як показала практика, наочність полегшила засвоєння учнями нові граматичні структури, у результаті чого учні можуть вільно використовувати їх у спілкуванні.

Карпушкіна В. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Смоліна С. В.

МОТИВАЦІЯ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК

Формування англомовних граматичних навичок є важливим аспектом навчання спілкування англійською мовою. На уроках іноземних мов в середній загальноосвітній школі важливо мотивувати учнів, викликати позитивне ставлення до предмета та демонструвати цінність опанування іноземною мовою.

Слідом за О. П. Сергеєнковою, під мотивацією ми розуміємо систему спонукань, які зумовлюють активність організму і визначають її спрямованість.

В навчальній діяльності є потреба стимулювати активність учнів та їх бажання пізнавати нове. Спонукальний елемент навчального процесу охоплює пізнавальні потреби, мотиви і сенси навчання [1, с. 48–59].

На нашу думку, саме навчальна мотивація заохочує дітей до роботи над собою та до пошуку себе. Вона посилює їх цікавість до навчального предмета, роблячи урок цікавим та ефективним. Тому потрібно формулювати завдання до вправ, використовуючи спонукальну мотивацію.

Слідом за К. О. Сидіром виділяють такі види мотивації при вивченні англійської мови:

I. Широка соціальна мотивація.

- Всі люди мають вивчати іноземні мови.

- Дитина вивчає англійську мову оскільки, хоче отримати високі бали.
- Не хоче бути гірше друзів та засмучувати свого вихователя.
- Розуміння того що, без знання англійської неможливо прочитати ніякої закордонні афіші, статті, газети.

• Учні до вподоби саме англійська мова, через те що, в ній є багато привабливого та невідомого.

II. Мотивація пов'язана з розвитком індивідуальності.

- Дитина вивчає іноземні мови, оскільки розуміє як це важливо в майбутньому.
- Іноземні мови можуть стати в пригоді у вищому навчальному закладі, або на роботі.

III. Комунікативна.

- Їй подобається спілкуватись з однолітками в школі іноземною мовою.
- Для дитини іноземна мова виступає засобом задоволення інтересів, таких як: інтернет, музика, відеоролики.

• Учень хоче висловлювати свої думки письмово іноземною мовою.

• Хочє листуватися з друзями, іноземцями.

IV. Мотивація, породжена самим навчальним процесом.

• Дитина цікавиться цим навчальним предметом як навчальною дисципліною, вона із задоволенням перекладає статті, вивчає слова, виконує завдання.

• Подобаються ігри на заняттях.

• Вона легко запам'ятовує іноземні слова.

• Із задоволенням вивчає вірші.

• Любить готувати завдання до уроку, малюнки, таблиці, схеми [2, с. 2–4].

На нашу думку, оскільки для формування англомовних граматичних навичок на заняттях особливу увагу слід приділяти мотивації, яка пов'язана з перспективним розвитком особистості, а також мотивації, що породжена самим навчальним процесом. Ми маємо підготувати комплекс вправ з інструкціями до них, які враховують зазначені вище види мотивації.

Одним із завдань вчителя є не втратити початкову мотивацію. К. О. Сидір пропонує два способи підсилення початкової мотивації:

Перший спосіб – брати до уваги успіхи та не робити акцент на невдачах. Оскільки саме невдачі призводять до розчарування, а це у свою чергу може призвести до дефіциту мотивації – тобто, небажання робити ще одну спробу. В іншому випадку, успіх призводить до перемоги – а це спонукає до бажання йти до подальших здобутків.

Ще один спосіб – «навчати, граючись». Адже гра – це основний вид діяльності учня. Саме гра завжди приваблює дітей. В процесі гри дитина мимоволі, без зусиль засвоює, і вивчає велику кількість матеріалу.

Та нещодавно, дедалі більшої популярності набуває ще один метод – «25-го кадру», тобто матеріал викладається часто та ненав'язливо і, між іншим, практично непомітно для свідомості. Гра створює такі умови, під час яких незнайомі слова, правила читання, вивчаються дітьми мимохіть, шляхом постійного повторення в той час, коли учень захоплений процесом гри [2, с. 7].

На нашу думку, більш ефективних є спосіб в середній загальноосвітній школі. Тому що, на цьому етапі для вчителя важливо підтримувати високий рівень мотивації, а не втратити її взагалі. Саме для цього вчителю необхідно володіти широким спектром фраз англійською мовою для підтримання мотивації учнів. Наприклад, «nice of you», «will you try again».

Література

1. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – С. 48–59.
2. Сидір К.О. Підвищення мотивації в учнів на уроках англійської мови. Ст. 2017–2018. – С. 2–4, 7.

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

З розвитком сучасних технологій з'явилося багато можливостей подання навчального матеріалу у різноманітних формах. Технології заповнили майже всі сфери нашого життя і зараз використовуються не тільки у сфері розваг, але й у сфері навчання.

Знання принаймні однієї іноземної мови сьогодні вважається звичайним явищем, а в більшості випадків навіть необхідністю, тому питання про ефективні методи викладання є дуже актуальним. Сучасна людина потребує сучасних методів навчання.

Оволодіння іноземною мовою передбачає не тільки засвоєння певних іншомовних навичок та умінь, але й знайомство з культурою країни, мова якої вивчається, її традиціями, історією та особливостями. Специфіка вивчення іноземної мови полягає в тому, що провідним компонентом змісту навчання іноземній мові є навчання різним видам мовної діяльності: говорінню, аудіюванню, читанню, письму. Одними із найголовніших проблем вивчення іноземної мови є обмежена можливість у спілкуванні з носіями мови, що вивчається, та безпосередньому застосуванню отриманих знань на практиці. У зв'язку зі зростанням інтересу до інформаційних технологій, проблема браку мовної практики може бути вирішена шляхом застосування на уроках іноземної мови аудіовізуальних матеріалів, наприклад, навчальних фільмів (відеофільмів).

З точки зору методики, навчальний фільм (відеофільм) – це спеціально підготовлений в методичному і режисерському плані аудіовізуальний засіб навчання, призначений для створення природних ситуацій мовного спілкування і що має велику силу емоційного впливу на студентів за рахунок синтезу основних видів наочності (зорової, слухової, моторної, образної, екстралінгвістичної та ін.) [1].

У процесі сприйняття інформації 15% засвоюється під час слухового сприйняття, 25% – під час зорового сприйняття та 60% – під час зорослухового. Можливість зануритися у мовне середовище, відчувати себе у певній мовленнєвій ситуації та розробити моделі поведінки, побачити безпосереднє застосування певних мовних конструкцій та висловів на практиці під час перегляду фільму на уроці сприяє швидкому засвоєнню матеріалу.

Інформація, представлена в наочній формі, є найбільш доступною для сприйняття, засвоюється легше і швидше. Під час застосування відеофільму на занятті відбувається розвиток психічної діяльності студентів, а саме: уваги, пам'яті, критичного мислення. Зацікавленість у сюжеті, прагнення зрозуміти усі деталі мотивує студента не відволікатися від перегляду, так мимовільна увага переходить в довільну, а інтенсивність уваги сприяє запам'ятовуванню.

Однак варто зазначити, що використання відеоматеріалів ні в якому разі не повинно замінювати на уроці викладача, який має забезпечувати активне сприйняття фільму, його повне розуміння та подальшу комунікативну діяльність. Саме комплексний підхід до заняття із використанням відеоматеріалів, поясненням за необхідністю певних мовних нюансів, подальшою практикою та можливістю обговорення матиме великий успіх та не змусить довго чекати на результат.

Отже, підбиваючи підсумок, слід зазначити, що метод використання відеоматеріалів на заняттях під час вивчення іноземних мов є одним із найбільш ефективних та дозволяє зануритися у мовне середовище, розвинути, окрім мовних навичок, психічну та комунікативну діяльність, і що, дуже важливо, дає змогу спостерігати, як теоретичні знання застосовуються на практиці.

Література

1. Використання автентичних відеоматеріалів на уроках англійської мови / [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2014/vykorystannya-avtentychny-h-videomaterialiv-dlya-formuvannya-komunikatyvnoji-ta-sotsiokulturnoji-kompeten-tsiji-na-urokah-anhlijskoji-movy/>

Лєвошич А. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Андронік Н. П.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ГРАМАТИКИ

ГраMATика – це фундамент, на якому тримається будь-яка мова. ГраMATики української і англійської мов мають деякі схожі риси, але багато в чому різняться. Подібне в граMATиках іноземної та рідної мов допомагає оволодівати іноземною мовою, а відмінності роблять її вивчення нудним та нецікавим для учнів та створюють певні труднощі.

Трудинощі зазвичай зумовлюються 3 групами факторів: а) індивідуальними особливостями учнів; б) ІМ, що вивчається; в) навчанням: учителем, технологією навчання і навчальними матеріалами. Розглянемо ці групи труднощів.

Щодо першої групи – у навчальних умовах немає достатньої бази для мимовільного вияву закономірностей граMATичних явищ; засвоєння граMATичної будови мови характеризується абстрактністю, що передбачає в учнів наявність добре розвинутого абстрактно-логічного мислення, яке все ж є більш характерним для учнів старшої школи.

Друга група характеризується відсутністю певних граMATичних явищ у рідній мові; складністю граMATичних явищ англійської мови.

Серед третьої групи труднощів знаходимо такі, як подання нових граMATичних явищ поза контекстом; ускладнення вивчення явищ англійської граMATики великою кількістю термінів та винятків; навчання граMATики часто обмежується використанням «сухих» таблиць, заучуванням граMATичних конструкцій, однотипними вправами, виконуючи які, учні не впевнені у практичній користі того, що вони роблять; використовуються лише фронтальні форми роботи, що спричиняє пасивну роль учня на уроці [1, р. 242].

Усі вище перераховані труднощі навчання англійської граMATики можуть бути успішно мінімізовані завдяки використанню на уроках ігрових технологій. Гру можна розглядати як ситуативно-варіативну вправу, яка створює можливість багаторазового повторення мовленнєвого зразка в умовах, наближених до реальної комунікації [2, р. 288]. На думку Дж. Хедфілд, *гра* – це діяльність, яка має правила, мету та розважальний елемент [5, р. 4]. ГраMATичні ігри можуть успішно використовуватись на етапах презентації та автоматизації граMATичної структури. Саме на етапі відпрацювання важливо підтримувати інтерес учнів до вивчення граMATичної теми.

ГраMATичні ігри мають велику кількість переваг, які і є ключами до подолання труднощів навчання англійської граMATики. Ігри відповідають комунікативному підходу до вивчення англійської мови та є ситуативними. Вони створюють природну ситуацію для вживання граMATичного зразка, а також активують лексичний матеріал та навички аудіювання й читання. Крім того, ігри дозволяють організовувати групові, парні види роботи, завдяки чому відбувається обмін досвідом та думками між учнями, а також

заохочується самокорекція та корекція помилок в інших учасників гри замість вчителя. Саме ігрові види роботи дають змогу учням засвоювати граматику англійської мови легше, швидше і веселіше завдяки невимушеній атмосфері та зменшенню стресу. І найголовніше, граматичні ігри підвищують задоволення від вивчення граматики англійської мови, а це найкраще мотивує учнів [4, р. 3].

Вдале проведення будь-якої граматичної гри залежить від дотримання вимог до її чіткої організації: гра повинна враховувати вікові та мовні можливості учнів; правила гри повинні бути чіткими та зрозумілими всім учням з обов'язковим підведенням підсумків та визначенням переможців; хід гри повинен завжди бути під контролем учителя; гра повинна одночасно вчити та розважати учнів; гра слід вчасно завершувати, до того як учні стомляться та втратять до неї інтерес [2, р. 288].

Для прикладу наведемо зразки граматичних ігор, які можуть бути використані на уроках англійської мови.

Наприклад, Present Perfect часто викликає труднощі в учнів через недостатнє розуміння випадків використання часу у спілкуванні. Так гру на запам'ятовування «*Kim's memory*» можна використовувати для мінімізації цієї проблеми тому, що вона спрямована на тренування часу Present Perfect у порівнянні з Past Simple та прийменників місця. Для проведення гри розташуйте 6 об'єктів на столі, так щоб якісь з них були поруч-, в-, над-, під- іншими. Після того, як учні 20 секунд подивляться на об'єкти, попросіть їх відвернутися та змініть положення речей на столі. Вчитель: «What have I done?». Учень: «You have put the pen inside the box». Вчитель: «And where was it?». Учень: «The pen was next to the dictionary». Таким чином проводяться декілька раундів з різними учнями. Важливо залучати малоактивних учнів [3, р. 164].

Гра типу поєднай відповідності «*Pelmanism*» стане у нагоді для відпрацювання фразових дієслів, оскільки вони викликають труднощі через відсутність відповідного явища в українській мові. Перед початком опрацюйте відповідні дієслова, які використані у грі, перевірте їх розуміння учнями. Сформууйте групи по 3-4 учні. Дайте кожній групі набір карток, попросіть розкласти їх словом донизу. Перший учень перевертає дві картки, якщо з них можна сформувати фразове дієслово (e.g. *go on*), то він повинен скласти з ним речення і відкласти картки. Якщо речення граматично правильне, то учень отримує бал. Для того щоб ефективно перевіряти правильність речень, попросіть одного з учнів записувати речення гравців [3, р. 152].

Таким чином, ігрові технології можна використовувати для презентації, тренування, закріплення та перевірки граматичного матеріалу. Завдяки їх комунікативній спрямованості, ситуативності, креативності ігрові технології усувають велику кількість граматичних труднощів різних видів та допомагають зробити уроки більш ефективними, учнів більш вмотивованими, а вивчення мови приємнішим.

Література

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
2. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко С. В. Тезікова та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 328 с. (Серія «Альма-матер»).
3. Andrew Wright., David Betteridge., Michael Buckby. Games for Language Learning. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. – 193 p.
4. Maria Lucia Zaorob. Games for Grammar Practice. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – 19 p.
5. Jill Hadfield. Intermediate Grammar Games. Longman, 2003. – 128 p.

МЕТОД КОМПЛЕКСНОГО РОЗВИТКУ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Нові вимоги до володіння іноземною мовою з метою зумовлюють пошук нових методів, які дають можливість концентруватися на розвитку не декількох мовних навичок, а на усіх одразу задля досягнення кращого результату. Таким чином заняття з іноземних мов можуть стати більш комплексними та всеохоплюючими, демонструючи усю «картину» мови, а не тільки її частини.

Отже, актуальність методу комплексного розвитку навичок у можливості використання учнями іноземної мови у всіх її аспектах (говоріння, читання, письмо та аудіювання) у майбутньому, що являє собою більш фундаментальний підхід до вивчення мови.

Метод комплексного розвитку навичок поєднує у собі інші методи, наприклад, свідомі методи вивчення мови, які передбачають свідоме використання мовних конструкцій у мовленні та краще засвоєння мовного матеріалу. Так само, як і свідомі методи, метод комплексного розвитку допомагає застосовувати вивчені граматичні конструкції на практиці, що сприяє їх кращому усвідомленню.

Головною метою цього методу виступає розвиток усіх мовних навичок незалежно від теми заняття. Інакше кажучи, говоріння, аудіювання, письмо та читання мають бути присутніми на будь-якому уроці. Зосередження тільки на деяких аспектах під час вивчення мови можна назвати головною проблемою сучасної школи. Наприклад, у сільських школах діти майже не можуть розмовляти англійською, бо такий аспект там не передбачений. Таким чином, уникнення будь-якого аспекта мови може звести усі старання нанівець. Навіть гарне знання граматики та багатий словниковий запас не гратимуть ніякої ролі, якщо людина не може застосовувати свої знання у реальному житті.

Використання цього методу на практиці вимагає розробки відповідних посібників, використання різноманітного матеріалу та багато часу. Тому кожне заняття має включати: вивчення граматичного моменту, виконання завдань з цієї теми (письмово (на дошці) або усно, але в будь-якому разі воно має бути зроблено письмово вдома); читання тексту, в якому знаходяться активні моменти, пов'язані з граматикою або активними словами (бо контекст допомагає краще засвоїти новий матеріал та зрозуміти, як його використовувати); знаходження цих моментів у тексті (привертання до цього уваги, а також пасивне відтворення конструкцій); самостійне відворення граматики за допомогою говоріння (складання діалогів, монологів, розповідей або просто речень, а також застосування різних ігор для кращого запам'ятовування); слухання діалогів, в яких було використано цей момент (він має впливати на зміст повідомлення. Після його прослухання треба відповісти на питання, що можуть бути як тестовими, так і відкритими. Питання мають стосуватися цих конструкцій або слів). В решті решт, проведення такого уроку вимагає великої концентрації учнів та можливостей вчителя організувати такий урок.

Уроки такого типу також можуть базуватися на якійсь темі, а не тільки на граматиці. Наприклад, тема «У лікарні». Спочатку вивчаються слова, пов'язані з темою, і потім відпрацьовуються письмово або усно за допомогою різноманітних завдань. Далі йде вивчення граматичних конструкцій, які можна використовувати у цій темі (наприклад, модальні дієслова в англійській мові). Для розвитку говоріння учні створюють діалоги, які будуть стосуватися цієї теми та містити в собі і слова, і активну граматику. Усе це має стосуватися того, що може дійсно трапитися у житті будь-якої людини. Для розвитку

аудіювання знову йде повідомлення та питання або інші вправи до нього. Таким чином, акцент не тільки на одному з аспектів (вивчення слів), а на усіх відразу. Для кращого засвоєння матеріалу краще давати його менше за заняття, але присвячувати більше часу на одну тему.

Підсумовуючи вищезазначене, головною ідеєю методу комплексного вивчення іноземної мови є розвиток усіх мовних навичок на кожному занятті. Таким чином, потім в учня не виникають проблеми з жодним аспектом мови, бо всі вони розвинуті на одному рівні. Більш того, стає зрозумілим, з чого саме складається мова і що треба знати, щоб дійсно нею володіти.

Пелікан В. Є.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Моспан Н. В.

DIFFERENT TECHNIQUES IN LISTENING SKILLS DEVELOPMENT

The goal of the thesis is to find ways to improve the listening skills of students as well as their foreign language skills. Unfortunately, the most popular practice in our schools is if the student does not understand the material, it remains unclear until the end. As a result, the learning process becomes ineffective. Based on analysis of the scientific literature (Wilson, 2008; Mospan, 2009; Sharma, 2011) we divide the following techniques: listening with audio and listening with video. Here are given the exercises with detailed instructions, followed by Mospan (2009, 10-13; 2011, 72).

Listening with audio

Exercise 1

Characteristics: individual, auditory, with audiovisual support, training. *The objective:* develop the ability to determine the correct answer through listening. *Task:* Listen to the sentences and raise your hand when you hear a question (declarative, negative) sentence. *Teacher's role* is to track the correctness of answers.

Exercise 2

Characteristics: individual, auditory, with audiovisual support, training. *The objective:* to develop the ability to determine the correct answer through listening. *Task:* Listen to the following audio and raise your hand when you hear words related to ... (for example: the subject of food). *Teacher's role* is carried out throughout the entire exercise.

Listening with video

Exercise 1

Characteristics: individual, auditory, with audio/video visual support, communicative, role-playing, oral, paired, after watching. *The objective:* development of auditory and analytical skills. *Task:* Listen and watch the beginning of the story and try to guess what happened next in the video. *Teacher's control* is carried out throughout the entire exercise.

Exercise 2

Characteristics: individual, auditory, with audio/video visual support, communicative, oral, after watching, written. *The objective:* development of auditory skill. *Task:* Write an excerpt from the dialogue that sounds on the video. *The 1st listening:* understanding the meaning of the dialogue. *The 2nd listening:* to write a transcript of the video. *The 3rd listening:* comparing the

recordings and transcripts of students. *Teacher's control* is to verify the transcript and correct errors.

If the teacher sees difficulties in perception, she can use «*verbal*» techniques (ask helping questions to understand the context) or «*non-verbal*» (help students understand the context through body language, facial expressions, gestures) [4, p.81-82]. These methods are effective to establish contact between a student and a teacher.

In conclusion, the techniques, mentioned above, will help develop student's listening skills and make the learning process not only effective, but also enjoyable.

References

1. Мосьпан, Н.В. (2011). Етапи навчання емоційно-модальної інтонації з використанням відеофонограми. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». НДПУ імені Миколи Гоголя. 8. 71-73. URL: https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1244/1/%D0%9D%D0%97_2011_8.pdf
2. Мосьпан, Н.В. (2009). Навчання емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних відеокурсів (англійська мова, II курс мовного вищого закладу освіти): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 23 с. (in Ukrainian).
3. Sharma, N. (2011). Strategies for Developing Listening Skills. 13–17.
4. Wahyuni, A. (2017). The Power of Verbal and Nonverbal Communication in Learning. Published by Atlantis Press. 81-82.
5. Wilson, J.J. (2008). How to Teach Listening. 82–84.

Поляков Д. А.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Дудолодова А. В.

PODCASTS IN MOTIVATING LANGUAGE LEARNING

One of the problems English teachers usually face is a lack of motivation in students. It often occurs because students are not interested in such kinds of activities like reading books or memorizing lists of words. It is even more difficult to improve student motivation outside the classroom – in this case podcasts may help [2].

In the recent study conducted by Hazal Gül İnce more than half of respondents say that podcasts have motivated them. About eighty percent of respondents say that podcasts are really effective in language learning, while 74 percent state they would recommend using podcasts for language learning aims [1]. Many students admit that podcasts help them cope with the language barrier [3].

As it was noted by M. Prensky, nowadays students are familiar with digital technologies and, of course, they have no problems with downloading audios [4]. Podcasts are convenient because a student can listen to them anywhere and anytime.

Another reason why podcasts improve student motivation is that they, if especially developed for learning ESL, can help students improve not only listening skills but also vocabulary. Many podcasts use some colloquial language, idioms and so on. And they help to get used to natural speech, immersing students in life situations and issues [5]. However, what is really important is opportunity to learn ESL through the subjects students are interested in.

Podcasts are more interesting compared with so called 'drills', because they allow to hear more about the target language. In other words, they provide students with an opportunity to listen to the native pronunciation, recognizing new words more effectively, because many podcasts offer students lists of words used in them, some exercises to remember words and so on [5].

We should not forget about student-generated podcast as a way of improving not only listening but also speaking skills. Many researchers advocate the idea that producing students' own podcast improves their motivation. It happens because students consider their own podcasts to be listened to by a great audience from around the world. And students become active generators of studying materials.

Motivation as a cornerstone of learning ESL can be increased by using podcasts in and outside the classroom. As it was shown, students believe podcasts to be a really effective way of learning ESL, as well as to have positive impact on student motivation in many ways. However, impact of podcasts needs to be researched more.

References

1. İnce H. G. EFL learners' perceptions of educational podcasting / Doctoral dissertation. – Bilkent University. – 2015. / [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.bilkent.edu.tr/bitstream/handle/11693/29145/0006972.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. McMinn S. Podcasting possibilities: Increasing time and motivation in the language learning classroom // European Institute for E-Learning. Learning Forum. – 2008. / [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.573.1189&rep=rep1&type=pdf>
3. Nataatmadja I., Dyson L. E. The role of podcasts in students' learning // International Journal of Interactive Mobile Technologies. – 2008. – 2(3). – Pp. 17-21/ [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.7968&rep=rep1&type=pdf>
4. Prensky M. Digital natives, digital immigrants // On the horizon. – 2001. – 9(5). / [Ел. ресурс]. – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=T8aiUYoQvBAC&oi=fnd&pg=PA45&dq=Digital+Natives,+Digital+Immigrants&ots=YK9TRjgnt9&sig=cuCLyeCt7d5QOTr-zbIv sfFWG24&redir_esc=y#v=onepage&q=Digital%20Natives%2C%20Digital%20Immigrants&f=false
5. Rahman A., Atmowardoyo H., Salija K. Podcast Effects on EFL Learners' Listening Comprehension // ELT WORLDWIDE. – 2018. – 5(2). – Pp. 151-164. / [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <https://pdfs.semanticscholar.org/e6a9/2aafc5ee0999f79bf9da6a857f39b2dfb44d.pdf>

Седнівець І. О.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. *Торубара О. А.*

TELEGRAM BOTS AS A MODERN MEANS OF LEARNING ENGLISH

The development of information technologies nowadays has drastically changed the studying habits of language learners and made online learning a great alternative to a traditional classroom. Modern mobile messaging applications provide super-accessible venue for learning. Being interactive and user-friendly, they give their users freedom and customization options.

One of such technologies is a web service Telegram. This online environment deploys special multi-functional programs, called bots, which are the focus of attention of many language educators. The purpose of our review is to demonstrate the range of Telegram bots and their features as well as to investigate their educational potential in foreign language learning.

Telegram is a free instant text and voice messaging service. It is one of the most actively developing platforms in Ukraine. Market research shows [1], the messenger won the fourth place among Android users and the number of Ukrainian Telegram channels increased six fold in 2019. What's more, Telegram is mostly popular among young people: almost 50 percent of its users are 18-24 year-old people. In addition, every fourth of its target audience is a student. 67 percent of users consume mostly content of news and educational channels. It is also free which makes the

app a perfect learning platform. Initially designed to transfer instant messages, photos and videos, it was later upgraded with the option of creating bots.

Bots are third-party applications that run inside Telegram [2]. Users can interact with bots by sending messages to them, commands and inline requests. The interface of the program imitates actions of the human. The main task of this program is an instant automatic answer after the command entered by a user. These bots can be divided into several types according to their functional purpose [3].

Chatbots [4] are a class of intelligent, conversational software agents activated by natural language input (which can be in the form of text, voice, or both). They provide conversational output in response, and if commanded, can sometimes also execute tasks. It is a type of bots which aim is to simulate communication on a topic defined by the user in the Telegram chat. @AndyRobot, @YTranslateBot, @PronunciationBot and @SlangBot are the most popular.

Informative bots like @Bookfinder, @Wikipedia_voice_bot, @AbadisdicBot are the devices the main purpose of which is to make the language learners more independent and to enable them to discover the relevant materials by themselves. In the terms of language learning, they can give the users access to dictionaries and encyclopedias, notify about new publications and articles in online environment.

Game bots are the environments where you can play various language games, solve knotty riddles, clues and quizzes. There are some of them: @ErwinBot, @KweryBot, @TopWordBot.

Assistant bots are mostly developed as an addition to the main web version and used as a customer service. For example, @VoteBot enables teachers to conduct a survey and get feedback from students through a questionnaire system. @MemoizeBot helps to learn new words and phrases in context. @EnglishTroughCartoonsBot will find a language chunk in a cartoon and return a video with it to the user.

In fact, Telegram bots often combine several functions and can successfully complete very complicated users' tasks. They can be tailored according to the personal needs and interests of the language learners. Also, they can vary and enliven drilling activities, develop simultaneously all language skills, provide an instructor and a learner with up-to-date materials. What makes it a perfect EFL teaching and learning aid is an option to create a free tailor-made robot and customize it. Following simple steps with @BotFather will enable you to establish a new robot having no programming skills or previous developer's experience.

The bots make Telegram really distinct from other mobile apps and turn it into an engaging distance learning platform for all language level users and a venue for organizing collaborative online classes. Developing language skills and subskills along with testing the students' progress in different skills can be the target of future investigations.

References

1. Исследование украинского Telegram: кто, почему и как использует мессенджер в Украине / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://vctr.media/ukrainskiy-telegram-5000-15716/>.
2. Bots: An introduction for developers / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://core.telegram.org/bots>.
3. Боты в Telegram и как они работают / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.epicstars.com/boty-telegram/>.
4. Radziwill N., Morgan B. Evaluating Quality of Chatbots and Intelligent Conversational Agents / [Электронный ресурс] / N. Radziwill, M. Benton. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1704/1704.04579.pdf>.

Науковий керівник – докт. пед. наук, доц. Мосьпан Н. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ БРИТАНСЬКОЇ РАДИ ДЛЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто особливості використання спеціалізованих навчальних інтернет-ресурсів Британської Ради як джерела безкоштовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів під час уроків англійської мови у середній школі для розвитку в учнів навичок аудіювання.

Питанню впровадження ІКТ та інтернет-ресурсів в освітній процес з метою вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції приділяється значна увага у працях вітчизняних і зарубіжних (М. Warschauer) дослідників. Використання інтернет-ресурсів Британської Ради у школі є мало дослідженим вітчизняними науковцями (І. Романишин).

Офіційний сайт Британської Ради в Україні пропонує для вивчення англійської мови онлайн такі інтернет-ресурси: LearnEnglish, LearnEnglish Teens, LearnEnglish Kids та Premier Skills English. Враховуючи тематику уроків англійської мови у середній школі доцільним є епізодичне використання матеріалів сайтів LearnEnglish та LearnEnglish Teens.

Особливістю сайту LearnEnglish Teens є підбір тем та проблематики цікавих підліткам. Для розвитку в учнів середньої школи навичок аудіювання доречно застосовувати аудіо- та відеозаписи таких розділів: «Listening», «Video UK», «Film UK», «Literature UK», «Video Zone», «Graded listening».

Переважна частина контенту сайту LearnEnglish спрямована на аудиторію дорослого віку. Однак окремі його розділи можуть використовуватись для навчання аудіювання учнів 5-9 класів («Listening», «Audio Zone», «Video Zone», «How to ...», «Starting Out», «Big City Small World», «Word on the Street», «Britain is GREAT»).

Усі розділи обох сайтів містять автентичні короткі (до 5 хв) аудіо- або відеозаписи та стенограми до них. Вчителю не потрібно повністю розробляти завдання для аудіювання, оскільки кожна сторінка включає вправи різних типів (3-8): підготовчі вправи (pre-listening activities), що роблять акцент на нових ЛО, та вправи після прослуховування (post-listening activities), спрямовані на перевірку розуміння почутого. Усі завдання надані у документах формату PDF.

Суттєвим недоліком інтернет-ресурсів Британської Ради для розвитку навичок аудіювання є відсутність завдань для виконання під час прослуховування чи перегляду (while-listening activities). Використання паузованих та синхронних вправ, розроблених Н.В. Мосьпан [1, с. 73], може суттєво заповнити цей недолік.

Отже, ґрунтуючись на вищенаведеному дослідженні, рекомендуємо використовувати матеріали інтернет-ресурсів Британської Ради для розвитку навичок аудіювання в учнів 5-9 класів на уроках англійської мови.

Література

1. Мосьпан Н.В. Етапи навчання емоційно-модальної інтонації з використанням відеофонограми. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». Ніж. держ. пед. унів-т імені Миколи Гоголя, 2011. – № 8. – С. 71-73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1244/1/%D0%9D%D0%97_2011_8.pdf
2. Романишин І. Використання Інтернет ресурсів Британської Ради з метою контролю та самоконтролю у навчанні англійської мови. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/676.pdf>
3. Warschauer M. Internet for English Teaching / M. Warschauer, H. Shetzer, C. Meloni. – Alexandria, Virginia, USA. – U.S. Department of State, TESOL, Inc., 2002. – 178 p.

Стасилович Є. С.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Дудоладова А. В.

ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сучасному світі знання іноземної мови є необхідною умовою більшості спеціальностей, що спричиняє активний пошук методів і підходів, які підходять учням з різними рівнями володіння та різними цілями використання мови. Для якісного спілкування іноземною мовою необхідно подолати не лише мовний бар'єр, але й культурний. Зробити це дозволяє лінгвосоціокультурний підхід, спрямований на паралельне освоєння мови та культури країни.

Ці аспекти викладання іноземної мови детально вивчали лінгвісти, педагоги та культурологи: С. Г. Тер-Мінасова, Н. Ф. Бориско, В. В. Сафонова, В. В. Борщев, І. Ю. Голуб тощо.

На сьогодні ґрунтовно досліджена теоретична частина цього підходу, проте менш вивчені саме практичні способи викладання, такі як: вправи, відеоматеріали, ігри. Їхня мета зацікавити учнів та зробити навчання максимально різноманітним, динамічним та ефективним для подальшого практичного використання мови. Професійному філологу потрібно мати не лише мовну, а ще й лінгвосоціокультурна компетентність.

Лінгвосоціокультурна компетентність – поняття складне та багатокомпонентне, у структурі якого Н. Ф. Бориско виділяє країнознавчі та соціокультурні, соціолінгвістичні знання. О. М. Соловова визначає соціокультурну компетенцію як сукупність соціолінгвістичної, соціокультурної та соціальної компетенцій. У свою чергу, В. В. Сафонова деталізує це поняття та виокремлює: загальнокультурний, країнознавчо-маркований, культурознавчий, лінгвокультурознавчий, соціолінгвістичний і соціальний компоненти. Це дозволяє нам визначити зміст соціокультурної компетентності як сукупність знань, навичок, умінь та здібностей.

Лінгвосоціокультурний підхід, що передбачає соціологічний та культурологічний аспекти, дозволяє досконало підготувати учнів до участі у міжкультурній комунікації. Соціологічний аспект, що полягає у вивченні мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови, включає у себе соціальні умовності (привітання, жести, вибачення тощо), звичаї (запрошення, візити, їжа, свята) та загальну інформацію (суспільні цінності, особливості повсякденного життя). Культурологічний же охоплює дослідження історії, географічних особливостей країни, її державного устрою та економіки, мистецтва, літератури, релігії та традицій тощо.

Корисною вправою у межах лінгвосоціокультурного підходу є вивчення ідіом та фразеологізмів, які зазвичай мають історично-культурне походження і зовсім по-різному тлумачаться у порівнянні з дослівним перекладом, а тому є ефективним засобом освоєння лінгвосоціокультурної компетентності.

Наприклад, ідіоми, пов'язані з англійським словом «tea». «Five o'clock tea» – це справжня традиція, що стала основою багатьох правил етикету, яких необхідно дотримуватися під час чаювання. На основі цієї традиції виникло багато ідіом та фразеологізмів. Наприклад: *to take tea with smb* – мати з кимось ділові справи, *another cup of tea* – зовсім інша справа.

Зважаючи на вищезазначене, лінгвосоціокультурний підхід є ефективним у викладанні іноземної мови, дозволяючи учневі подолати і мовний, і соціокультурний бар'єр на шляху до якісної міжкультурної комунікації.

Література

1. Борщева В. В., Розанова Е. В. Принципы формирования социокультурной компетенции бакалавров лингвистических направлений подготовки // Вестник МГГУ им. М. А. Шолохова. Сер. «Педагогика и психология». – 2013. – № 4. – С. 22–29.
2. Голуб І. Ю. Формування у майбутніх перекладачів соціокультурної компетенції у процесі вивчення німецької мови після англійської: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Іванна Юрїївна Голуб. – К., 2010. – 210 с.

Тарасенко І. О.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – ст. викл. *Губаш О. П.*

THE IMPORTANCE OF AUTHENTIC COMMUNICATION IN LEARNING ENGLISH

Present-day education in Ukraine has a tendency to globalise. Intercultural communication becomes extremely important. The most valuable 21st century skills are communication, collaboration and creation. New educational programs have been established at schools to develop those skills. Presumably, the programs could be more effective if they contained more authenticity. In Longman Dictionary of Contemporary English, authenticity is defined as «the quality of being real or true» [2]. Connected with language learning environment, the term means something which is originally made for a non-classroom audience. It is something that is not shaped for certain types of learners.

This type of communication provides opportunities for cultural awareness and exchanging experience between different cultures. If there are people from various regions, authentic touch will be added. It will be portrayed in gestures, movement, voice and facial expression. Such supportive background will establish rapport between students and allow them to speak with no hesitation.

Authentic communication can help to boost reading, writing, listening and speaking skills. It can be applied on different stages while doing both pre- and post- activities. For example, in listening it can be used in pre-listening tasks discussing the pictures related to the topic and sharing real-life experience. In post-listening activities learners can share their impressions and feelings regarding the information they heard.

Authentic communication also develops flexibility, spoken fluency and interaction. The latter involves different types of activities such as spoken, written or overall interaction. There are different strategies to teach them: turn-taking, cooperating and asking for clarification [1, с. 138-143]. To be successful in interaction, a person must master spontaneous communication. Moreover, a speaker has to be able to support a wide range of everyday and specific topics.

Taking into account all mentioned above, we can come to a conclusion that authentic communication is a vital part of teaching English process, therefore it should be included in lesson planning. It enables learners to improve their writing, reading, speaking and listening skills. It can be used in CLT, Dogme approach or can be a part of task-based learning, as tasks involving authentic communication are definitely focused on meaning, engaging and related to real world activities [] (Willis, 2007). Authentic communication is also important and crucial in the context of intercultural exchange and connection between various cultures.

Література

1. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017. – 230 с.
2. Longman Dictionary of Contemporary English/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/authenticity>
3. Willis J. Criteria for identifying tasks for TBL. [Електронний ресурс] / Jane Willis. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/criteria-identifying-tasks-tbl>.

Ткачук А. В.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Дудолодова А. В.

ІНТЕРАКТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Інтерактивні методи в навчанні є сучасним способом організації навчальної роботи в усіх освітніх закладах. Інтерактивний підхід передбачає активну взаємодію учасників навчального процесу, що дозволяє активізувати цей процес, підвищити мотивацію.

Викликаючи інтерес до теми, що вивчається, педагог перетворює своїх учнів на активних учасників заняття. Інтерактивні методи виступають підґрунтям активних форм організації навчання, коли встановлюється взаємозв'язок не лише між викладачем і аудиторією, але й серед слухачів.

Поняття «інтерактивний» походить від англ. «inter» – «взаємний», «act» – діяти, а інтерактивність у навчанні, на думку О. Пометун [1], це «взаємодія учнів, перебування їх у режимі бесіди, діалогу, спільної дії», при цьому «той, хто навчається, є учасником, який здійснює щось : говорить, управляє, моделює, пише, малює тощо, тобто не виступає тільки слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, створює це» [1, с. 13].

О. Пометун зауважує, що інтерактивне навчання ґрунтується на:

- суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога та учня (паритетності);
- багатосторонній комунікації;
- конструюванні знань учнем;
- використанні самооцінки та зворотного зв'язку;
- постійній активності учня [1, с. 7].

Використання активних форм організації навчання в іншомовній освіті спрощує процес вивчення навіть найскладніших питань, підвищує мотивацію до вивчення мов та налагоджує комунікацію між усіма учасниками процесу. Інтерактивність у навчанні іноземних мов забезпечує активний, творчий підхід до засвоєння навчального матеріалу (активних лексичних та граматичних одиниць) та ефективно моделює взаємодію в межах академічного процесу. Інтерактивний підхід у навчанні іноземних мов є одним з найбільш ефективних, адже сприяє розвитку іншомовної комунікативної компетентності на засадах активного діалогу та конструктивної комунікації.

Література

1. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. Пометун. – К.: А. С. К., 2007. — 144 с.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У часи інформаційних технологій, коли стандарт якості освіти невідмінно зростає, відчувається гостра необхідність переосмислення наявних методів навчання, їх модернізації та пристосування до потреб сучасного суспільства. «Освіта майбутнього» орієнтована не стільки на передачу необхідної інформації учням, скільки на виховання тих особистих якостей, які б дозволили їм навчатися самостійно. Зручним та перевіреним часом інструментом для такого роду змін є інтерактивні методи навчання.

Сам метод інтерактивного навчання не новий та виник ще на початку двадцятого сторіччя, тому на сьогоднішній день існує багато праць, присвячених його розгляду, зокрема роботи: В. В. Гузєвої, М. В. Кларіної, Р. В. Мелькаєвої, Е. С. Полата, А. М. Радіна, В. А. Сластьоніна, Д. В. Старченка.

Під інтерактивним навчанням розуміють діалогове навчання, спрямоване на розвиток професійних і комунікативних навичок студента та в ході якого здійснюється взаємодія не тільки викладача та студента, але й студентів між собою. Основна роль викладача під час інтерактивних занять – направляти діяльність студентів на досягнення цілей заняття.

На відміну від традиційних форм навчання, де інформація надходить в одному напрямку від викладача до студента за схемою – «послухай», «запам'ятай», «відтвори» (де студент виступає лише в ролі пасивного слухача), інтерактивна подача матеріалу стимулює студента до активної участі у навчальному процесі.

Для досягнення головної мети інтерактивного навчання – повідомляти важливу інформацію і одночасно залучати до роботи студентів – розроблена серія спеціальних методів і прийомів, вибір яких здійснюється залежно від конкретної ситуації навчання.

Розглянемо деякі найбільш популярні і поширені прийоми інтерактивного навчання, що відрізняються простотою і ефективністю застосування:

- **Прийом складання «ментальної карти» (Mind Map)**, запропонований британським психологом, автором методики запам'ятовування Тоні Бьюзенем. Карта являє собою схему, де в наочному вигляді демонструються різні ідеї, завдання, тези, пов'язані один з одним і об'єднані якоюсь спільною проблемою. Карта дозволяє охопити всю ситуацію в цілому, а також утримувати одночасно в свідомості велику кількість інформації. Графічно цю карту можна намалювати у вигляді сонця (в центрі чого вказується основне поняття) від якого відходять промені-асоціації.

- **Інтерактивне заняття із застосуванням аудіо- та відеоматеріалів** дозволяє урізноманітнити навчальний процес, привернути увагу учнів до теми заняття, поліпшити запам'ятовування і засвоєння ними нової інформації. Наприклад, тести в режимі онлайн, робота з електронними підручниками, навчальними програмами, навчальними сайтами.

- **Прийом «Диктант значень»** – цікавий спосіб словникового диктанту, коли викладач диктує не слова, а їх значення, та студенти повинні за значеннями визначити слова і написати їх. Цей прийом вимагає від студентів наявності певного словникового запасу та виконання різноманітних лексичних вправ на підготовчому етапі.

- **Ділові ігри (в тому числі рольові, імітаційні)** – досить популярний метод, який може застосовуватися навіть у початковій школі. Під час гри учні грають ролі учасників тієї чи іншої ситуації, приміряючи на себе різні професії. Ефективний у вивченні іноземних мов, бо дозволяє виробити практичні навички застосування вивченого матеріалу в ситуації, близької до реальної.

Таким чином, можна дійти висновку, що інтерактивні методи навчання мають широкі перспективи застосування як при вивченні лексики, так і граматики іноземної мови. Методи «Диктант значень», «Ділові ігри» та «Ментальна карта» демонструють, що інтерактивні методи навчання не обов'язково потребують великої матеріальної бази, але, тим не менше, допомагають урізноманітнити навчальний процес і зробити його більш ефективним.

Науковий керівник – докт. пед. наук, проф. Бігич О. Б.

ІСПАНОМОВНІ МУЛЬТФІЛЬМИ ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ШКОЛЯРІВ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

За концепцією «Нова українська школа» іноземна мова представлена в закладі середньої освіти як один з основних навчальних предметів. «Згідно з чинною програмою по закінченні початкової школи (1 – 4 класи) учні повинні вміти розуміти мовлення в дещо уповільненому темпі, ретельно артикульоване, з довгими паузами; розуміти основний зміст прослуханих текстів різного характеру, побудованих на засвоєному мовному матеріалі; розуміти запитання та інструкції. Рівень сформованості КА на кінець 4-го класу має відповідати цільовому рівню володіння ІМ – рівню А1 згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти»[1].

Проаналізувавши підручники іспанської мови для початкової школи Редька В.Г. можна зробити висновок що формуванню аудитивної компетентності учнів не приділяється достатньо уваги, оскільки підручник не містить завдань та аудіо матеріалів для цього. Відповідно, вчитель повинен самостійно підбирати сучасні методи, прийоми та засоби навчання, які б сприяли формуванню основних джерел активності школярів – мотивації, бажання та інтересу до вивчення мови, тобто впливати на їхню емоційно-чуттєву сферу. Але для цього під час добору навчального матеріалу важливо знати і враховувати їхні психофізіологічні та індивідуальні особливості. Оскільки мислення, пам'ять та увага учнів цього віку характеризуються інтенсивністю та високою ефективністю, інформація повинна подаватися у яскравій формі, з музичним супроводом, з використанням наочності, але в маленькій кількості, оскільки в початковій школі увага учня ще розсіяна, а види діяльності потрібно змінювати доволі часто. Завдяки цьому учень буде легко її запам'ятовувати у достатньо великому обсязі. Тому використання мультфільмів задля формування в учнів аудитивної компетентності є доцільним на уроках іспанської мови здебільшого в початковій школі, коли сприйняти на слух необхідно лише короткі фрази та діалоги.

У процесі навчання аудіювання учитель має передбачити три етапи роботи з текстом для аудіювання:

1. Дотекстовий етап, або *pre-escucha* на якому відбувається зняття мовних або смислових труднощів тексту, введення в контекст повідомлення, прогнозування змісту аудіотексту.

2. Притекстовий етап, або *escucha* на якому відбувається формування комунікативної установки на аудіювання та власне саме аудіювання. На цьому етапі ми вважаємо доцільним використовувати мультфільм, як засіб для аудіювання, адже за допомогою мультимедіа учні зможуть визначити, що важливе в уривку, сприйматимуть структуру тексту та будуть зосередженні протягом усього аудіювання і таким чином це покращить розуміння аудіотексту.

3. Післятекстовий етап, або *post-escucha* передбачає контроль розуміння прослуханого та обговорення змісту аудіотексту.

Програма початкової школи передбачає вивчення учнями тем : «*Fiestas*», «*Me gusta estudiar*». Саме для кращого засвоєння цих тем буде доречним мультфільм: «*Masha y el Oso*». Учням буде цікаво дивитися яскраву анімацію, а дитячий голос Маші допоможе їм краще сприйняти прослуханий матеріал. В мультфільмі невелика кількість слів, так що діти легко запам'ятають всі слова та зможуть виконати дані їм завдання. Наприклад, учням можна дати початок фрази, яку каже Маша, щоб вони її продовжили словом чи словами, які вони почули від героїні. *Arbol... (de Navidad), Feliz... (Navidad) y próspero ... (Año Nuevo)*,

el...(aire) esta perfumado. Іншим варіантом завдання може бути «*verdadero o falso*»:
1. *Masha no esta lista para aprender (falso)* 2. *A Masha no le gustan los recreos (falso)*.
3. *Masha escribio en la pizarra puntos y comas (verdadero)*. 4. *Oso enseñaba a Masha aritmética (verdadero)*.

Формуванню аудитивної компетентності учнів початкової школи сприятиме мультфільм «*Pepa la cerdita*», який є доцільним при вивченні теми: «*En los ratos del ocio*». Швидкість мовлення персонажів мультфільму, на відміну від попереднього, збільшується, але за допомогою вже відомої лексики та цікавих ілюстрацій, мультфільм не буде для учнів занадто важким. Завданням до цього аудіювання можна дати вправу перехресного вибору, щоб учні з'єднали слова головних героїв з тим кому вони належать (*mapa, navegador, vehiculo, destino, casita, campo, naturaleza, disfrutar el dia, entradas*).

Також учням можна запропонувати наступні вправи:

1) на передбачення змісту тексту: прослухати початок та запропонувати своє продовження;

2) на визначення логічної послідовності: розмістити малюнки відповідно до послідовності подій;

3) на розуміння тексту без домислювань: подивитися на ілюстрації та знайти невідповідність з розповіддю.

Беззаперечною перевагою використання мультфільмів на уроках іспанської мови для ефективного формування в учнів аудитивної компетентності є той факт, що мультфільми належать до зорово-слухових засобів навчання, отже підходить як аудіалам, які будуть спиратися на аудіо задля кращого розуміння змісту, так і візуалам. Останнім, в свою чергу, в розумінні змісту буде допомагати зображення, яке вони бачитимуть на екрані. Важливо зазначити, що при цьому навіть візуали не будуть спиратися на текст, а розвиватимуть лише свої аудитивні здібності.

Саме завдяки іспаномовним мультфільмам учні навчаться розуміти іспанську мову на слух, оскільки такі мультфільми озвучені носіями мови, отже, позбавлені таких недоліків як акцент або, навіть, застаріла вимова звуків. Останнє часто зустрічається в Україні в аудіо-матеріалах з іспанської мови, оскільки, рівень її вивчення ще не дійшов до такого рівня як, наприклад, в США.

Таким чином, використання мультфільмів на уроці іспанської мови аудіюванню є досить дієвим засобом формування іспаномовної аудитивної компетентності та здатне зацікавити учнів, сприяти кращому сприйманню на слух іспанської мови, але не є широко дослідженим в Україні. Велика кількість іспаномовних мультфільмів надають можливість розробити безліч вправ, враховуючи індивідуальні особливості учнів та, що не менш важливо, є безкоштовним у загальному доступі. Вчителю залишається лише їх знайти та інтегрувати в урок. Для учнів даний вид роботи буде цікавим, оскільки, з розвитком сучасних технологій, мультфільми супроводжують учня чи не з народження та є невід'ємною частиною його життя. Використання мультфільмів на уроці іспанської мови урізноманітнює його, а учні стають більш вмотивованими до навчання. Головне, правильно врахувати вікові особливості учнів при виборі мультфільму та вправ до нього.

Література

2. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

Черневська М. О.
Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник – ст. викл. Губаш О. П.

ENHANCING COMMUNICATION SKILLS PROVIDING DIFFERENT FORMS OF CLASSROOM INTERACTION

Effective communication is a fundamental skill in all spheres of life and, in the process of learning, people can not only learn the language, but also improve their communication skills. Communication, is an interpersonal process of sending and receiving symbols that have messages attached to them [2]. It has equally been described by Baran as the transmission of a message from a source to a receiver [1]. A typical situation in modern Ukrainian classroom is that most of the students are not actively involved in the lesson as they have no motivation.

For collection data for our research, some lessons have been observed in order to understand what teachers do during the lessons to encourage students to communicate, what kind of interaction patterns are used and what the students' attitude to the learning process is. Also, the students in the groups under observation had to respond some survey questions the analysis of which brought us to the conclusion that monotonous interactions added to students' low interest in lessons in general. During the lesson the teacher used few interaction patterns such as closed-ended teacher questioning, individual work and sometimes open-ended teacher questioning. The students had difficulties in communication. Besides, they did not have opportunity to develop their communication skills as they never discussed anything in pairs or in groups. However, the students showed rather high level of language during doing some tasks. Therefore, the problem was not in the low level of students' knowledge but in lack of communicative modes of interaction.

Methodologists find such kinds of interaction effective: self-access, teacher talk, open-ended teacher questioning, whole-class interaction, student initiates, teacher answers, pair / small group work (collaboration), choral responses, individual work, closed-ended teacher questioning and group work [4]. Each mode of interaction has its aim and advantage. They should be carefully selected for various activities in class as each of them enables efficient accomplishment of different tasks.

Having experienced different types of interaction in classroom, the students admitted that their interest in learning English increased, they were more involved to the process of learning and they felt more comfortable while communicating with peers. [3]

To sum up, it is worth mentioning that introduction of different modes of interactions in classroom activities is a key to developing communication skills. When communication is effective a teacher and learners are satisfied, consequently students' speaking potential in a foreign language grows.

References

1. Baran, S.J. Introduction to mass communication. – Boston, Mass.: McGraw Hill, 1998.
2. John R. Schermerhorn, Jr Management. – 11 edition – John Wiley & Sons, 2010, – 656 p.
3. Scrivener J. Classroom Management Techniques- Cambridge: Cambridge University Press, 2012. – 315 p.
4. Ur, P. A Course in English Language Teaching- Cambridge University Press, 2012. – 336 p.

Чорноморд Є. Є.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. *Мкртічян О. А.*

PROBLEMS OF LEARNING AND TEACHING A FOREIGN LANGUAGE AND HOW TO OVERCOME THEM

Why can't I learn a foreign language? The simplest explanation is «no language ability». But this is only partially true. More often, the reason lies elsewhere. Maybe the technique is not suitable. Maybe it's a matter of psychological incompatibility with the teacher. Maybe the person himself does not realize how much he resists learning. These problems and methods for solving them will be discussed below.

No need to mechanically learn and memorize anything. The main task is to understand. When awareness comes, memorization happens by itself. But it was not remembered – it will be remembered another time [1].

For some reason, in traditional methods, when the teacher says something, it is assumed that the student is obliged to remember this right away. If it turns out that the student did not remember, they let him feel that he is to blame. However, the memory of most people is objectively incapable of remembering the first time. According to studies, negative emotions impair memorization. Therefore, both the teacher and the student need to learn how to completely exclude guilt from the educational process. We must try to make the process of learning the language enjoyable: a pleasant comfortable environment, interesting content of texts and exercises, a teacher who knows how to tune students for positive emotions, etc. Another serious problem is that students do not know why they are learning the language. In most universities, learning foreign languages is a prerequisite for all students. In addition, the choice of language is limited, so students can only study a few language options. Most students who fail to learn a language at school, college or university, for the most part, do not know why they even began to learn a particular language. Because of this, they never stop learning the language freely. They just study because they have to do it, they don't study because they want to [2].

What foreign language teaching methodology helps to overcome the above problems? In our opinion, it may be next. To begin with, a text enriched with various language elements (words, word forms, constructions, etc.) is taken. The student is trying to read and understand the sentence. It can't – they explain to him the meaning of each word, transcription, pronunciation, why it should be read like this, which means the word order and all other information about this sentence. Then we move on to the next sentence with detailed information about it. If an element is repeated several times in the text, and each time an explanation is given, the student will naturally remember at some point, and the next time no explanation will be needed. The further you go along the text, the less you have to explain.

Thus, a linguistic experience naturally accumulates. In addition, if you compose the training text in an optimal way, then using this method you can learn the language as quickly as possible.

There is a certain critical threshold when the reading leaves the subconscious, and the person himself begins to generate sentences in this language. At the same time, he already intuitively feels both how the word is spelled correctly, and which word in which situation is appropriate to use, and in what forms it is necessary to connect words with each other in order to «sound good» [1].

Of course, in order to master the understanding of speech by ear, pronunciation, and verbal expression of thoughts, you need to have experience in this. When texts are already read easily and almost without a dictionary, the next step is to learn to understand the oral speech of native speakers. Listen and try to understand. Of course, the audio or video course is enriched with all

the necessary elements of the spoken language. When we listen to native speakers, then on a subconscious level, some shades, intonations, which are not mentioned in ordinary courses, are acquired. However, if you do not learn them, you will always feel that you are a foreigner. Training here takes place at the level of imitation. When you listen a lot, at some point you begin to notice that you are using these features yourself.

The next step is to learn to «speak». Again – naturalness. The situation in the group should be created such where the oral expression of thoughts simply requires a situation. The basic rule is not a word in the native language. If the group is engaged for several hours, the effect of immersion in the language environment occurs. After a number of classes, the student is distracted from the language itself, and thinks only about what he wants to say. The goal is achieved, the language barrier is overcome. Further, it is already possible to improve the way of expressing thoughts. To do this, just keep reading good literature and listening to native speakers.

And of course, motivation. A more powerful type of motivation is known as intrinsic motivation. This is the motivation that is based on reasons that are important to you personally. Such reasons are more convincing and, as a rule, carry you through any obstacles that meet on the way of training. Teachers should encourage students to come up with reasons that motivate them personally and are related to their goals, hobbies, and interests. [2].

Of course, there is nothing wrong with these steps being integrated to some extent and given at the same time. Learning a language can be a fantastic adventure, both inside and outside the school. Despite this, however, most people who study languages at school do not experience much success or the growth of their language skills. For the most part, this is due to the fact that the language learning environment at school does not include a number of elements that, in my opinion, are necessary for successful language learning.

References

1. Kak uchit' inostrannyye yazyki bez boli. 2017. [Online]. Available: <https://newtonew.com/lifehack/foreign-languages-howto>. Accessed on: 01.03.2020
2. Why Learning a Foreign Language in School Doesn't Work (and How to Make it Work). 2019. [Online]. Available: <https://www.lucalampariello.com/learning-a-foreign-language-in-school-doesnt-work/>. Accessed on: 20.02.2020.

Щукіна М. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Кандидат керівник – канд. пед. наук, доц. Андронік Н. П.

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ НАВИЧКИ У РОЛЬОВИХ СИТУАЦІЯХ

Метою навчання англійської мови є розвиток іншомовної комунікативної компетентності. Згідно чинної програми, на кінець 9 класу учні мають володіти рівнем А2, а саме повинні розуміти речення та вирази, які пов'язані з основними сферами життя (наприклад, відомості про себе і членів своєї сім'ї, покупки, працевлаштування); можуть виконати завдання, пов'язані з простим обміном інформацією на знайомі чи побутові теми; у простих виразах можуть розповісти про себе, своїх рідних і близьких, описати основні аспекти повсякденного життя [3, с. 5]. Проте, запам'ятовування нового лексичного матеріалу та застосування його у мовленні завжди викликало труднощі для учнів середньої школи.

Вчителі намагаються знайти ефективні шляхи та прийоми подолання цих труднощів. Тож одним із ефективних засобів для формування та удосконалення репродуктивних лексичних навичок є використання рольових ігор.

Важливо зазначити, що репродуктивна лексична навичка – це автоматизована репродуктивна або рецептивна дія, яка забезпечує коректне лексичне оформлення власного мовлення та адекватне сприйняття лексичного оформлення мовлення інших [1, с. 216]. У процесі оволодіння репродуктивною лексичною навичкою виділяють такі етапи:

1. Етап ознайомлення – відбувається усвідомлення лексичної системи ІМ у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею, сприйняття та осмислення нових лексичних одиниць через семантизацію [1, с. 224].

2. Етап автоматизації: а) на рівні словоформи, словосполучення, фрази; б) на рівні понад фразової єдності.

Саме на рівні понад фразової єдності доцільно використовувати рольові ігри. Рольова гра – це своєрідний навчальний прийом, при якому учень повинен вільно говорити в межах заданих обставин, виступаючи в ролі одного з учасників іншомовного спілкування [1, с. 333]. Серед переваг рольової гри можна назвати: підвищення мотивації до вивчення англійської мови. Це дає можливість практикувати навички в більш дружньому середовищі, будь-яку ситуацію можна винести на уроки. Це також добре для сором'язливих студентів. Більше того, за допомогою рольових ігор можна практикувати граматику та лексику. Широкий спектр мовних функцій та структур може бути введений у рольову гру, наприклад, вибачення, привітання тощо.

Проведення рольової гри поділяється на певні етапи: 1. Підготовка – вчитель відбирає необхідні ситуації-ілюстрації і ситуації-проблеми на конкретному матеріалі, продумує об'єкти контролю і критерії оцінювання дій учнів. 2. Пояснення – відбувається введення, орієнтація учасників на гру. 3. Проведення гри. 4. Контроль, аналіз та узагальнення [1, с. 334-335].

Часто рольову гру використовують на етапі контролю рівня сформованості репродуктивної лексичної навички.

Прикладом рольової гри для 9 класу за темою Travelling може бути наступна: Клас ділиться на дві групи, перша – туристичні агенти, друга – туристи, які обирають куди їм поїхати. Кожному учню роздають відповідні картки, в залежності від того яку роль вони грають. На картках вказана додаткова інформація, активна лексика та граматичні структури, які учні повинні вживати під час гри. Картки: *Учень 1.* Ви звертаєтесь до туристичного агентства, щоб обрати куди поїхати у відпустку. Оберіть один із видів запропонованого відпочинку, підготуйте 4-6 запитань щодо нього. *Учень 2.* Ви туристичний агент, дайте відповідь на запитання туриста та запропонуйте альтернативу. У кінці гри, учні другої групи повинні підготувати звіт перед класом про свій вибір [2, с. 20].

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що рольова гра – це потужний навчальний прийом, який підвищує якість навчання, позитивно впливає на учнів та сприяє розвитку репродуктивної лексичної навички.

Література

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
2. Anderson J. (2006) Role play for today. – DELTA PUBLISHING, 2006. – 87 p.
3. Introductory Guide to the Common European Framework of Reference (CEFR) for English Language Teachers. – Cambridge University Press, 2013. – 11 p.

THE IMPORTANCE OF TEACHING STUDENTS COMMUNICATE AUTHENTICALLY

These days, communication is a sufficient part of daily life. Having great communication skills means to speak clearly, listen well and ask appropriate questions. For students within the 21st century, it is a matter of vital importance to have an ability to express their own ideas correctly.

According to this, schools should teach students not only grammar and reading in English lessons, but also improve their speaking skills [3]. The main problem with teaching speaking is that it is usually taught in such a way that students know how to speak, but cannot communicate. Scott Thornbury adds that having an ability to speak and knowing the language are not equal [4].

In Longman dictionary of language teaching and applied linguistics, communication is described as exchanging information between at least two people [2, c. 118]. Under this definition, providing authentic communication in the language learning process plays considerable role. The reason is, when you communicate authentically you can be sure that your conversationalist pays attention to your feelings and needs. Furthermore, you still listen to percept your conversationalist's feelings and needs.

Majority of the books for teaching English as a foreign language contain assignments aimed at developing speaking skills. For instance, in students' books such as «Wider World 2» or «Enterprise 3», which are used in Ukrainian schools, speaking tasks mainly suggest planned conversations which frequently involve low interaction between students. Moreover, they do not usually sound like a real-life conversation. A natural conversation beyond the classroom is spontaneous [1, c. 97].

All things considered, the ability to communicate authentically is in demand in our modern world. Therefore, natural conversation should be included in classroom language learning. Since classroom speaking will be most effective to improve students' skills in authentic communication, which is crucial in creating effective and efficient relationships.

Література

1. Jack C. Richards and Richard Schmidt, Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics – Fourth edition. – Pearson Education Limited, 2010 – 97с
2. Lewis M., and Hill J. Practical Techniques for Language Teaching. Thomson-Heinle, 1992 – 118с.
3. Ministry of education and science of Ukraine. Country report Ukraine, 2010 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://rm.coe.int/09000016807b3b4b>
4. Thornbury, S. How to teach speaking. Harlow: Longman, 2005
5. Virginia Evans, Jenny Dooley Enterprise 3 – Express Publishing, 2009
6. Wider World 2 – Pearson ELT(Longman), 2017

ПОЛІКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Лугова А. О.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. *Стеченко Т. О.*

РОЛЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Компетентнісний підхід до організації навчального процесу слід розглядати як перспективний напрямок відновлення освіти, підготовку спеціалістів, що відповідають сучасним вимогам. Реформування системи вищої освіти з метою її інтеграції у загальноєвропейський освітній простір, соціально-економічні чинники, конкурентоспроможність на ринку праці, зростання вимог до сучасного випускника закладу вищої освіти зумовлюють упровадження компетентнісного підходу. Своє відображення він знайшов у таких державних документах: Закон України «Про вищу освіту» [3], «Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті» [5] тощо. Проаналізувавши ці документи, робимо висновок, що суспільству потрібні освічені, компетентні, високоморальні люди, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення, здатні до співпраці, що відрізняються активністю, розвиненим почуттям відповідальності; фахівці, що потребують постійного поповнення та оновлення знань, удосконалення вмінь та навичок, закріплення і перетворення їх у компетенції.

О. Овчарук тлумачить поняття «компетентнісний підхід» як «спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток базових і предметних компетентностей особистості» [6, с. 73]. Результатом цього процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості [6, с. 73].

За О. Лебедевим, компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів [4].

А. Вербицький та О. Ларіонова визначають компетентнісний підхід як підхід до побудови виховної системи, що характеризується, по-перше, відображенням очікуваних результатів, по-друге, побудовою програми як сукупності регламентуючої документації з визначенням мети, очікуваних результатів, змісту та шляхів реалізації поставлених цілей [1].

Проаналізувавши визначення поняття компетентнісного підходу, за основу беремо визначення О. Дубасенюк, яка стверджує, що «компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і

загальної культури (рівень освіченості, достатній для самоосвіти і самостійного вирішення пізнавальних проблем), досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійної діяльності» [2, с. 11]. А отже, компетентнісний підхід передбачає не засвоєння окремих один від одного знань і умінь, а оволодіння ними в комплексі. Лише використавши усі ці знання і уміння, майбутній учитель зможе здобути інформаційні ресурси самостійно для застосування їх у педагогічній діяльності.

Робимо висновок, що формування дослідницької компетентності майбутніх учителів іноземних мов потребує реалізації компетентнісного підходу. Компетентнісний підхід акцентує увагу на організації освітнього процесу, у значній мірі орієнтованого на процес навчання, активного і самостійного оволодіння теоретичними і прикладними знаннями; здатності фахівця діяти в різних педагогічних, дидактичних, комунікативних ситуаціях, адекватно використовуючи отримані професійні знання і вміння.

Література

1. Вербицкий А. А. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионова. – М. : Логос, 2009. – 336 с.
2. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. – 412 с.
3. Закон України «Про вищу освіту»: наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. Кременя. – Київ : СДМ-Студіо, 2002. – 323 с.
4. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании / О. Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – № 5. – С. 3–12.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2002. – № 26, 24 квіт. – 1 трав. – С. 2–4.
6. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К., 2004. – 112 с.

Субботенко І. Ю.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Мамчич О. Б.

КОМУНІКАТИВНІ МОЖЛИВОСТІ МИСТЕЦТВА ЯК ШЛЯХ ДО ЗБАГАЧЕННЯ ХУДОЖНЬО-ЧУТТЄВОГО СПРИЙНЯТТЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Залишаються відкритими, актуальними та малодослідженими питання поширення української культури через мистецтво, збагачення **художньо-чуттєвого сприйняття**, розуміння комунікативних можливостей мистецтва, серед молоді генерації майбутніх педагогів і досвідчених науковців. Любов до України, її самобутньої та неповторної культури, архітектури, образотворчого та графічного мистецтва, повинна виховуватися з малечку. Щоб учні цінували красу рідного міста, пишались неповторністю його краєвидів. Викладач як своєрідний «генератор» та поширювач творчої думки своїм життям, творчістю, світоглядними орієнтирами, системою цінностей має збагачувати внутрішній світ своїх вихованців. Це можна робити через мистецтво, яке має надзвичайно потужний потенціал естетичного виховання, що розширює пізнавальні можливості учнів, спонукаючи їх до творчої активності. Надзвичайного загострення наразі набуває питання

своєрідного відчуття дійсності та адекватного його відображення у творчості митців. Варто підкреслити, що твір мистецтва – це не просто зображення на площині, твір мистецтва – це своєрідний комунікативний зв'язок між поколіннями, «генератор» **творчих ідей, поширювач естетичних орієнтирів певної історичної диспенсації.**

Чуттєвий та естетичний досвід мислення передається особливо яскраво через графічні роботи. Малюнок олівцем – це базис творчої підготовки майбутнього педагога, своєрідний відображувач творчих ідей, та життєвих орієнтирів. На рівні підсвідомості у дитини залишаються певні образи, які в подальшому впливають на її почуттєву та мовленнєву сфери, отже, на її інтелектуальні можливості. Позитивно або негативно діють на її мислення, та спосіб взаємодії з іншими людьми. Малюнок надзвичайно багато може розповісти про особистість людини її переживання, світосприйняття. Те що дитина не може нам сказати вона передає мовою графічних образів.. Тому вироблення в учнів своєрідного відчуття графічної мови малюнку розширює їхній світогляд, збагачує так би мовити **художній комунікативний досвід.**

Заняття мистецтвом розширює художньо-креативну практику освітньо-виховної діяльності, збагачує культурно-естетичний досвід дитини, розкриває можливості художньо-чуттєвого досвіду застосовуємо саме таке поняття в нашій статті бо вважаємо за доцільне, що набуття художнього досвіду в процесі творчої реальності не може здійснюватися без чуттєвого осягнення та осмислення навколишньої дійсності. Як зазначає на сторінках своїх наукових студій Світлана Черепанова «культурно-естетичний розвиток людства мистецтво освоює в художньо-образній формі. Відповідно пов'язаний з мистецтвом чуттєво-емоційний рівень самопізнання характеризує людину зі сторони її особистісного художнього досвіду» [1, с. 238]. Твір мистецтва має свій комунікативно-пізнавальний простір та виступає своєрідним мовчазним співрозмовником з глядачем. На думку С. Черепанової «мистецтво може бути описано як деяка вторинна мова, а твір мистецтва – як текст цією мовою...» [1, с. 238].

Література

1. Черепанова С. Художній потенціал філософії освіти: знаково-символічна специфіка мистецтва. Філософія освіти. 2012. № 1–2 (11)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ЇХ ВИКЛАДАННЯ

Батицький В. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. *Хомич Т. Л.*

«УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ СЛОВНИК» 1926 р. АНДРІЯ НІКОВСЬКОГО

«Українсько-російський словник» Андрія Ніковського – важлива лексикографічна праця «золотого десятиліття» українського національно-культурного відродження, яка відтворює творчі пошуки мовознавців 20-х років ХХ ст., передає дух доби титанів. Тісне переплетення політичної, просвітницької, організаційної, наукової, публіцистичної, перекладацької діяльності, засвідчене творчою біографією Андрія Ніковського, не було прикметним лише для цієї особистості, а характеризувало українську інтелігенцію доби формування й утвердження Української Держави. «Українсько-російський словник» Андрія Ніковського – це пошукова своїми настановами лексикографічна праця. Цю працю І.І. Огієнко визнав за «найцінніший словник, що має в нас епохове значення» [2, с. 75], а Ю.В. Шевельов уважав її «одним з монументальних пам'ятників українського культурного відродження 20-х років» [3, с. 32].

Як зазначає Андрій Ніковський, «для цього Словника основним джерелом був словник Б. Грінченка, але характер його інший, власне не тлумачний, а паралельний» [1, с. 4]. Обсяг словника такого типу («54 аркуші друку») зумовив і добір реєстру – «селекцію, вибір, щоб словник у цих фізичних межах міг уважатися за повний»; «наш реєстр, чи сказати б лівий бік нашої шпальти, укладався методом добору, при чому, ідучи за реєстром Грінченкового словника, укладач керувався прикметою негативною, себ-то стежив за тим, що не ввійде до цього Словника [1, с. 6]. До реєстру не було вміщено, за деякими винятками, архаїзмами: застаріла лексика потрапляла до корпусу словника, якщо слово можна було використати в термінології або ж лексема зберігала тісні словотвірні зв'язки з іншими словами активного вживання. Поза словником залишалися діалектизми (провінціалізми), якщо вони не засвідчували сталих словотвірних зв'язків з іншими лексемами. Цікавими й образно вираженими були погляди А. Ніковського на запозичення: «Дуже сильно доводиться обмежувати доплив слів чужих, з – європейських мов узятих: їх могло би бути без кінця-краю в словникові, але їх треба пильнувати в кожній мові й дуже оглядатися, щоб вони не засмітили питомого зілля [1, с. 7–8].

Як і в «Словникові української мови» за редакцією С. Єфремова й А. Ніковського, так і в «Українсько-російському словнику» А. Ніковського помітне розширення порівняно зі «Словником» за ред. Б. Грінченка реєстрової частини словами, «що вживаються тепер або можуть уживатися в теперішній літературній мові, у мові наших установ, по канцеляріях, в ділянках технічних, продукційних і культурних» [1, с. 8], наприклад, до реєстру словника на літеру *А* додано майже половину нових реєстрових слів (145 вокабул):

абстрагування, аванс, авкціон, атом, афоризм тощо. Усього до реєстру нового лексикону додано близько 10 тисяч слів.

Окрім «Словника» за ред. Б. Грінченка, взятого за основу в укладанні реєстру, широко залучили записи, здійснені А. Кримським на Звенигородщині, – близько 5 тисяч слів. Джерелами поповнення реєстру стали художні твори Івана Франка, Леся Мартовича, Марка Черемшини, Богдана Лепкого, Ореста Левицького, Степана Васильченка, а також матеріали газети «Пролетарська Правда», у якій мовним редактором був відомий мовознавець, фахівець у галузі стилістики й культури української мови Микола Гладкий; використано також різноманітні збірки етнографічних матеріалів з Катеринославщини, Кам'янецьчини, Чернігівщини, Поділля, Київщини тощо. Шанобливе ставлення до лексикону української мови, увага до функціонування кожного слова забезпечило не лише відтворення номінативного багатства мови, а й дозволило образити в ньому живомовні процеси початку ХХ століття. Формуючи вихідні принципи побудови словника, А. Ніковський чітко визначає жанр праці: це перекладний лексикон, призначений насамперед для віднайдення лексичних паралелей, а не тлумачення реєстрових слів. Характеризуючи лексикографічну традицію побудови українсько-російських словників, Андрій Ніковський зазначив: «Ця традиція тлумачення потяглася аж по наш час, і нема власне ніякої принципіальної різниці між словниками, наприклад, Левченка і Піскунова, хоч один – російсько-український, а другий українсько-російський. Так само в тому самому ряді стоїть і наш найбільший та найкращий словник Бориса Грінченка, зовсім справедливо й вірно титулований як «Словарь української мови» (Словарь украинского языка), хоч формально він – словник українсько-російський. Справа в тому, що наші лексикографи мали на увазі здебільшого збирання лексичного набутку української мови й користувалися мовою російською для пояснення значіння слова, тлумачення його.<...> Отже до цього часу українсько-російські словники були власне українськими тлумачними, користуючись російською мовою, відомою й поширеною на Україні, як допоміжною в поясненні значіння слова» [1, с. 3-4].

Словник А. Ніковського став джерелом надійної інформації про нормалізацію української мови своєї епохи, про розвиток мови науки, лексичні новотвори, що виразно свідчать про динамізм української мови, її зміни й утвердження в нових сферах уживання. За широтою й багатством представленого матеріалу «Українсько-російський словник» А. Ніковського став помітним кроком у розвитку українського словникарства, випередивши багато із тогочасних лексикографічних праць.

Література

1. Ніковський А. Українсько-російський словник. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. – 864 с. – Репринт з видання 1926 р. (Серія «Словникова спадщина України»).
2. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 2001. – 440 с., іл. (Видавничий проект Фондації імені митрополита Іларіона (Огієнка) «Запізніле вороття»).
3. Шевельов Ю. Портрети українських мовознавців. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2002. – 132 с.

МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ

Термінологія є досить молодою наукою, яка офіційно почала своє існування лише наприкінці XIX – початку XX ст. Вважають, що вперше слово «термін» з'явилося 1876 року в Німеччині.

Медична лексика є однією з найдавніших. Вона формувалася на власній мовній основі, засвоюючи все те, що виробила світова цивілізація. Узагалі, на початкових етапах зародження й формування медицини інстинктивні дії з самодопомоги поступово набирали форми усвідомленої допомоги.

Сучасна медична галузь достатньо забезпечена українськомовними підручниками, посібниками, словниками з різних розділів медицини. Доказом достатності наукової термінології є те, що на сучасному етапі укладено та видано значну кількість медичних словників і довідників, зокрема: «Російсько-український словник наукової термінології: Біологія. Хімія. Медицина / НАН України; Комітет наукової термінології; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Вассер С. П., Дудка І. О., Єрмоленко В. І., Зерова М. Д., Єльченко А. Я. Ред. О. Д. Бельгард. – К.: Наук. думка, 1996; «Орфографічний словник українських медичних термінів» (Львів, 1993 рік; Л. Петрух, І. Головка, О. Томашевська;), Медичний російсько-український словник. Відтворення видання 1928 року» (Кісільов В.Ф; Київ: Ін-т енцикл. дослідж. НАН України 2008 р.), «Англо-український словник медичних термінів» (за редакцією В. Запорожана; Одеса, Чорномор'я, 1996 р.), «Російсько-український медичний словник» (О. Мусій, С. Нечай, О. Соколюк, С. Гаврилюк; Умань, Просвіта; 1992 р.), «Судово-медичний російсько-український словник-довідник», (О. Герасименко; Київ, 1997р.) та багато інших.

Утиснення та заборони української мови в цілому, звичайно, не сприяли розвитку як мови, так і термінології, що гальмувало українську науку та освіту, оскільки було неможливо повноцінно розробляти термінологічну лексику, створювати відповідні словники, підручники, здійснювати фахову підготовку спеціалістів українською мовою

Простежуючи історію становлення української мови, бачимо безліч чинників, що впливали на формування мовного світогляду. Заборони, утиски, цензура – це все дало поштовх до значних термінологічних запозичень.

Досягнення українськомовної термінології, які набули розквіту на початку XX ст., сьогодні мало враховано. Зі здобуттям Незалежності Україна почала шлях на українізацію національної термінології. Наразі триває процес відновлення медичної національної лексики у фаховому спілкуванні.

Звичайно, медицина поступово розвивається, і все більше і більше термінів чуємо в нашому повсякденному мовленні. У розмовному стилі медична термінологія часто зазнає певних трансформацій, наприклад: гіпертензія – високий тиск; гіпотензія – низький тиск; гірудотерапія – лікування п'явками; епідемічний паротит – свинка; контагіозність – заразність; кріотерапія – лікування холодом; лігатура – нитка; мідріаз – розширенні зіниці; міоз – звуженні зіниці; некроз – змертвіння клітин; смерть клітин; ністагм – сіпання ока; озноб – знобить, морозить; оперізувальний герпес – вітрянка; ортопноє – вимушене положення тіла; папула – прищ; плегія – параліч, нездатність; поліноз – алергія на пилок; проліферація – ділення клітин; птіалізм – слюновиділення; птоз – опущення повіки; пустула – гнояк; тахіпноє – прискорене дихання; фобія – страх; хворі на серце – сердечники; ціаноз – синюшність; тощо.

Аналіз досліджуваного матеріалу дає підстави стверджувати, що з історичного погляду на українську медичну термінологію мають вплив держави – сусіди, звідси і «русизми», також більшість відповідників термінам народ створив, мотивуючись ознаками протікання хвороби чи відповідними ознаками. Медичні терміни, хоча і використовувані в загальному вжитку, усе ж таки мають складну будову, бо запозиченні в основі своїй з грецької і латинської мов, тому в побутовому стилі констатує заміну термінів розмовними відповідниками.

Література

1. Герасименко О. Наукова мова дисертацій медичної галузі / Олександр Герасименко // Проблеми української термінології: міжнар. наук. конф., 4–6 жовт. 2018р.: зб. наук. пр. – Львів, 2018. – Режим доступу: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Zbirnyk_2018/TK_Zbirnyk_2018_4_herasyenko.htm
2. Термінологічний вісник Збірник наукових праць / Відп. ред. В. Л. Іващенко. – К.: Інститут української мови НАНУ, 2013. – Вип. 2(2). – 207 с. – Режим доступу http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/new_books/Documents/terminologichnyj-visnyk-2013-2.pdf

Кашук А. Ю.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Сазонова О. В.

ВІДОБРАЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ У РОМАНІ «ПОЗИЧЕНИЙ ЧОЛОВІК» ЄВГЕНА ГУЦАЛА

Вступ. Серед плеяди відомих українських письменників-шістдесятників, творчий доробок яких є актуальним і донині, чільне місце займає Євген Гуцало. Активний період його письменства припав на час тотального контролю та політичних репресій з боку тогочасної панівної влади, коли постійні утиски, переслідування та ідеологічна цензура ставали на заваді до вільного творчого вияву. Та, попри всі перешкоди, Євгену Пилиповичу Гуцалу вдалося зберегти власну незалежність та естетичну самобутність. Основна **мета роботи** – спробувати дослідити гендерні та національні стереотипи у романі «Позичений чоловік» Євгена Гуцала, а також увиразнити актуальність твору для сьогодення. Статті, аналізи, відгуки Наталії Мрищук, Ольги Підлісецької, Наталії Полохової частково розкривають нам значення творчого доробку літератора, але означені проблеми щодо наукового вивчення доробку прозаїка поки що залишаються недостатньо дослідженими.

Основна частина. Одним із кращих творів майстра слова є роман «Позичений чоловік», уперше надрукований 1981 року видавництвом «Дніпро». Це перший твір із трилогії, до якої увійшли романи «Приватне життя феномена» та «Парад планет». Великоформатний текст поєднує в собі анекдот, небилицю та містифікацію і розгортає комічні ситуації з сільського життя. Використавши відомий фольклорний мотив, а саме жартівливу пісню «Ой там на товчку, на базарі // жінки чоловіків продавали» [3], автор змальовує історію про те, як жінка позичила іншій жінці на півроку свого чоловіка в обмін на телицю, яка потім «затямарила» розум позиченого чоловіка. Персонаж роману – працівник колгоспу «Барвінок» у селі Яблунівка, «старший куди пошлють» – Хома Прищепа [2, с. 133]. Грибок-Маслючок, як називає себе сам чоловік, «водночас є і головним героєм книги, і її «автором»» [4, с. 51]. Хома Хомович непримітний трудівник, який зазнав собі слави на селі за свою щоденну кропітку працю. Чоловік має балакучу

дружину Матроху, яка не уявляє сенс свого життя без позичок. З розкриттям цих двох образів у творі, читач стикається з розвінченням перших гендерних стереотипів у романі. «Гендерні стереотипи – це сформовані культурою та розповсюджені в ній узагальнені переконання про те, якими є і як поведуться особи різних гендерів», зазначає дослідниця Людмила Андрушко [1, с. 399]. В українському суспільстві з давніх-давен існує так званий образ батька-сім'янина та матері-берегині. Сім'я Прищеп у романі змальовується бездітною, що одразу нищить стереотип української родини. Щоб мати собі хоч якусь втіху на старості років, подружжя вирішує скористатись пропозицією сусідки Одарки Дармограїхи і за піврічну працю Хоми отримати в обмін теличку, яка стане їхньою відрадою. Також, серед гендерних стереотипів ми виявили такі: поділ на чоловічу та жіночу роботу, жінка завжди сама у всьому винна, батько голова сім'ї, жіноцтво повинно бути слабким та не мати власних інтересів, окрім господарства. Але події, що розгортаються далі, демонструють нам спростування вже національних стереотипів, тобто певних уявлень про менталітет і моделі поведінки окремого етносу. За часи існування України, її народ завжди славився вірністю в коханні, братерством та єдністю. Євген Гуцало показує нам яблунівських селян зовсім іншими. Вірність у коханні чоловіка замінює така очікувана теличка з добрими очима, братерство закінчується там, де з'являється нова жінка в колгоспі, а єдність села припиняє діяти при перших заздрощах своєму такому близькому ще вчора сусідові. Ще серед національних стереотипів розкрили такі: моя хата скраю, у сусідів і трава зеленіша, що не з'їм, то понадкушую.

Висновок. Спостерігаючи за подальшими подіями в романі, робимо висновок, що цей перелік можна продовжувати безкінечно, адже гендерні та національні стереотипи мають вагомий вплив на масову свідомість. Письменникові, переконані, вдалося у романі «Позичений чоловік» розвінчати усталене стереотипне мислення, спровоковане радянською ідеологією та умотивоване довгими роками підневільної нації. Крім того, Євген Гуцало запропонував версію людських взаємин, позбавлених лакованості та очікуваних перипетій, не заангажованих посадовими інструкціями чи, так званою, народною мораллю.

Література

1. Андрушко Л. М. Гендерні стереотипи в українській рекламі. [Текст]: Вісник Львівської національної академії мистецтв. Вип. 23. – 6 с.
2. Гуцало Є. І все-таки до Бога знімається рука... [Текст]: вибрані твори / Є. Гуцало. – К.: Логос, 2016. – 580 с.
3. Гуцало Є. Харьківский національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5534953/page:7/>
4. Семенюк О. Д. Лукава слава Хоми Прищепи / О.Д. Семенюк // Культура слова. – К., 1992. – Вип. 42. – С. 49–54.

Науковий керівник – канд філол. наук, доц. Сазонова О. В.

ХРОНОТОП У РОМАНІ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «МАРУСЯ»

Особлива духовна атмосфера і надзвичайний інтерес до людської особистості сформували на початку ХХІ століття певне духовно-моральнісне явище, яке помітно впливало і продовжує впливати на різні сфери національного буття. Сучасна українська література породжує письменників, які намагаються показати у творах маловідомі сторінки історії. Василь Шкляр відновлює ці події і заповнює лакуни історії українського народу. Його твори «Чорний ворон. Залишенець», «Маруся», «Троща», «Чорне сонце» та інші містять історичні події різних часів, які вказують на те, що історія безперервна і спадкова.

Письменницька творчість В. Шкляра стала предметом розмаїтих досліджень. М. Карасьова, Н. Крижановська, Г. Кривопишина, А. Новиков, К. Поліщук, Л. Старовойт звернули увагу на поняття «свій-чужий», увиразнили інтертекстуальність у прозі романиста, окреслили художнє моделювання. Проте часово-просторові параметри відображення українського національно-визвольного руху залишаються поки що мало дослідженими.

Актуальним є вивчення часово-просторової взаємодії як гармонійного художнього світу твору «Маруся» В. Шкляра. Вивчаючи часово-просторову організацію, з'ясуємо, як вона впливає на формування жанрової специфіки та образної структури роману, досліджуємо ідеостиль митця. Крім того, актуалізація філософських потрактувань та літературознавчих тлумачень поняття «історичний хронотоп» сприятиме осмисленню ціннісної значущості системи хронотопу В. Шкляра.

У центрі твору – історичні події: протистояння Української Галицької армії і московсько-більшовицьких окупантів. Хронотоп «Марусі» – це історія в історії, адже автор, відтворюючи події, розмежовує часові проміжки, ділить їх на частини твору. «Квітень 1937-го», «Вересень 1964-го», «Грудень 1988-го», «1919-й» – заголовки, з яких робимо висновок, що В. Шкляр об'єднує різні покоління і демонструє спадковість, яка зустрічається вже на перших сторінках: «Ідучи за бабусиною труною, Ліза вже знала, що в Горбулеві ховають дружину отамана Соколовського» [1, с. 1].

У творі спостерігаємо, що простір життя змодельовано як простір війни і зради. Циклічний мотив зради (зраджені брати Соколовські і їх смерть) постає важливим елементом часопростору твору. Автор змінює локації, показуючи Київ, який постає двополюсним; стратегічні міста й залізничні вузли – Проскурів, Радомишль, Жмеринку, Вінницю, Бердичів, Одесу; відходить за десять верст від Житомира в село Вереси (збори біля Покровської церкви), де знаходиться курінь повстанців; згадує Збруч – річку на заході України, ліву притоку Дністра; Горбулів як Батьківщину Марусі і його частини: Лапаївка, Галдунівка.

Отже, «Маруся» Шкляра – це історичний роман, який розкриває проблеми війни, зради, кохання. Авторський стиль написання, унікальні історії повстанців, використання часово-просторової організації сприяє цілісному сприйняттю твору. Для підсилення сприйняття простору Василь Шкляр вводить діалектизми (апашник, ковмачка, степка, твинчик, куступеляни, джур, ненашко, нендзя та ін.), жаргонізми (лапайдух), історизми (спіжарня, кольт), архаїзми (лічниця, копа), які допомагають відчутти просторову концепцію автора.

Література

1. Шкляр В. Маруся: роман / Василь Шкляр. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 320 с.

НАРОДНА ОБРЯДОВІСТЬ ТА СЛОВЕСНІСТЬ У РОМАНІ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА»

Вступ. Увага до нашого минулого, збереженого в численних звичаях та традиціях, є ознакою національного літературознавства. Тому доречно звернутися до потрактування твору Володимира Лиса, пересипаного безліччю фольклорних перлин, що надають оповіді поліської чарівності, свідчать про неперервність передачі етногенетичної інформації. Тематично-проблемний, жанрово-стильовий і образний аналіз прози Володимира Лиса здійснено у дослідженнях Є. Барана, В. Вербича, Л. Голоти, М. Жулинського, О. Забужко, О. Клименка, С. Козака, Л. Максименко, Я. Поліщука, К. Родика. Проте більшість дослідників досить побіжно характеризують фольклорну основу творів письменника, не заглиблюючись у народну природу текстів.

Основна мета роботи – дослідити особливості народного світогляду, звичаїв та обрядів волинського Полісся, що становлять широкий пласт народної обрядовості та словесності у романі Володимира Лиса «Століття Якова».

Основна частина. Володимир Савович Лис народився 26 жовтня 1950 р. в хуторі поблизу села Згорани Любомльського району Волинської області. Володимир Лис – український журналіст, драматург, письменник. Роман волинянина Володимира Лиса «Століття Якова» – не лише один з найвизначніших здобутків української літератури, але й явище світового масштабу – вважає письменниця О. Забужко. У передньому слові до книги, що побачила світ у видавництві «Клуб сімейного дозвілля», Оксана Забужко зазначає: «Що ж, тепер, після «Століття Якова», склад «першого ешелону» сучасної української літератури доведеться переглянути – адже твори такого епічного масштабу й густини нечасто пишуться не тільки в Україні...» [2, с. 6].

Твір Володимира Лиса «Століття Якова» – це розповідь, чи то радше спогади й роздуми про життя Якова Меха, звичайного селянина з Полісся, впереміш з подіями його теперішнього, сотого року життя. У цій мозаїці зображено і дитинство Якова, і його перше кохання, і служба «жолнєжем» у війську Польському та знайомство з панянкою Зосею, яка згодом стала його дружиною, звичне життя в селі з щоденними турботами, яке перервала війна...

Наскрізною є тема переступу і спокути, яка у Володимира Лиса передбачає невідворотну кару за злочин. Власне, у першій частині роману «Приблуда. Весілля» розповідь про життя Якова розпочато із історії першого кохання героя із дівчиною Уляною, яка не знайшла у собі сили відстояти своє право на щастя з Яковом, бо у її родині «... ніхто ніколи не йшов проти батька чи матері. Ніхто...» [3, с. 29].

Герої роману порушують встановлені народними традиціями закони, а саме вступають у дошлюбні стосунки, що за християнськими морально-етичними канонами вважалося гріхом. Письменник у тексті показує весільну обрядовість. Так, в описі Улянчиного весілля знаходимо збереження традиційних елементів давнього обряду, якому передував традиційний обряд сватання. Зображуючи весільне дійство, Володимир Лис вказує на основні його етапи (передвесільний, власне весільний та післявесільний), називає учасників цього драматичного дійства («молодий», «молода», «свати», «дружки», «батьки» та ін.). Не оминув увагою автор роману й обряд «комори» – першої шлюбної ночі подружжя Уляни і Тимоша, спрямованого на демонстрування доказів цнотливості нареченої.

Герої роману Володимира Лиса намагаються досягнути поняття гріха, збагнути, за що караються безвинні. Несправедливі страждання у творі пояснюються не стільки переступом моралі, скільки усталених традицій, звичаїв, певних табу. Так, нещасливим

виявилось і подружнє життя Якова із Зосою, що стало спокутою їхньої провини – смертю невинних дітей: «Те, що в хаті побачив, з пам'яті ніколи не зітреється. Коло порогу стояла й кричала Олька. Посеред хати лежала в калюжі крові Зося, а в другій кімнаті, так само на долівці Зося маленька й Улася. Обоє, видко було, прошиті кулями» [3, с. 193-194]. Тут з позицій релігійного скептицизму прочитуємо біблійну заповідь: «Я – Господь, ... що карає за провину батьків на синах...».

Автор ніби штрихами подає її читачеві, будить уяву і тим самим показує Полісся як унікальний осередок добре збереженої традиційної культури. Такою є фрагментарна згадка Яковом розповіді покійної бабці Параскеви про гадюку: «... гадюка заповзає у пшеницю чи жито, щоб зловити жайворонка. І підповзає близько та починає дивитися на пташку, що співає. Пташка, коли зустрічається з поглядом зміюки, цепеніє і втрачає голос. І вже не може відвернути своїх оченят і злетіти. «Гадюка спершу з'їдає її голос, цієї пташини, потому очі, а вже далі й самого жайворонка», – ось як казала бабця» [3, с. 83]. Як бачимо, на вкоріненість у пам'ять Якова-поліщука такого уявлення про змію свідчить той факт, що культ вужа (змії, гадини) на Поліссі був досить популярним.

Розповідей про вужів на Поліссі ще й тепер можна почути ледве не в кожному селі, зауважує В. Давидюк. У своїй науковій реконструкції культу вужа в хліборобській традиції поліщуків учений виявив певну типологію у низці сюжетів на цю тему і дійшов висновків, що «у культурі вужа на Поліссі маємо вияв культури індоєвропейських племен» [1, с. 92].

Висновок. Отже, твір Володимира Лиса фіксує культові елементи, вірування та уявлення, що разом створюють цілісний образ народу. Письменник досить тонко відтворює народні традиції та звичаї, які збереглися ще з передхристиянських часів, а також показує віру в потойбічний світ і покуту за вчинки у земному житті – один із головних постулатів християнства.

Література

1. Давидюк В. Кроковеє колесо (нариси з історичної семантики українського фольклору) / В. Давидюк. – Київ: «Наукова думка», 2002. – 188 с.
2. Забужко О. Направду добра книжка // Лис В. С. Століття Якова / О. Забужко. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. – С. 5-6.
3. Лис В. Століття Якова / передм. О. Забужко; внутр. оформл. Т. Коровіної / В. Лис. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. – 240 с.

Корж М. С.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Хомич Т. Л.

ЗВІДКИ МИ І НАША МОВА: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІВ МЕНЬСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кожна географічна назва – історія, яка виражена засобами мови. За допомогою слова, універсальної мовної одиниці, можна номінувати будь-які предмети та явища дійсності. Окрім таких загальних назв у мові послуговуємося ще й власними назвами, онімами. Значну увагу українських вчених зосереджено на дослідженні топонімів, що є унікальним джерелом для вивчення мови, етнографії, історії, географії рідного краю. Уласні назви акумулюють і зберігають протягом віків важливу інформацію, а іноді висвітлюють такі процеси і явища, про які не збереглося інших свідчень. На сьогодні ґрунтовно досліджено топоніми лише окремих регіонів України, тому з'ясування етимології топонімів Менського району є досить **актуальним**.

Мена – стародавнє місто, районний центр. Чисельні етнографічні та історико-краєзнавчі розвідки, здійснені вченими, науковцями, етнографами, на жаль, так і не дали остаточної відповіді на запитання: звідки походить його назва? Наявність низки версій лише заплутувала процес об'єктивного висвітлення цієї проблеми. Відомий поліський краєзнавець та діалектолог Ю. С. Виноградський був першим, хто пов'язав назву міста з інтенсивним товарообміном та обміном полоненими, що ймовірно відбувалися у цих краях за часів Київської Русі. Від цього походить і назва колись повноводної (видно по залишках круч) **річки Мена** – судноплавного шляху до Десни й Дніпра. За іншою версією, назва міста Мени та річки Мени походить від назви бога-Місяця, якому поклонялись праукраїнці-язичники [2, с. 92]. Інтерпретуючи назви населених пунктів України, професор Алла Петрівна Коваль здійснила перше філологічне обґрунтування назви міста Мена на підставі взаємозв'язку гідроніму з топонімом [3, с. 155].

Історичні події знайшли своє відображення в топонімічних назвах. Згідно переказів, назва села **Волосківці** походить від волохів, які брали участь у поході військ татарського хана Менглі-Гірея на Чернігівщину наприкінці XVст. Вони осіли на тутешніх землях і дали назву утвореному поселенню Волоховиця. Назва села **Бігач** пов'язана з облогою татар, під час якої седнівці, зробивши підкоп, утекли за Снов і поселилися там, де нині цей населений пункт. Рослинний світ також вплинув на назви населених пунктів. **Березна** – селище міського типу. Назва походить від березових лісів, які росли навколо першого поселення в цій місцевості.

Чи не найбільше ойконімів у районі пов'язують із іменами можливих засновників чи перших поселенців. Це **Степанівка, Данилівка, Лазарівка, Дмитрівка, Климентинівка, Подин, Семенівка, Максаки, Феськівка, Киселівка, Величківка, Куковичі, Остапівка**. Досить цікавими є походження назв **Миколаївка, Сахнівка, Стольне, Макошине**. Перше до 1921 року мало назву Дурні. Топонім походить не від вдачі місцевих жителів, а від генерала Дурново, який першим володів селом. **Сахнівка** належала родині сотника Сахновського. **Стольне** часто ототожнюють із поселенням, що належало княжому столу. За іншою версією, назва походить від прізвищ Столицин і Стольников. Походження топоніма **Макошине** одні дослідники пов'язують із іменем язичницької богині родючості Макоші, інші – з роєм комах [1, с. 315].

Отже, для вивчення історії будь-якого народу, умов його життя, географічного середовища, розвитку й специфіки його мови велике значення має дослідження топонімічних назв. Викладені тлумачення топонімів не є остаточними, майже кожен з них має кілька версій. Тема є перспективною, адже топоніми є важливим джерелом вивчення історії рідного краю.

Література

1. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України: 3700 географічних назв / В. В. Лучик; відп. ред. В. Г. Скляренко. – Київ: ВЦ «Академія», 2014. – 544с.
2. Салтан О. М. Історичний, хронологічний та топонімічний аналіз походження міста Мени / О. М. Салтан // Сіверянський літопис. Всеукраїнський науковий журнал. – 2015. – № 2 (122). – С. 91–128.
3. Коваль А. П. Знайомі незнайомці: походження назв поселень України / А. П. Коваль. – Київ: Либідь, 2001. – 300 с.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Сазонова О. В.

ОБРАЗ ЗЕМЛІ У ТВОРІ М. КОЦЮБІНСЬКОГО «FATA MORGANA»

Вступ. Феномен землі супроводжує та цікавить людину, відколи вона на ній з'явилася. У всі віки земля для селянина значила дуже багато. Вона годувала родину цілий рік, милувала красою врожаю, спонукала до праці. Період кінця XIX – першої третини XX століття в українській літературі ознаменувався розквітом «прози про землю». Михайло Коцюбинський також неодноразово звертався до опрацювання цієї теми. Проблема людина і земля – вічна.

Основна **мета роботи** – простежити, як образ, символ землі продукує концептуальний зміст національної етнокультурної свідомості у творі «Fata Morgana» М. Коцюбинського.

Основна частина. У героїв М. Коцюбинського земля зображена як мірило цінностей. Це постає через образи безземельних селян Маланки Волик та Хоми Гудзя. На прикладі життя Маланки Волик автор відобразив долю і мрії мільйонів безземельних і малоземельних селян-українців. Зі спогадів дізнаємося про сирітське дитинство, про сумну молодість, проведену в тяжких наймах, у постійній важкій селянській роботі. Вона плакає надії на щасливе, вдале заміжжя Гафійки, тому прагне видати свою доньку за парубка із землею. Жінка розуміє, що в неї не буде свого клаптика землі, то сподівається, що зможе посадити зернятко хоча б на доччиному городі. У нотатках про неї Коцюбинський писав, що Маланці «само повітря співало: земля, земля, скоро буде земля. Вона готова була на погром, на підпал, на те, щоб прогнати, викурити панів, аби була земля» [2, с. 12].

У «Fata Morgana» розкрито психологію Маланки Волик, зображено її найзаповітніші мрії – щастя дочки, онуків, шана та трудівницька щаслива доля на ниві. Часто суперечливі почуття боролися в серці Маланки. Але перемагає віра в законне право селян володіти землею. Вона не знала шляхів боротьби, але інтуїтивно відчувала, що прийде щось гарне і змінить все. Маланка втілює такі риси селянина-трудівника, як: любов до землі; почуття краси і поезії хліборобської праці.

Ще одним героєм повісті, у якого душа заглушена в наймах, є Хома Гудзь. Уособлює бунтарський дух пригнобленого народу. Він – втілення селянської ненависті до всього, що звалось паном. У Хоми «не серце, а грудка крові, що скипілась од людської неправди» [1, с. 78]. Це – вольова, рішуча й смілива людина, якій осоружні рабські душі, пасивні люди: «Таку злість у собі почуваю, аж душа пашить, – говорить він Андрію. – Як запече, як запече – так узяв би в руки довбню та й перебив би усіх. Ходив би від хати до хати – та й по голові, та й по голові. Одного за те, що п'є людську кров, а другого – що не боронить» [1, с. 107]. Мета Хоми – знищити все, де людська кривда гніздо собі звилла, щоб залишились тільки гола земля та ясне сонце. Ненависть, його почуття помсти розкриваються в підпалі панського села, у розгромі гуральні і будинку панича Льольо.

Висновок. Отже, ми прослідковуємо схожі образи, у яких на психологічному рівні відклався образ землі, рідної нивки, поля. Герої марять цим. Земля стає чимось вічним для селянина, бо всі вчинки і помисли, дії героїв ґрунтуються не стільки на матеріальних, скільки на психологічних мотивах до дій чи прийнятті рішень.

Література

1. Коцюбинський М. М. Fata Morgana / Михайло Коцюбинський ; [передм. Ю. Б. Кузнецова]. – Харків : Фоліо, 2017. – 504, [2] с. : іл. – (Шкільна бібліотека української та світової літератури).
2. Кузнецов Ю. Б. Слідами феї Моргани : вивчення творчості М. М. Коцюбинського в школі : посібник для вчителя / Ю. Б. Кузнецов, П. І. Орлик. – Київ : Рад. школа, 1990. – 204, [2] с. : іл., портр.

МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЮКІВСЬКОЇ ГОВІРКИ

Діалекти української мови об'єднуються в три діалектні групи, або ж наріччя: північне (поліське), південно-східне та південно-західне [16]. Поліське – це одне з трьох наріч української діалектної мови, поширене в північній частині України [4].

У межах північного наріччя виокремлюють три групи говірок: лівобережнополіські, або східнополіські, що поширені на території лівого берега Дніпра, частково Київська і повністю Чернігівська області, північно-західні райони Сумської області й прилеглі території вищевказаних областей Росії; правобережнополіські, або середньополіські – межиріччя Дніпра й Горині; волинсько-поліські, або західнополіські – на захід від басейну р. Горинь до басейну р. Західний Буг; надбузько-поліський [3].

Говірка – найменша одиниця територіальної диференціації мови, що є засобом спілкування мешканців одного чи кількох населених пунктів, однотипних з мовного погляду [2]. Пропонована розвідка характеризує корюківську говірку, яка належить до східнополіського говору. **Корюківка** (кол. Коруківка) – місто, районний центр Чернігівської області, що розташоване у верхів'ї річки Бреч.

Об'єктом пропоновано дослідження є морфологічні особливості, які характерні для корюківської діалектної мікросистеми.

Іменник

1) Паралелізм іменних форм в орудному відмінку: [*п'есн'а називаєтца ведмедик з л'ал'кої*] (*л'ал'кої – л'ал'коју*);

2) У родовому відмінку однини іменники II відміни чоловічого роду мають закінчення –а замість –у: [*патом я паяіхаў да стад'іона*].

Прикметник

Для корюківської говірки характерним є усічення форм прикметників жіночого та середнього родів [*нач'інила дамаши́н'у калбасу*] та членних нестягнених форм жіночого роду [*це самаја палезнаја вада дл'а заварк'і ч'аја*].

Дієслово

1) Використовують інфінітивний суфікс -т' при дієслівній основі на голосний: [*ја л'убл'у урок'і / ну хад'іт' ў шкóлу*];

2) Відповідно до суфікса –ува в словах подовженої дії вживають –л: [*ну а тепер здароўја нема / дак купл'ају гатовиї*];

3) Звукосполучення -ться [ц':а] реалізується як: [*ну хл'іб печ'етце // ставитца апара / два с палачиноју гадини стаяіт' / бродит'*], [*я паяіхаў веласипедам падивице*];

4) Дієслівні форми 1 особи однини із [дж]-основи функціонують здебільшого паралельно до форм на [ж]-основи: [*там ми'н'ут пе"тн'адци'ет' ч'і дв'адци'ет' // тад'і саж'ају ў ніч жіх*].

Числівник

1) Числівники *п'ять, вісім, дев'ять, десять* у говірці вживають як: *п'ят', вос'ем девет', десит'*;

2) Числівники *одинадцять, дванадцять, п'ятнадцять, шістнадцять* уживають як: *ад'інацит', пе"тн'адцет', шеснацетого*;

3) Числівники *двадцять, тридцять, шістдесят* уживають як: *дв'адци'ет', тридцет', шеїс'атого*;

4) Числівник *сорок* уживаєть як: [*сорак п'ат' минут випекаєтса*].

Займенник

Жителі Корюківки займенники 3-ї особи однини в непрямих відмінках промовляють без початкового [н]: [*ї жа у жії питају*], [*ми ч'асто прив'азували на таку іграшкову матузку і хадили з јеју гул'ат'*].

Службові частини мови

Для корюківської говірки характерне вживання сполучників *да, дак* у єднальній і протиставній функціях: [*ї дома здороўје як було / дак дома пекла*].

Характерне використання прийменника *да* замість прийменника *до*. Наприклад, [*п'атом я п'аїхав да стад'іона*].

Прийменник *під* корюківчани вимовляють як *пуд*. Наприклад, [*ми іг'ралис' там / просто разгавар'ували / в іг'ри г'рали / сид'іли пуд деревами на лавоч'ках*].

Замість підрядного сполучника *коли* жителі Корюківки використовують сполучники *када, калі, кагда*: [*їа харашістка// кагда ја насл'едній раз хадила на бај'ан / дак зараб'їла ад'їнацит'*], [*б'їла вада / це калі абикнавена вада зак'їнаје*].

Отже, зміни простежених морфологічних особливостей мають архаїчний характер, деякі сформовані унаслідок дії інтерференції. Окреслені властивості є послідовно вживаними в повсякденному спілкуванні жителів Корюківки.

Література

1. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори / І. Г. Матвіяс. – К.: Наукова думка, 1990. – 169 с.
2. Прокопчук Л. В. Українська діалектологія : навч. посібник для студентів галузі знань 0203 Гуманітарні науки напряму підготовки 6.020303 Філологія. Українська мова і література / Л. В. Прокопчук. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2013. – 191 с.
3. Семчинський С. В. Загальне мовознавство : Підруч. для студ. філол. ф-тів ун-тів / С. В. Семчинський. – К.: Вища школа, 1988. – 328 с.
4. Сердега Р. Л. Українська діалектологія : навчальний посібник / Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 156 с.

Сіліна Д. І.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Хомич Т. Л.

ТИПИ СЛОВОТВІРНИХ ПАРАДИГМ ВІДПРИКМЕТНИКОВИХ ІНХОАТИВНИХ ДІЄСЛІВ, МОТИВОВАНИХ НЕСТУПЕНЬОВАНИМИ ЯКІСНИМИ ПРИКМЕТНИКАМИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ С. ЖАДАНА «ВОРОШИЛОВОГРАД»)

Відприкметникові (відад'єктивні) дієслова – це дієслова, семантично мотивовані і структурно виділені прикметниками [2, с. 189] Дієслова від прикметникових основ творяться частіше, аніж від іменникових. Це зумовлене семантичною близькістю цих лексико-граматичних груп.

О. М. Пешковський зазначав, що «...і прикметник, і дієслово можуть бути в одному пункті об'єднані один з одним і разом протиставлені іменникові: і *чорний*, і *чорніє* позначали для нас щось несамотійне, щось таке, що відсилає нашу думку на пошуки того, що чорне і що чорніє, іншими словами, на пошуки іменника. Але іменник означає

предметність. Отже, і прикметник, і дієслово означають те, що ми пов'язуємо з предметами. А предметам ми надаємо, звичайно, їхні ознаки. Це і є найзагальнішим значенням обох цих частин мови» [3, с. 75]

Мовознавці виокремлюють здебільшого три структурно-семантичні типи відприкметникових дієслів: інхоативні, есивні, каузативні. Інхоативні дієслова мають значення «набувати / набути ознаки, названої твірним прикметником». Есивні дієслова – «виявляти ознаку названу твірним прикметником», а каузативні дієслова зі словотвірним значенням «наділяти ознакою, названою твірним прикметником».

Структурно-семантичний тип інхоативів сформували відприкметникові дієслова різних лексико-семантичних груп, зокрема зі словотвірними значеннями: 1) «набувати / набути ознаки, яку сприймають органами чуття»; 2) «набувати / набути ознаки, що стосується психічного стану людини»; 3) «набувати / набути ознаки, що стосується фізичного стану людини»; 4) «набувати / набути ознаки, пов'язаної зі зміною матеріального становища людини» [2, с. 141].

Лексико-граматична група інхоативів сформована із чотирьох семантичних підгруп. Розмежовуємо підгрупи залежно від органа, за допомогою якого сприймаємо ознаку, яка виражена дієсловом. Це органи:

– *зору* : біліти, пустіти, темніти, густіти, порожніти тощо, наприклад: Усі вже поглядали в бік автобуса, що **темнів** віддалік... [1, с. 45]; Чорно-червоні клубні кольори **тьмяніли** під щемким жовтневим сонцем... [1, с. 72]; Коли зовсім **стемніло**... [1, с. 89]; Там, звідки вони прийшли, вже **біліло** небо... [1, с. 119];

– *смаку*: гіркнути, киснути, черствіти тощо, наприклад: Ранок **гірчив** і лишав присмак голосів... [1, с. 89];

– *слуху*: гучніти, затихати, тихнути тощо, наприклад: ... а тепер тепло **туркотіли** сонні голуби й ховались вуличні пси [1, с. 164];

– *дотику*: гарячіти, мокріти, сохнути, тепліти тощо, наприклад: «І двох сестер, Тамару й Тамілу, котрі наскрізь **промокли**... [1, с. 136].

Отже, відад'єктивні інхоативні дієслова цих семантичних підгруп переважно утворені морфологічним способом, суфіксацією. Прикметникову ознаку виражають суфікси -і- та -ну-, проте порівняно небагато дієслів утворено за допомогою конфіксів, а їхня словотвірна парадигма переважно нульова.

Література

1. Жадан С. Ворошиловоград: роман / Сергій Жадан. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного дозвілля», 2019. – 320 с.
2. Кушлик О. П. Словотвірна парадигма похідних дієслів в українській мові: [монографія]. – Дрогобич : Коло, 2015. – 384 с.
3. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении / А. М. Пешковский; [Предисл. Ю. Д. Апресян]. – М. : Яз. славян. культуры А. Кошелев, 2001.

ДІЄСЛІВНЕ КЕРУВАННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Твердження про те, що синтаксична сполучуваність виявляє національну специфіку мови, давно вже стало фактом. У зв'язку із цим пильної уваги потребує проблема порушення нормативного керування українських дієслів, значною мірою пов'язана з тривалими тенденціями копіювання чужомовних моделей побудови синтаксичних одиниць. Українськомовне населення, на жаль, нині дезорієнтоване в комунікативному просторі інтерферентного співіснування мов. Пропонований словник – лексикографічне нормативне видання, адресоване кожному, хто небайдужий до культури свого мовлення та прагне правильно говорити й писати українською мовою.

«Словник дієслівного керування» Валентини Фурси та Лариси Колібаби – значуща й очікувана праця з лексикографії останнього десятиліття. Її поява – закономірний результат розвитку нашої мови. Завданням цього словника є виявити та зафіксувати лексикографічно дієслівне керування, морфологічне вираження якого є типовим для сучасної української літературної мови та становить граматичні труднощі. Словник також пропонує формовживання, що є нормативним.

Дієслівне керування – це тип синтаксичного зв'язку, коли дієслово вимагає залежного (або керованого) слова (іменника, субстантивованого прикметника, дієприкметника, займенника) у певній відмінковій або прийменниково-відмінковій формі.

У цій ґрунтовній науковій праці вперше впорядковано нормативні вияви керування найбільш уживаних у сучасній українській літературній мові дієслів.

Сучасна мовна практика засвідчує, що багато мовців стикаються з труднощами вибору правильної форми для іменника, субстантивованого прикметника, дієприкметника або ж займенника у висловах на кшталт: *зрадити мене* чи *зрадити мені*, *вибачте мені* чи *вибачте мене*, *опанувати предмет* чи *опанувати предметом*, *дякую вам* чи *дякую вас*, *наслідувати батьків* чи *наслідувати батькам*, *говорити українською мовою* чи *говорити на українській мові*, *здавати клопоту* чи *здавати клопіт*, *повідомити нам* чи *повідомити нас*, *потребувати допомоги* чи *потребувати допомогу*, *зректися переконань* чи *зректися від переконань*, *вибачити йому* чи *вибачити його*, *хворіти на грип* чи *хворіти грипом*, *оволодіти знаннями* чи *оволодіти знання*, *опанувати професію* чи *опанувати професією*, *одружитися з Наталкою* чи *одружитися на Наталці*. І таких прикладів можна назвати ще безліч.

У цій лексикографічній праці читачі можуть знайти відповіді на такі питання: якого відмінку вимагає дієслово від залежного іменника, яка з відмінкових форм є найбільш уживаною чи вживається в розмовному стилі, які іменники та займенники поєднуються з дієсловами найчастіше тощо.

«Словник...» є першою спробою залучити всіх користувачів до активного вживання типових для сучасної української літературної мови форм залежних від дієслів іменників (субстантивованих прикметників і дієприкметників), які поширені як в літературному, так і в усному мовленні навіть сьогодні.

У пошуках питомих граматичних форм автори спиралися на багато різних джерел – український фольклор, твори видатних митців української літератури та сучасних письменників, наукові, а також тексти публіцистичного стилю інтернетних та друкованих видань.

«Словник...» адресований широкому загалові. Він є практичним порадиником для всіх, хто прагне повернути українській мові етнічне обличчя.

Література

1. Словник дієслівного керування / Лариса Колібаба, Валентина Фурса. – К. : Либідь, 2016. – 656 с.
2. Степаненко М. І., Галаур С. П. Знакова праця в українській лексикографії / Степаненко М. І., Галаур С. П. // Українська мова. – 2017. с № 3. – С. 144–150. – Рец. на сл.: Л. Колібаба, В. Фурса. Словник дієслівного керування – К. : Либідь, 2016. – 656 с.

ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА ЛІНГВОЕСТЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ ПОЛІЛОГУ КУЛЬТУР

Гіріна В. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Науковий керівник – докт. культурології, проф. Колесник О. С.

ВПЛИВ ХАЛЛЮ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Південна Корея демонструє нам можливість швидкого виходу країни з кризи та входження її в ряд світових лідерів. Розглянувши розвиток культури цієї країни, ми можемо винести уроки, корисні для відновлення культури нашої власної держави. Одним з помітних феноменів сучасної корейської культури є так звана «корейська хвиля», або «Халлю». Так позначають активне проникнення корейської культури в інші країни, насамперед в країни Сходу (Китай, Японія, Тайланд, Філіппіни тощо).

Після війни (1950-1953) країна лежала в руїнах, але корейський народ швидко почав відновлення економіки та культури. Одним з проявів цього став справжній художній бум, значною частиною якого була музика. Однак, тогочасній владі не сподобались нові ідейні пошуки, і 1975 року почалися масові репресії, в результаті яких багато музикантів залишилися без роботи. Новий поштовх відродженню корейської культури дала Олімпіада-1988.

Перша країна, на яку вплинула нова корейська культура, став Китай. Саме пекінські журналісти у 1996 році ввели термін «корейська хвиля». Через деякий час Халлю досягла Європи, Північної та Латинської Америки, Північної Африки, Австралії. Одним із чинників швидкого поширення культури став розвиток комунікаційних технологій, а саме – інтернет. Найбільш сильним та динамічним є вплив Халлю на такі галузі культури як музика (К-рор), кінематограф, театр, мода. Економіка країни стрімко піднялась, в тому числі через збільшення кількості туристів, багато з яких є фанатами Халлю.

Хронологічно, перша корейська хвиля проявилася в кінематографії; зокрема через те, що китайське суспільство масово захоплювалося саме кінематографією. Другою хвилею став розвиток К-рор: масово з'являлись талановиті музикальні групи. Американські співаки, які працювали з корейськими артистами, зазначали що ті повністю віддаються своїй роботі. В Україні К-рор став відомим у 2012 році завдяки корейському співаку PSY. Його трек швидко став популярним серед української молоді. Тоді й почалося поширення хвилі в Україні. Стали популярними корейський одяг, косметика (краща у світі за якістю і антиоксидантними властивостями), фільми, музика; значно зріс інтерес до вивчення корейської. Знаковим став 2016 рік. Корейський бойз-бенд BTS вплинув на нашу культуру, випустивши альбом «Wings». Українська молодь стала приєднуватись до фандому гурту,

що має назву А.Р.М.У. і почала захоплюватися не тільки музикою, а й культурою Кореї. У 2019 році хвиля набула піку, коли український канал 1+1 став випускати репортажі про корейський гурт. А.Р.М.У. з усього світу постійно роблять пожертви та благодійні внески у різні фонди від імені гурту, а гурт роблять внески і пожертви від імені фандому. Група має власну філософію, яка нерозривно пов'язує любов до себе і до світу. На 73-й сесії Асамблеї ООН лідер групи РМ Кім Намджуна виступив з промовою: «...я закликаю вас: говоріть! Я хочу запитати кожного з вас: як вас звать? Що захоплює вас? Що змушує ваше серце битися? Розкажіть свою історію, я хочу почути ваш голос, хочу почути ваші переконання» [1].

Вплив Халлю продовжується. Можна відмітити такі його позитивні сторони: зацікавленість молоді вивченням іноземних мов; посилення мотивації для людей у покращенні економічного та культурного стану в Україні за прикладом Кореї; емоційне піднесення та зміна відношення до себе (щоб змінити світ, треба почати із себе). Халлю є прикладом того, як ми можемо жити, якщо захочемо змінитися самі і відродити свою країну.

Література

1. BTS виступили с речью на 73-й сессии Ассамблеи ООН: «Как вас зовут? Расскажите о себе» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// www.yesasia.ru/article/623058](https://www.yesasia.ru/article/623058)

Довга Л. І.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – докт. філос. наук, проф. Столяр М. Б.

ПОНЯТТЯ ЛЮБОВІ В АНТИЧНІЙ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ КУЛЬТУРІ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

В реальному житті прояви любові зустрічаються значно рідше, ніж це можна припустити, зважаючи на те, наскільки ця тема домінує у творах мистецтва та у філософських трактатах [4]. Якщо говорити про основні парадигми розуміння любові, то вони склалися ще в античній та середньовічній культурі. Модерна цивілізація багато чого дала людям з точки зору наукових та технічних відкриттів, але практично нічого нового не внесла у дискурс любові. Цнотлива любов і сексуальна розбещеність, полігамія та моногамна любов, практики одностатевої та різностатевої любові, високі трагедії на кшталт історії Ромео і Джульєтти і фрейдистська редукція любові до підсвідомого потягу – все це вже було в античності та в добу середньовіччя.

В Давній Греції поняттю любові відповідав цілий рід слів, кожне з яких брало до уваги певний аспект любовних почуттів: «ерос», «філія», «сторге» та «агапе» [1]. Що ж до концепцій любові, то їх було чимало. Першу позицію ми назвемо *моністичною*: Ерот є 1) найдавнішим з усіх богів та 2) джерелом усіх благ (ця позиція є дуже близькою до християнського розуміння Бога як Любові). Інша точка зору фактично розчиняє Любов як божественну силу в усьому існуючому (*своєрідний пантеїзм*). Дуалістична концепція: любов може бути як високою і божественною, так і низькою, вульгарною. *Синкретична* позиція або теорія андрогінів: першо-люди мали одноразово усі статеві ознаки. Сократ в діалозі Платона «Бенкет» висловлює *перфекціоністську* теорію: любов розглядається ним

як процес самовдосконалення [3]. Також у роботах Платона ми знаходимо позицію, схожу на фрейдизм. Аристотель акцентує увагу на такому аспекті любові, як «філія». Метою такої любові є дружба, а не чуттєві насолоди: «Любити означає бажати комусь те, що ти вважаєш благом» [2]. Тобто Аристотель формулює поняття любові через принцип золотого правила моралі. Тому таке розуміння є близьким до слів Христа: «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому Закон і Пророки» (Лк. 6: 31; Мт. 7:12). Окрім Аристотеля любов як дружбу витлумачував також Епікур та деякі стоїки. Представники сократичних шкіл зводять любов до фізичного задоволення. А неоплатоніки вважають, що дійсна любов – це любов до Єдиного або до Бога. Отже, в межах античності маємо величезний спектр принципово різних теорій любові, частина з яких «перекидає місток» до середньовічної культури.

Не дивлячись на те, що вже в межах античної філософії закладалися певні поняття, що є близькими до християнського розуміння любові, важливо зрозуміти, що у християнській традиції любов розуміється в межах *онтології христоцентризму*. Не Бог виключно (античний теоцентризм) або не людина тільки (античний антропоцентризм) є центром буття, але Боголюдина Христос. Йдеться про «вертикаль», що поєднує Бога і людину завдяки втіленню Христа, Його жертві та воскресінню. Християнство бачить в любові сутність Бога і провідну заповідь Бога людям. Мова йде про жертвовну, аскетичну любов до усіх без винятку людей, особливо – до ворогів. Для поза церковної сфери у західноєвропейському середньовіччі було сформовано поняття куртуазної любові.

Література

1. Аверинцев С. С. София – Логос. Словарь. – К.: Дух и Литера, 2000. – С. 116–120.
2. Аристотель. Риторика / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://aldebaran.ru/author/aristotel/kniga_ritorika_24126156/
3. Платон. Пир / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ru/POEEAST/PLATO/pir.txt>
4. Шаповалов Ф. В. Социальный смысл любви / Ф. В. Шаповалов // *Философия и общество*. – 2011. – № 2. – С. 37–57.

Каравайко Г. О.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Пуліна В. І.

ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТАРОСТІ В РЕНЕСАНСНІЙ КУЛЬТУРІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Ф. ПЕТРАРКИ)

Проблема старості, як і проблема смерті є одвічною проблемою людства. Її не уникне жодна людина, тому мислителі різних часів і народів так чи інакше обмірковували її.

В сучасному світі старіння населення є однією з глобальних проблем, оскільки тривалість людського життя значно збільшується. Значимість людей похилого віку в суспільстві постійно зростає, змінюються їхні функції та самоусвідомлення. Відповідно до класифікації Всесвітньої організації охорони здоров'я до літнього віку відноситься населення у віці від 60 до 74 років, до старого – від 75 до 89 років, а довгожителі – до 90 років і більше. Соціологи називають ці періоди людського життя «третім віком», а демографи вводять поняття «третього»(60-75) і «четвертого» (понад 75 років) віків.

Геронтологи розрізняють терміни старість і старіння. Старість – це закономірно наступаючий заключний період вікового індивідуального розвитку. Старіння – це

руйнівний процес, що приводить до зниження фізіологічних функцій організму. Кожне суспільство має своє сформоване часом традиційне ставлення до віку, старості, народження та смерті. Як відомо, перша гідність старості – мудрість. Мудрість старійшин завжди пов'язували з багатим життєвим досвідом. У багатьох спільнотах найстарші відігравали провідну роль в політиці, релігії і магії. Геронтократія довгий час зберігалась в Стародавній Греції. В Афінах і Спарті членом ареопагу могла стати людина, котра досягла 60 років. Скоріш за все, саме тоді Солоном була висунута теза: «Поважай старість». А в Стародавньому Римі вищий орган влади отримав назву «сенат», що означало збори старих і шанованих людей.

На відміну від античності, людина похилого віку в Середньовіччі не викликала такої поваги. В.С.Робак зазначає, що в Середньовіччі соціально значущими стають статусні характеристики: багатство або походження, а не вікова мудрість [2]. Бідні старі люди виживали завдяки своїй праці і повністю залежали від своїх близьких, а самотні жили з милостині. Однак науковець підкреслює, що Середньовіччя стає епохою усвідомлення старості як специфічного періоду, коли людина відходить від активної діяльності і потребує належного догляду. Так починають з'являтися перші заклади соціальної опіки закритого типу, котрі створювались на основі професійних об'єднань. Наприклад, в Лондоні в 1446 р. з'явився будинок для старих шинкарів, а в 1454 р. будинок для старих моряків, але це явище носило поодинокий характер.

Не можна не згадати і такий феномен як «старецтво» – явище, що спонтанно виникало в надрах православного чернецтва і залишило помітний слід не лише в чернечому, але і суспільному житті країн християнської культури. В старохристиянській і староруській традиції старцями називали «досвідчених ченців, що мали духовні і аскетичні пізнання» [3]. Часто вони ставали наставниками молодих іноків. Старецтво не залежало від посади чи взятого на себе послуху, а лише від духовної сутності людини.

Новий образ старості з'являється в епоху Ренесансу. Цьому сприяли гуманістичні тенденції. Яскравим представником італійського гуманізму був, як відомо, Ф. Петрарка. На думку Н.А. Рибакіної, в цей час складається новий образ старості, що не знайшов свого продовження в наступні епохи [4]. Дух творчого натхнення, що пронизує цю епоху, заставляє скорегувати ставлення до старості. Так, Ф. Петрарка висуває ідею продуктивного і творчого життя людини в будь-якому віці, де старість не є виключенням.

У своїх працях «Старечі листи» та «Моя тімниця» мислитель звертається до біографій видатних людей давньої Греції і Риму доводячи, що вік не є підставою зраджувати власним інтересам і талантам в очікуванні неминучої смерті: «...Катон вивчив латину в зрілому віці, а грецьку – старою людиною;...Варрон зустрів сотий рік свого життя в постійному читанні та письмі і раніше полишив її, ніж любов до вченої праці;...Сократ вже старим зайнявся музикою; з ораторів Ісократ, а з трагіків Софокл – обидва написали неперевершені книжки, перший дев'яносто чотирьох, другий практично ста років від народження...» (пер. ГК) [1].

Ф. Петрарка розмірковує над проблемою особистої відповідальності людини за власну старість. Схвалюючи зацікавлене сприйняття життя і бажання вчитися в похилому віці, проголошує, що тільки та старість гідна поваги, яку є за що поважати. На думку гуманіста, старість – це час наодинці з собою, коли людина може спів ставити власне покликання і момент його зради. Кожен має шукати спасіння «в надії, що не всі природні здібності встиг розгубити» [4] Тому старі люди не тільки можуть, а й повинні займатися творчістю. Така звичка в старості «є чудовою». Розкривається ідея людини-творця. Віддаючи свою енергію творчості, людина втішається, примирюється зі старістю і сама старість розуміється як власна заслуга перед Богом і людьми.

Погоджуючись з точкою зору Н.А. Рибакіної підсумуємо, що Ф. Петрарка не створив цілісної філософії старості, але цінність його роздумів полягає в тому, що він звернув свою увагу на осмислення цієї проблеми і завдяки йому образ старості в епоху Відродження

знаходить нові риси, не притаманні середньовічній культурі. В Новий час вже раціоналістичний світогляд поставить перед старістю зовсім нові задачі – це буде іспит розумом.

Література

1. Петрарка Ф. Старечі листи. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bibikhin.ru/starcheskie_pisma#b4939
2. Робак В.Є. Проблема старості в Європі (VI-XV ст.): соціально-геронтологічний контекст. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-starosti-v-evrope-vi-xv-vv-sotsialno-gerontologicheskij-kontekst/viewer>
3. Руденська Т.В. Руське старецтво як духовний феномен православ'я. Вісник ОДУ. – №1(120) (січень 2011) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/russkoe-starchestvo-kak-duhovnyy-fenomen-pravoslaviya/viewer>
4. Рибакова Н.А. Про духовно-естетичний образ старості. Вісті Саратовського університету 2009. Т.9. Серія Філософія. Психологія. Педагогіка. Вип. 3 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-duhovno-esteticheskom-obraze-starosti/viewer>

Кисла С. Д.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – докт. філос. наук, проф. Столяр М. Б.

ПОЛІКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

В усі часи культура була тим середовищем, що формує і розвиває людину як повноцінного представника певного народу. Кожне суспільство завжди мало та розвивало свої, неповторні міфи, традиції, звичаї, моральні норми та ідеали краси. В інформаційному просторі сучасної культури питання розвитку міжкультурної комунікації та толерантного ставлення до культурних цінностей інших народів стає особливо актуальним. Тому метою даної роботи є виокремлення основних полікультурних аспектів університетської культурологічної освіти в сучасній Україні.

Першим ми виокремлюємо *онтологічний аспект* культурологічної освіти. Йдеться про аргументацію філософами та культурологами *об'єктивних основ* порозуміння між представниками різних культур. Наприклад, представники психоаналізу виявляли *універсальні* регулятори культури в межах індивідуального підсвідомого чи колективного позасвідомого. В межах структуралізму та феноменології вчені звертали увагу на спільне в інваріантних структурах мови чи свідомості. Представники кріпторелігійної традиції в культурології вважають, що усі культури мають у своїй основі спільні ієрофанії (глибинні сакральні сенси).

В площині *ціннісного* аспекту полі культурно орієнтованої освіти акцент робиться на усвідомленні унікальності та неповторності кожної з культурних традицій. Зокрема герменевтична, комунікативна, пост-структуралістська та інші парадигми в філософії та культурології формували (і продовжують розвивати) орієнтацію на порозуміння представників різних культур саме на цьому ґрунті. У той же час вони намагаються знайти золоту середину між концептами унікальності культури, мови, творчої активності та можливостями якщо не порозуміння між представниками різних традицій, то хоча б творчої участі в її результатах.

В *етикетному* аспекті важливим є правило вести себе відповідно до етикету країни, гостем якої ви є. З іншого боку, представники цих культур намагаються ставитися поблажливо до помилок представників інших цивілізацій. Наприклад, європеєць знає, що японці під час вітання віддають перевагу поклонам. Що ж до японців, то вони не

обурюються, коли європейці вітаються з ними за руку, хоча в японській культурі тілесний контакт в такому контексті є вкрай не бажаним.

Дуже важливим є *лінгвістичний* аспект порозуміння представників різних культур. Відповідно, рівні опанування іноземною мовою є шаблями порозуміння. Найвищий щабель – розуміння гумору конкретного народу, бо саме гумор є виявом одного з неповторних моментів національної свідомості.

Отже, полікультурне виховання в межах культурологічних дисциплін має на меті 1) створення уявлень про полікультурне розмаїття у світі та нашій країні, розуміння рівноцінності культур і рівноправності народів [1, с. 6]; 2) розвиток вмій і навичок творчої взаємодії з носіями інших культур [Там само]; 3) прищеплення позитивного ставлення до культурного різноманіття як чинника поступального розвитку світової цивілізації та самореалізації особистості [Там само].

Література

1. Макаев В. В. Поликультурное образование – актуальные проблемы современной школы / В.В. Макаев, З.А. Малькова, Л.Л. Супрунова // Педагогика. – 1999. – № 4. – С. 3–10.

Митрофанова Я. А.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – докт. філос. наук, проф. Столяр М. Б.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ САТИРИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ АЛ МАРРЕЯ

Дослідники стверджують, що британський політичний гумор бере свій початок ще з часів раннього середньовіччя [5]. Розвиток сміхової культури в Британії відбувався паралельно до того, як люди ставали більш самокритичними, а суспільство – ліберальнішим. Враховуючи те, що ставлення до політики у більшості носіїв англійської мови на наш час склалося переважно негативне, можна пояснити популярність англійської політичної сатири. Як сказав колишній член парламенту Меттью Перріс, «Бути депутатом означає нагодувати своє марнославство і морити голодом самоповагу» [5; с. 2-3]. Цей вислів прямо вказує на ірраціональні та навіть аморальні аспекти політичної діяльності, які стають об'єктом політичної сатири.

Одним з представників сучасної політичної сатири у Великобританії є англійський комік Ал Маррей. Він намагається у своїх виступах зіштовхнути здоровий глузд пересічних громадян з політичними вимогами чи діями державних діячів, конкретними реформами та ідеологічними положеннями. Йдеться про наслідки еміграційної політики, про медичну та освітні реформи та їхні результати очима простих англійців.

У кожній ситуації комік наголошує на контрасті політичної ідеалізації певного феномену та його реального виміру, що впливає на життя людей. Зокрема він гостро критикує нову систему охорони здоров'я, яка значно зменшила можливість пересічних людей звернутися до спеціалістів та хороших фахівців: «Якщо ви приїжджаєте до відділення екстреної допомоги, і це не є ні аварією, ні надзвичайною ситуацією, вас відправлять у відділення випадкової лікарні, щоб на вас практикувалися» [2]. Величезна кількість предметів, які діти вивчають в школі, та специфічна моральна спрямованість деяких предметів наводять коміка на думку, що непогано було б ввести ще й уроки пияцтва. А кількість мов, якими розмовляють в школі, примушує його запропонувати «зменшити кількість слів в англійській мові до 750» [1].

У сучасній Британії коміки не тільки висміюють членів парламенту та політичну ситуацію в країні, але й самі не проти піти у велику політику. Так у 2015 р. Ал Маррей створив «Вільну партію Великобританії» і оголосив своє рішення балотуватися в парламент від Південного Тенету [4]. На питання, кого представляє його партія, Маррей сказав, що «...ми представляємо недоумків. Їх дуже-дуже багато і, на превеликий жаль, їх ніхто не представляє» [3].

Ці слова можна інтерпретувати по-різному. По-перше, що погляди більшість пересічних людей ігнорується так, ніби вони якісь недоумки. По-друге, що інтереси цих громадян, які тлумачать події з позиції здорового глузду, будуть все ж таки враховано. По-друге, що люди розчарувалися в діяльності серйозних політиків, які виставляють себе дуже розумними людьми. Натомість результати їхньої діяльності оцінюються негативно. То може люди, які називають себе недоумками, зможуть отримати більш позитивний результат?

В результаті Маррей не набрав необхідної кількості голосів, але за нього проголосувало значно більше людей, ніж за комуністів та соціалістів.

Література

1. Al Murray. FUKP – Education. 31/03/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=LgW0A94BS4w&list=PLuhxZVSc3ZkLbclckZS7YmN9pAd7-Lj-vy&index=7>
2. Al Murray. The Guv's common sense message to the UK. 14/01/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=tADgYkAfXro&list=PLuhxZVSc3ZkLbclckZS7YmN9pAd7-Lj-vy>
3. Al Murray. Who are FUKP a party for? 28/01/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=1Uai95uv4Xk&list=PLuhxZVSc3ZkLbclckZS7YmN9pAd7-Lj-vy&index=4>
4. Andrew Watts. Send in the clowns – how comedy ate British politics. The Spectator. 24 January 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.spectator.co.uk/2015/01/im-a-stand-up-comic-why-do-politicians-want-my-job/>
5. Середа П.В. Особенности политического юмора Великобритании // Научный журнал КубГАУ. – 2016. – № 121(07)

Рижова О. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Каранда М. В.

ПРОБЛЕМА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ САКРАЛЬНОГО ТА ПРОФАННОГО В УКРАЇНСЬКОМУ ТЕАТРІ: ШЛЯХ ВІД ВЕРТЕПУ ДО ДОКУДРАМИ

Сакральне та профанне як ціннісні характеристики та сюжетні компоненти майже ніколи не зникали з театрального життя України. На думку українського дослідника О. Клековкіна: «Сакральне – це лише умовність, домовленість між творцем видовища та його споживачем, так само як профанне – лише теоретично можливий недосяжний ідеал абсолютної незалежності від сакрального міфу» [1, с. 75]. Історично склалося так, що візуалізувати сакральне взялися у театрі Західної Європи через такі театральні форми як міраклі та містерії. Міракль – жанр середньовічної релігійно-повчальної драми, сюжети якого походили з агіографій, апокрифів, були насичені алегоріями, монументальною образністю. Містерія – середньовічна релігійна синтетична драма на основі літургійного дійства XII–XIII ст. багата на бутафорії, костюми, сценічні ефекти [2, с. 48-50].

Значним театральним явищем в Україні був вертеп – веселе різдвяне дійство з піснями, жартами, короткими виставами, яке оживило біблійні сюжети, наблизило їх до народу [3]. Сакральне візуалізувалося тут за допомогою ікони Різдва Христового, вставленої у віфліємську зорю та розіграним ляльками (пізніше – драматичними акторами) біблійним наративом.

У новітній час варто згадати Леся Курбаса, який, на думку Н. Корнієнко, «будував театр, котрий зв'язав би наше минуле через пам'ять про містерію і наше завтра». ХХ століття стало періодом забуття давніх сакральних традицій українського театру, його повним переходом на рейки масовості та цензури [4, с. 16-20]. За незалежності України театральні режисери опинилися на перехресті світових стилістичних тенденцій. Чернігівський постановник Андрій Бакіров один із тих, хто здатен знаходити у своїх творіннях гармонію сакрального та профанного. У музичній комедії «Ніч перед Різдрвом» він поєднує ці компоненти. Протиставлення божественного і демонічного, як і в самому творі Гоголя, досить умовне. Сакральне візуалізовано через білий колір костюмів всіх персонажів – символічний перегук із одягом священників на це свято. Профанне проглядає і в образі цариці, і в образі чорта, який виліплено не з містичними акцентами, а заземлено до пілота 30-х років ХХ століття. «Вій. Докудрама» – це креативне втілення п'єси Наталі Ворожбит. Бакіров відповідає на сакральні запитання не тільки українського народу, але й усього людства. Калейдоскопічне дійство спонукає до роздумів про національні травми – Голодомор, каліцтво Другою світовою війною, Чорнобиль. Здатність каятися і бути прощеними та прощати інших – головний нерв, що забезпечує перемогу сакрального над профанним у виставі.

Отже, компонент сакральності в театральному мистецтві досі є надважливим для катарсису глядача. Якщо у староукраїнському вертепі сакральне візуалізувалося традиційними засобами, то вже починаючи з Л. Курбаса і впритул до сучасності (А. Бакіров) сакральне представляється опосередкованими некласичними символами, які глибоко насичують сценографію вистави та психологію образів.

Література

1. Клековкін О. Сакральний театр у генезі театральних систем: дис. ... доктора мистецтвознавства: 17.00.01:17.00.02 / О. Ю. Клековкін. – К., 2002. – 346 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 2 : М – Я. – 624 с.
3. Савчук В. Український вертеп: історія становлення та розвитку/ В. Савчук // Вісник Прикарпатського університету. Науковий журнал. – 2008, Вип. 14. – Режим доступу: https://web.archive.org/web/20170118052106/http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vpu/Myst/2008_14/statti/savchuk.pdf
4. Танюк Л. Талан і талант Леся Курбаса / Л. Танюк // Наука і сусп.во. – 1989. – № 5. – С. 16–20.

Науковий керівник – докт. культурології, проф. Колесник О. С.

ОБРАЗИ КЛАСИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В АНІМЕ

Одним із потужних елементів глобальної популярної культури є анімація, зокрема японська. При цьому героями популярних аніме серіалів часто є не японці, а європейці чи американці, або ж люди без чіткої національно-цивілізаційної ідентифікації. Причин цього є декілька: 1) зацікавленість японців у західній культурі; 2) прагнення якнайгучніше заявити про себе на міжнародному рівні; 3) суттєві розбіжності японського та західного менталітетів. Останнє добре помітно в комедіях: ті з них, що є розрахованими виключно на японську аудиторію є практично незрозумілими для європейців. Тому автори гумористичних стрічок перш за все обирають, на який ринок вони працюватимуть, від чого залежить: робити їм персонажів європейцями або японцями, і чи будуть вони жартувати на «загальнозрозумілі» теми, або ж будуть налаштовані на суто японський гумор.

Величезні зміни, які відбуваються при транскультурній адаптації добре помітні на прикладі образів класиків європейського мистецтва, які стають героями аніме. Зокрема, тайтл «Classicaloids» розповідає про школярів Канае та Соске, які зустрічають Бетховена та Моцарта, які називають себе класикалоїдами. В їхніх образах, крім суто японського гумору виявляється характерний анімейний стиль (зокрема, Моцарт із рожевими волоссями, схожий на дівчину). Завдяки своїй музиці, двоє композиторів створюють дивну силу, яка змушує зірки падати з неба – що можна спробувати пояснити, виходячи з європейської фантастичної традиції. А от інша властивість цієї сили – матеріалізація гігантських роботів – є суто японською. Згодом до класикалоїдів приєднуються інші композитори. З них Бах, Шопен і Шуберт є в певній мірі впізнаваними, а от Ференц Ліст та Петро Чайковський перетворюються на красиву жінку та чарівну дівчинку, схожу на керовану Алісу. Ймовірно, цей гендерсвіч відбиває бажання авторів слідувати за європейськими трендами. З цього можна зробити висновок, що автори намагаються зацікавити обидві аудиторії – європейську та японську. Судячи з дискусій в Інтернеті, реакція глядачів (зокрема, на пострадянських просторах), є вельми неоднозначною.

Непередбачувані трансформації накопичуються в тих випадках, коли образ чи мотив проходить декілька ступенів міжкультурних адаптацій. Яскравим прикладом є серіал «Проза бродячих псів» («Bungou Stray dogs»). Тут в якості головних героїв виступають реальні відомі письменники, чий найславніший твір стає суперздібностями своїх авторів. Наприклад, Марк Твен має таку здібність як Том Соєр та Гек Фінн, які вистрибують із вогнепальної зброї, здібністю Ф. Достоевського є Злочин і кара. Ймовірно, для українського реципієнта найцікавішою є трансформація образу та М. Гоголя (здібність: Шинель).

В цьому аніме Микола Гоголь є ексцентричним вбивцею, чий плащ здатний «зв'язувати» простір діаметром 30 м та телепортувати речі або людей (ймовірно, саме так автори сприйняли відомий вислів, що «ми всі вийшли з гоголівської Шинелі»). Важко сказати, наскільки автори були знайомі з постаттю та творчістю реального українсько-російського письменника, але безумовно, що на них вплинула західна рецепція цього образу. Гротеск та сюрреалізм в творчості Гоголя, сама назва його найвідомішого твору «Мертві душі» створила навколо нього своєрідну містичну ауру, яка має мало спільного з його рецепцією на батьківщині. Зокрема, в західній популярній культурі ми знаходимо генерала КДБ Гоголя (фільми про Джеймса Бонда), російську розвідувально-кримінальну організацію «Гоголь» (серіал «Нікіта»), відьму Місіс Гоголь (світ Т. Пратчетта), а також підлітка-детектива Гоголя Чаттерджі (серія творів індійського письменника С. Басу). В такому контексті анімейний образ стає зрозумілішим, однак залишається суперечливим.

ЕСТЕТИКА ЯПОНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ІКОНИ

Як відомо православ'я потрапило в Японію в другій половині XIX ст. Історія японського християнства пов'язана з іменем Святителя Миколи Японського (Касаткіна), якій проводив місіонерську діяльність серед самураїв. Ця місія змусила ієромонаха Миколу ретельно вивчити японську культуру та національні особливості. Характеризуючи національні особливості православних японців він називає їх людьми «вельми конкретними», на відміну від руських, «які все життя можуть хитатися зі сторони в сторону, довго розмірковувати про негаразди долі, по моделі – хто винен і що робити» [2]. Дійсно, для японців істина не є абстрактним поняттям, вона постає елементом власного життєвого досвіду, тому японське православ'я суттєво відрізняється від звичного нам. Особливо це виявляється в обрядовості. Так, наприклад, перед входом у храм обов'язково знімається взуття; на службі всі співають; утримання православної общини відбувається не за рахунок продажу свічок, а через добровільний церковний податок; дійові особи Біблії малюються азіатськими (тобто панує японська естетика).

Саме остання теза стає предметом нашої зацікавленості. Перед нами постає завдання визначити; чи є православне мистецтво Японії прикладом традиційних для православної культури естетичних уподобань і цінностей, чи простежуються традиції візантійської естетики в ікон описанні, чи все ж-таки переважає власна національна стилістика?

Розглянемо 3 основних напрямки японського православного мистецтва.

Японська православна скульптура. Японська православна церква має не звичне для нас внутрішнє убранство. Тут тісно переплетена естетика японської традиційної культури, яскраво виражений симбіоз синтоїзму, конфуціанства і буддизму. Слід згадати, що християнство в Японії прийшло на язичницьку основу. За часів Миколи Японського (Касаткіна) обернення в християнську віру суворо каралося, тож немає нічого дивного, що саме страх був глибоко закорінений у свідомості віруючих християн. Страх і любов до Бога породжують дивну естетику японської скульптури, яка була замаскована під язичницьких ідолів, чи мала елементи буддійської символіки (прикладом може бути образ Богородиці, замаскований під буддійську статуетку).

Японський стиль написання ікон позначений японською естетикою. Так лики святих традиційно наділялися звичними для ока японця рисами, з метою створення враження близькості Біблійних подій до Японії. Така естетика виправдовує усвідомлення і прийняття всієї християнської історії, але залишає місце фантазії. З'являється уявна ідея ніби Христос народився в Японії, волхви були японцями, взагалі всі біблійні герої були азіатами. Така естетика, наближена до народної допомагала прийняти православ'я ближче до серця. Серед іконописних образів переважає образ Богородиці, що нагадує синтоїську богиню Амаатерасу. Це підтверджує відсутність в образі рис скорботи, болю та суму. Натомість ликам притаманне тихе смирення, зворушливе умилювання, безмежна любов. Така лагідна японська естетика наповнювала серця віруючих любов'ю до Божої матері, вони сприймали її, як Мати в буквальному сенсі цього слова, свою, близьку рідну, японську. Таку близькість забезпечувала і колористична гама. Представлена досить яскравими традиційними кольорами.

Творчість Ямасіта Рин (1857-1939) представляє третій напрямок японського православного мистецтва. Ірина за хрещенням навчалася іконопису в Росії [3]. Як наслідок, вона стає носієм традиційної православної іконописної естетики. Студіювання образотворчого мистецтва починається з копіювання відомих картин європейських

майстрів на біблійну тематику. Одночасно із цим вона засвоює «грецьке письмо» в іконописі. Її стиль своєрідне поєднання візантійської іконописної традиції та європейського образотворчого мистецтва. Яскравим прикладом високого рівня майстерності художниці є ікона Богородиці з немовлям Христом на руках. За композицією вона нагадує ікону Володимирської Божої матері. Діва Марія лагідно прихилила правою рукою до себе своє Дитя, що довірливо притулилося до її грудей. На Його обличчі м'яка і спокійна посмішка, обидві ніжки голі. Це наповнює іконописні образи ніжністю, безмежною любов'ю і одночасно беззахисністю, робить їх зворушливими і неповторними. Привертає увагу і обличчя Богородиці, прекрасне у своїй чистоті, але має японські риси. Світлий одяг Немовляти не просто білий, зсередини він ніби сповнений сонячного сяйва. Іконописні образи Ямасіта Рин світлоносні, вони мають особливе чарування. Це підтверджується ще однією іконою Богородиці, що написана у весь зріст. Вона нагадує відому чудотворну ікону «Всіх скорботних радість». Слід згадати, також, ікону Богородиці зі Свято-Духівської церкви, що сповнена естетикою світла. Ікони Рин Ямасіта породжують почуття радості і надії [1]. Її внесок в культуру православ'я на Далекому Сході є неоціненним. Творчість японської іконописиці став духовним містком, що поєднав східну і західну естетичні традиції. Православні японці і досі моляться перед іконами Рин, продовжуючи традиції добра, справедливості і любові.

Література

1. Веріна А. «Дочка самурая – японська іконописиця», портал Православ'я.Ru, 12 листопада 2001. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoslavie.ru/39916.html>
2. Микола-до: Святитель Микола Японський. Короткий життєпис, уривки зі щоденників (Упоряд: А. Чех). – Санкт-Петербург: Бібліополіс, 2001.
3. Кожевников І. Ирина-Рин Ямасіта, перша японська іконописиця. // Японія сьогодні. – 2000. – № 9. – С. 171–178.

ЗМІСТ

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

<i>Ващенко А. С.</i> АНАЛІЗ КОМУНІКАТИВНИХ АСПЕКТІВ СТРАТЕГІЙ ВВІЧЛИВОСТІ У АНГЛОМОВНОМУ СЕРІАЛІ «ЕММА»	3
<i>Вишпольська І. С.</i> СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ЛЮБОВІ У РЕЛІГІЙНОМУ ДИСКУРСІ НОВОГО ЗАВІТУ	4
<i>Вознюк Б. В.</i> LINGUISTIC FEATURES OF ENGLISH MUSICAL STAND-UP	5
<i>Гонза О. М.</i> АНГЛОМОВНИЙ ІНТЕРНЕТ-МЕМ ЯК ВИД КОМУНІКАЦІЇ	7
<i>Денисова Н. Б.</i> MEDIA REPRESENTATION OF TEACHERS' WELL-BEING AND MENTAL HEALTH	8
<i>Іванченко О. М.</i> ВИСВІТЛЕННЯ ПОНЯТТЯ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ У АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ КОНФЕРЕНЦІЇ TED	9
<i>Ісаченко Ю. Ю.</i> LEXICAL AND GRAMMATICAL MEANS OF WARNING ABOUT THE THREAT TO THE STATE IN J.F. KENNEDY'S SPEECH OF OCTOBER 22, 1962	10
<i>Козаченко І. С.</i> COMPLIMENT RESPONSES STRATEGIES: GENDER-BASED DIFFERENCES	12
<i>Компанець І. С.</i> LANGUAGE MEANS OF ATTRACTING COMSUMERS IN ENGLISH AUDIOVISUAL COMPUTER COMMERCIALS	13
<i>Лукіна Ю. О.</i> EXPRESSIVE MEANS OF CREATING HUMOR IN TED TALKS	14
<i>Миклин І. А.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПИТАЛЬНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ТЕЛЕДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ ШОУ ЕЛЛЕН ДЕДЖЕНЕРЕС)	15
<i>Натяжко О. В.</i> MODERN ENGLISH GLUTTONY DISCOURSE (MEANING OF THE COLOURED NAMES IN THE MENU OF THE AMERICAN RESTAURANTS)	17
<i>Русаченко Н. В.</i> LEXICO-SEMANTIC MANIPULATIVE TECHNIQUES IN THE BRITISH TABLOID «THE SUN» TITLES	18

Сідлецька Ю. І. SEMANTICS OF DONALD TRUMP'S ABUSIVES BASED ON HIS TWEETS.....	19
Слепушова А. І. EGOCENTRISM IN HUSBAND-WIFE COMMUNICATION: A CORPUS ANALYSIS OF FAMILY GUY	20
Сорока Д. А. ЕТИМОЛОГІЯ ПОХОДЖЕННЯ СЛОВА «THEATRE» ТА ЙОГО ВЕРБАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	22
Степаненко Г. В. SPECIFICITY OF CONCEPTUAL SPACE ACTUALIZATION IN "WORD PROCESSOR OF THE GODS" BY STEPHEN KING.....	24
Супруненко М. Ю. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПОНЯТТЯ MONEY У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	26
Сургай І. О. ПОНЯТТЯ КОНЦЕПТУ «КРАСА» В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	28
Хотульова М. В. СИНОНІМІЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЛЕКСЕМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ «CRIME» У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ).....	29
Шута Л. В. ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ЗАГАДОК	30

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дудолодова А. В. BYOD APPROACH IN ESL CLASSROOMS	32
Дудолодова О. В. AUTONOMY IN LANGUAGE LEARNING	33
Іванчук А. П., Шумаєва С. П. СПІЛЬНОТА ДОСЛІДНИКІВ ЯК МЕТОД ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	33
Кашиур С. І. ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО.....	36
Комар О. С. НОВІТНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ГОВОРІННЮ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	37
Нестеренко І. Б. КОЛАБОРАТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ.....	38
Полулях Я. Ю. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МЕЖАХ КУРСУ «ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА».....	39
Семенець Д. В. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗВО	41
Ташилик С. В. ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ В МЕЖАХ КУРСУ «ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА»	42

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Божок С. В., Зайченко О. В.

КОМІКСИ, ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
У ШКОЛЯРІВ ІСПАНОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 44

Бутева О. О.

ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ
НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 45

Веприцька М. Р.

ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНЕ НАПОВНЕННЯ РОЗДІЛУ 1
ПІДРУЧНИКА ІСПАНСЬКОЇ МОВИ «HOLA, ESPAÑOL – 5» 46

Гончаренко Я. А.

МЕТОДИ УТРИМАННЯ УВАГИ НА ЗАНЯТТІ 47

Каменева А. О.

РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВДОСКОНАЛЕННЯМ АНГЛОМОВНИХ
ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ НАОЧНОСТІ
В УЧНІВ 5 КЛАСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ № 2 М. ЧЕРНІГОВА 48

Карпушкіна В. В.

МОТИВАЦІЯ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК 49

Карташова А. М.

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 51

Лєвошич А. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ГРАМАТИКИ 52

Овчаренко К. О.

МЕТОД КОМПЛЕКСНОГО РОЗВИТКУ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 54

Пелікан В. Є.

DIFFERENT TECHNIQUES IN LISTENING SKILLS DEVELOPMENT 55

Поляков Д. А.

PODCASTS IN MOTIVATING LANGUAGE LEARNING 56

Сєднівець І. О.

TELEGRAM BOTS AS A MODERN MEANS OF LEARNING ENGLISH 57

Сімон О. А.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ БРИТАНСЬКОЇ РАДИ
ДЛЯ НАВЧАННЯ АУДИЮВАННЯ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ 59

Стасилович Є. С.

ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 60

Тарасенко І. О.

THE IMPORTANCE OF AUTHENTIC COMMUNICATION IN LEARNING ENGLISH 61

Ткачук А. В.

ІНТЕРАКТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ 62

Федерякіна С. А.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 63

Чабан А. В., Шевчук К. В.

ІСПАНОМОВНІ МУЛЬТФІЛЬМИ ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
У ШКОЛЯРІВ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 64

Черневська М. О. ENHANCING COMMUNICATION SKILLS PROVIDING DIFFERENT FORMS OF CLASSROOM INTERACTION	66
Чорноморд Є. Є. PROBLEMS OF LEARNING AND TEACHING A FOREIGN LANGUAGE AND HOW TO OVERCOME THEM	67
Щукіна М. В. УДОСКОНАЛЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ НАВИЧКИ У РОЛЬОВИХ СИТУАЦІЯХ	68
Юдіна Я. О. THE IMPORTANCE OF TEACHING STUDENTS COMMUNICATE AUTHENTICALLY	70

ПОЛІКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Лугова А. О. РОЛЬ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	71
Субботенко І. Ю. КОМУНІКАТИВНІ МОЖЛИВОСТІ МИСТЕЦТВА ЯК ШЛЯХ ДО ЗБАГАЧЕННЯ ХУДОЖНЬО-ЧУТТЄВОГО СПРИЙНЯТТЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	72

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА МЕТОДИКИ ЇХ ВИКЛАДАННЯ

Батицький В. В. «УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ СЛОВНИК» 1926 Р. АНДРІЯ НІКОВСЬКОГО	74
Вакула М. Ю. МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	76
Кашук А. Ю. ВІДОБРАЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ У РОМАНІ «ПОЗИЧЕНИЙ ЧОЛОВІК» ЄВГЕНА ГУЦАЛА	77
Клименко О. І. ХРОНОТОП У РОМАНІ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «МАРУСЯ»	79
Клименко Ю. В. НАРОДНА ОБРЯДОВІСТЬ ТА СЛОВЕСНІСТЬ У РОМАНІ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТОЛПТТЯ ЯКОВА».....	80
Корж М. С. ЗВІДКИ МИ І НАША МОВА: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІВ МЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	81
Кот Я. А. ОБРАЗ ЗЕМЛІ У ТВОРІ М. КОЦЮБІНСЬКОГО «FATA MORGANA»	83
Кравченко А. І. МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЮКІВСЬКОЇ ГОВІРКИ.....	84
Сіліна Д. І. ТИПИ СЛОВОТВІРНИХ ПАРАДИГМ ВІДПРИКМЕТНИКОВИХ ІНХОАТИВНИХ ДІЄСЛІВ, МОТИВОВАНИХ НЕСТУПЕНЬОВАНИМИ ЯКІСНИМИ ПРИКМЕТНИКАМИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ С. ЖАДАНА «ВОРОШИЛОВОГРАД»).....	85
Шевченко В. В. ДІЄСЛІВНЕ КЕРУВАННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ	87

ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА ЛІНГВОЕСТЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ ПОЛІЛОГУ КУЛЬТУР

<i>Гіріна В. В.</i> ВПЛИВ ХАЛЛЮ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ.....	88
<i>Довга Л. І.</i> ПОНЯТТЯ ЛЮБОВІ В АНТИЧНІЙ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ КУЛЬТУРІ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ	89
<i>Каравайко Г. О.</i> ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТАРОСТІ В РЕНЕСАНСНІЙ КУЛЬТУРІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Ф. ПЕТРАРКИ)	90
<i>Кисла С. Д.</i> ПОЛІКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	92
<i>Митрофанова Я. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ САТИРИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ АЛ МАРРЕЯ.....	93
<i>Рижова О. В.</i> ПРОБЛЕМА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ САКРАЛЬНОГО ТА ПРОФАННОГО В УКРАЇНСЬКОМУ ТЕАТРІ: ШЛЯХ ВІД ВЕРТЕПУ ДО ДОКУДРАМИ	94
<i>Савєко М. В.</i> ОБРАЗИ КЛАСИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В АНІМЕ.....	96
<i>Шевчук О. Ю.</i> ЕСТЕТИКА ЯПОНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ІКОНИ	97

ПОЛІЛОГ КУЛЬТУР: ОСВІТНІЙ І КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

**Всеукраїнська
науково-практична конференція
молодих науковців та студентів
(31 березня 2020 р., м. Чернігів)**

Технічний редактор *О. Клімова*

Комп'ютерна верстка
та макетування *О. Клімова*

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія KB № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.*

Підписано до друку 19.03.20. Формат 60x84 1/8.
Папір офсетний. Друк на різнографі.
Ум. друк арк. 12,09. Обл.-вид. 7,53.
Наклад 100 прим. Зам. №907.
Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т.Г.Шевченка.
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
Тел. 65-17-99.
nuchk.tipograf@gmail.com